

TAMPEREEN
YLIOPISTO

RISKIEN JA MAHDOLLISUUKSIEN ESITTÄMINEN INTEGROIDUSSA
RAPORTOINNISSA

Vastuullinen liiketoiminta

Pro gradu -tutkielma

Ohjaajat: Johanna Kujala, Hannele Mäkelä

Joulukuu 2018

Annina Kaukonen

TIIVISTELMÄ

Tampereen Yliopisto	Johtamiskorkeakoulu, Vastuullinen liiketoiminta
Tekijä:	KAUKONEN ANNINA
Tutkielman nimi:	Riskien ja mahdollisuuksien esittäminen integroidussa raportoinnissa
Pro gradu -tutkielma:	95 sivua, 4 liitesivua
Aika:	Joulukuu 2018
Avainsanat:	integroitu raportointi, IR-viitekehys, riskit ja mahdollisuudet, ei-taloudellinen raportointi

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan yritysten integroitua raportointia ja erityisesti sitä, miten yritykset esittävät riskit ja mahdollisuudet integroiduissa raporteissaan. Tutkimuksessa kartoitetaan yhtäläisyyksiä yritysten raportointityyleistä ja raporttien painotuksista ja muodostetaan niistä tulkintoja. Tutkimuksen tavoitteena on tulkita, millaisilla tavoilla integroiduissa raporteissa puhutaan riskeistä ja mahdollisuuksista sekä tunnistaa yhteisiä teemoja yritysten tavoissa esittää tämä aihepiiri. Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan integroidun raportoinnin taustaa ja tavoitteita sekä esitellään integroidun raportoinnin raportointiohjeistus, IR-viitekehys. Lisäksi siinä käsitellään integroituun raportointiin vaikuttavia tekijöitä, integroidun raportoinnin haasteita sekä raportoinnin laatua ei-taloudellisessa raportoinnissa.

Tutkimuksen aineisto koostuu neljän metsäteollisuusalan yrityksen UPM:n, SCA:n, Mondi:n ja Sappi:n integroiduista raporteista vuodelta 2017. Tutkimus on laadullinen ja aineistoa analysoidaan laadullisella sisällönanalyysillä. Analyysissä on käytetty sekä kuvailevaa että tulkinnallista tutkimusotetta. Tutkimuksen tuloksina aineistosta tulkittiin kolme vallitsevaa teemaa riskien ja mahdollisuuksien raportoinnissa. Nämä teemat ovat *vakuuttavuus*, *kasvu* ja *sidosryhmälähtöisyys*. Vakuuttavuuden teeman tulkinta tarkoittaa sitä, että raportit vaikuttavat pyrkivän vakuuttamaan lukijan siitä, että yritys pystyy toiminnassaan huomiomaan hyvin niin riskienhallinnan kuin mahdollisuuksien hyödyntämisen. Kasvun teema puolestaan ilmentää vahvaa positiivissävytteistä kasvuun suuntautunutta strategiaa ja sidosryhmälähtöisyyden teema tulkitsee vahvaa sidosryhmien osallistamisen esittämistä raportoinnissa.

Aineistosta tulkittujen teemojen pohjalta tehtiin johtopäätöksiä kolme päätelmää. Ensimmäinen päätelmä on, että yleisesti raportointi on hajanaista ja laadultaan epätasaista ja IR-viitekehysten noudattaminen on vaihtelevaa. Tämä selittyy osaltaan sillä, että integroitu raportointi on hyvin tuore raportointisuuntaus. Tämä tutkimus vahvistaa aiempia tutkimustuloksia siinä, että kehittymismahdollisuuksia voidaan löytää sekä akateemisen tutkimuksen että yrityksissä tunnistettavien parhaiden käytänteiden avulla. Tutkimuksen toinen päätelmä on, että yritysten raportointi niiden kohtaamista riskeistä ja mahdollisuuksista antaa positiivisen kuvan yritysten tilanteesta. Tällä on selkeä yhteys aiemman tutkimuksen havaintoihin ei-taloudellisen raportoinnin korostuneen positiivisesta esityksestä. Kolmannen päätelmän mukaan riskien raportointi on selkeämpää, johdonmukaisempaa ja kattavampaa kuin mahdollisuuksien raportointi. Tämä vahvistaa aiempaa tutkimusta, jossa on tunnistettu, että raportoinnin laatu on parempaa raportoinnin perinteisemmällä alueella.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
1.1	Tutkimuksen aihealue ja taustoitus	5
1.2	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymys	7
1.3	Oletukset ja rajaukset	8
1.4	Tutkimuksen toteutus ja kulku	9
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	13
2.1	Ei-taloudellinen raportointi	13
2.2	Integroitu raportointi	16
2.2.1	Integroidun raportoinnin tausta ja tavoite	16
2.2.2	IR-viitekehys	20
2.2.3	Integroituun raportointiin vaikuttavat tekijät	24
2.2.4	Integroidun raportoinnin haasteet	27
2.3	Ei-taloudellisen raportoinnin laatu	32
2.4	Teoreettisen viitekehysten yhteenveto	38
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	42
3.1	Aineiston valinta	42
3.2	Kohderaporttien esittely: integroitu raportointi metsäsektorilla	43
3.2.1	Metsäsektorin esittely	43
3.2.2	UPM	45
3.2.3	SCA	46
3.2.4	Mondi	46
3.2.5	Sappi	47
3.3	Aineiston kuvaus	47
3.4	Tutkimusmenetelmä	49
4	TUTKIMUKSEN KESKEISET TULOKSET	55
4.1	Riskien ja mahdollisuuksien kuvaus raporteissa	55
4.1.1	SCA	55
4.1.2	UPM	55
4.1.3	Mondi	56
4.1.4	Sappi	57
4.2	Riskien ja mahdollisuuksien käsittelyn teemat	57
4.2.1	Vakuuttavuus	57
4.2.2	Kasvu	66
4.2.3	Sidosryhmälähtöisyys	70

4.3	Yhteenveto riskien ja mahdollisuuksien käsittelystä raporteissa	76
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	80
5.1	Tieteellinen kontribuutio	80
5.2	Käytännön merkitys	85
5.3	Tutkimuksen arviointi	86
5.4	Jatkotutkimusaiheet	87
	LÄHTEET	89
	LIITE 1 Raporteissa esitetyt riskit	96
	LIITE 2 Analysoitavat raporttien osiot	97
	LIITE 3 Kasvun teeman tunnistaminen raporteissa	98
	LIITE 4 Sidosryhmälähtöisyyden teeman tunnistaminen raporteissa	99

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen aihealue ja taustoitus

Talouselämässä on havaittu yrityksen aineettoman varallisuuden, eli esimerkiksi henkilöstön osaamisen, sidosryhmäsuhteiden ja patenttien merkitys yrityksen arvonluonnin kannalta ja samalla ymmärretty ei-taloudellisen tiedon raportoinnin tärkeys. Yrityksiltä on alettu vaatia vastuullista liiketoimintaa ja yritysten sidosryhmät haluavat saada raportoinnin kautta tietoa yritysten toiminnasta myös ei-taloudelliselta kannalta esimerkiksi liittyen yrityksen ympäristövaikutuksiin tai sen sidosryhmäsuhteisiin. (de Villiers & Sharma, 2017.) Vastuullisuusraportointi, joka sisältää raportoinnin yritystoiminnan ympäristöllisistä, sosiaalisista ja eettisistä näkökulmista on 1990-luvulta lähtien yleistynyt taloudellisen raportoinnin rinnalle ja yritykset ovat niiden kautta pyrkineet tarjoamaan sidosryhmilleen lisää tietoa (Fortanier, Kolk & Pinkse, 2011).

Erillinen vastuullisuusraportointi eri muodoissa on pyrkinyt vastaamaan ei-taloudellisen raportoinnin kasvavaan tarpeeseen, mutta yritysraportoinnin viimeisin uudistus integroitu raportointi pyrkii käsittelemään vastuullisuusraportoinnin kritiikkiä ja puutteita yhdistämällä ei-taloudellisen vastuullisuusinformaation taloudelliseen raportointiin ja ohjaamalla yrityksiä integroimaan vastuullisuusajattelun yrityksen strategiaan (Stubbs & Higgins, 2018). Sidosryhmät haluavat kattavasti tietoa, mutta vastuullisuusraportit ovat paisuneet laajuudeltaan liialliseen tiedon paljouteen ja pirstaloituneeseen raportointiin, josta on syntynyt tarve tiivistetyimmälle tiedolle ja yhtenäisemmälle raportoinnille (Mäkelä & Kujala, 2017; Niskala & Pajunen, 2015, 10).

Integroitu raportointi on raportoinnin uusi suuntaus, jossa yhdistyvät taloudellinen ja ei-taloudellinen raportointi. Tämä yksinkertaistaa raportointia niin, että erillisten vuosiraportin ja vastuullisuusraportin sijaan voidaan julkaista yksi raportti, joka esittää kokonaisvaltaisen kuvan yrityksen toiminnasta. Integroidun raportoinnin tavoitteena on esittää tiiviissä muodossa, kuinka organisaatio sen toimintaympäristössään strategiansa, hallintonsa, toimintansa ja tulevaisuuden näkymiensä kautta luo arvoa. Arvonluonti käsitetään lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikajänteellä sekä kuuden eri pääoman kautta, jotka ovat: taloudellinen, tuotannollinen, aineeton, inhimillinen, sosiaalinen ja luonnon

pääoma. (IIRC, 2018a.) Poikkeuksena muihin raportointityyleihin ja -ohjeistuksiin, kuten vaikkapa Global Reporting Initiativeen (GRI), integroidun raportoinnin tavoitteena ei ole olla pelkästään raportointiohjeistus, vaan se pyrkii myös vaikuttamaan yrityksen toimintaan ja saamaan vastuullisuusnäkökulmat paremmin yhdistettyä osaksi yrityksen ydintoimintoja ja strategiaa (IIRC, 2013; Vigneau, Humphreys & Moon, 2015).

Integroitu raportointi pohjautuu integroituun ajatteluun, jossa yritys yhdistää strategian, hallinnon ja johtamisen sekä toiminnan tulosten ja tulevaisuuden näkymien olennaisimmat seikat ja katsoo toimintaansa kokonaisuutena sekä eri yksiköiden välisen yhteistyön kautta. Näin ollen integroitu raportointi määrittää olennaisen tiedon ja miten tiedot yhdistetään, tavoitteenaan antaa kokonaiskuva yrityksen arvonluontikyvystä eri pääomien kautta. (Niskala & Pajunen, 2015, 14–15.) Integroidun raportoinnin raportointiohjeistus, IR-viitekehys, julkaistiin joulukuussa 2013. Jo IR-viitekehysten kehitysvaiheessa International Integrated Reporting Council:in (IIRC) pilottiryhmään lähti mukaan yrityksiä kokeilemaan integroitua raportointia. Sittemmin useampia yrityksiä on ryhtynyt toteuttamaan integroitua raportointia (IIRC, 2013; IIRC, 2018a).

Integroidun raportoinnin nähdään hyödyttävän laajasti kaikkia yrityksen sidosryhmiä, mutta sen pääkohderyhmä on sijoittajat. Vastuullisten organisaatioiden odotetaan tuottavan hyötyjä myös yhteiskunnalle eikä ainoastaan osakkeenomistajille, mutta integroidun raportoinnin ajatusmallin mukaisesti yleishyödylliset tulokset voivat samalla parantaa yrityksen pitkän tähtäimen taloudellista suorituskykyä. (Ernst & Young, 2014.) Vaikka sijoittajat ovat integroidun raportoinnin pääkohderyhmä, on sitä myös kritisoitu sijoittajakeskeisyydestä ja taloudellisen pääoman liiallisen korostuneesta asemasta. Integroidun raportoinnin pitäisi kuitenkin tarjota tietoa kaikille yrityksen sidosryhmille ja antaa painoarvoa kaikille eri pääomille eikä laiminlyödä ympäristöllistä ja sosiaalista näkökulmaa taloudellisen näkökulman painotuksen vuoksi. (Stubbs & Higgins, 2014.)

Integroitu raportointi on vielä suhteellisen tuore raportointityyli, eikä sillä ole pitkää historiaa niin kuin perinteisillä raportointikäytännöillä, kuten tilinpäätösraportoinnilla. Integroitu raportointi on vasta yleistymässä, ja tulevaisuudessa näemme, kuinka se kehittyy, ja miten laajalle sen käyttöönotto leviää. Integroitu raportointi on syntynyt ja kehittynyt varsin nopeasti. IR-viitekehysten uutuuden vuoksi selkeää tulkintaa viitekehksestä ei ole vielä olemassa ja käytännöt sen ohjeistuksen toteutukseen

vaihtelevat suuresti eri yrityksissä. IR-viitekehys antaa laajat suuntaviivat raportointiin, mutta yritys itse päättää mikä on olennaista ja mihin se keskittyy. Lisäksi raportit ovat narratiivisia, eli ikään kuin yrityksen arvonluontitarinoita, mikä myös johtaa erilaisiin toteutuksiin. Olennaisuuden korostaminen ja raportoinnin narratiivisuus ovat integroidun raportoinnin vahvuuksia, mutta samalla heikentävät raporttien vertailtavuutta ja johdonmukaisuutta johtaen viitekehysten erilaisiin tulkintoihin ja toteutuksiin. (de Villiers, Rinaldi & Unerman 2014, Rowbottom & Locke, 2016) Etenkin raportoinnin narratiivisuuden kautta raportoinnin laatu nousee tärkeäksi tekijäksi integroidun raportoinnin kehityksessä, sillä tarinallisia raportteja on vaikeampi vertailla, kuin selkeää yhdenmukaista rakennetta toteuttavia raportteja.

1.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymys

Tässä tutkimuksessa tarkastelen neljän integroitua raportointia noudattavan yrityksen raporttia vuodelta 2017. Keskityn tarkastelemaan tutkimukseni raportteja sen suhteen, raportoivatko yritykset samoista asioista tai millä laajuudella ja etenkin millä tavoin ne asioista kertovat. Tutkimukseni tavoitteena on tunnistaa erilaisia puhetyylejä ja yhdistää näitä vallitseviksi teemoiksi yritysten tavoista esittää riskit ja mahdollisuudet raporteissaan. Puhetyyleillä raportoinnissa tarkoitan tapaa tai tyyliä esittää asiat raportissa. Tutkimuskysymykseni on:

Miten yritykset raportoivat riskeistä ja mahdollisuuksista integroiduissa raporteissaan?

Käytän IR-viitekehysten ohjeistusta analyysini pohjana niin, että tarkastelen tutkimukseni aineistoa, eli yritysten raportteja, peilaten niitä IR-viitekehysten ohjeistukseen integroidusta raportoinnista. Tästä syystä otan tutkimukseeni myös alakysymyksen, jota käytän apuna tarkastellessani raportteja ja tulkitessani raporttien puhetyylejä ja vastatessani varsinaiseen tutkimuskysymykseeni. Tutkimukseni alakysymys on:

Miten yritykset noudattavat IR-viitekehysten ohjeistusta kuvatessaan kohtaamiaan riskejä ja mahdollisuuksia?

Raporttien tarinallisuuden vuoksi tarkastelen *mitä* ja *miten* yritykset raportoivat etsien yhteisiä teemoja riskien ja mahdollisuuksien raportoinnissa. Näin yhdistän tutkimuksessani kuvailevan ja tulkinnallisen otteen analyysissäni. Tutkimuskysymysten avulla pyrin tarkastelemaan raporttien toteutuksia IR-viitekehyksen pohjalta. Tavoitteenani on muodostaa tulkintoja riskien ja mahdollisuuksien raportoinnista sekä löytää yhtäläisyyksiä yritysten raportointityylien painotuksissa, ja tehdä johtopäätöksiä siitä, miten yritykset raportoivat kohtaamistaan riskeistä ja mahdollisuuksista.

1.3 Oletukset ja rajaukset

Integroidut raportit sisältävät sekä taloudellista että ei-taloudellista raportointia, mutta tässä tutkimuksessa tarkastelen ainoastaan ei-taloudellista raportointia, keskittyen raporttien narratiivisiin osioihin jättäen tilinpäätösinformaation tutkimukseni ulkopuolelle. Lähdin tutkimukseen IR-viitekehyksen kautta, joten koin sopivaksi valita tutkimuksen tarkemman fokuksen IR-viitekehyksen ohjeistuksesta. Näin ollen en tarkastele riskejä ja mahdollisuuksia itsessään, vaan yhtenä raportoitavana aihepiirinä IR-viitekehyksen ohjeistuksen kautta.

IR-viitekehys koostuu raportoinnin yleisistä peruskäsitteistä, ohjaavista periaatteista ja sisällön elementeistä. Koin tutkimuksen kannalta mielenkiintoisimpana keskittyä yhteen aihealueeseen syvällisemmin koko raportin pinnallisen tarkastelun sijaan ja päätin valita yhden IR-viitekehyksen sisällönelementeistä raportointialueena analyysini kohteeksi. Tästä johtuen keskityn tutkimuksessani tarkastelemaan raporttien sisältöä yhden aihepiirin osalta raportoinnin peruskäsitteiden ja ohjaavien periaatteiden valossa.

Päätin keskittyä tutkimuksessani IR-viitekehyksen sisällönelementeistä neljanteen, eli riskeihin ja mahdollisuuksiin, sillä se on raportoinnin osa-alue, jossa ensimmäinen raportointia ohjaavista periaatteista, eli strateginen fokus ja tulevaisuussuuntautuneisuus tulee erityisesti esille. Lisäksi ylipäättään tulevaisuussuuntautunut raportointi on haastavaa, koska tällöin raportoitava informaatio on käytännössä vielä tuntematonta tai epävarmaa ja tämän vuoksi sen tutkiminen on erityisen mielenkiintoista. Pidän myös riskien ja mahdollisuuksien aihepiiriä erityisen tärkeänä sijoittamista ajatellen, ja koska

sijoittajat ovat integroidun raportoinnin tärkein sidosryhmä, on riskeihin ja mahdollisuuksiin suhtautumisen tarkastelu varsin olennaista myös tältä kannalta. Koska en keskity riskeihin ja mahdollisuuksiin itsessään, vaan tarkastelen niitä raportoinnin näkökulmasta ja IR-viitekehyksen kautta, en sisällytä tutkimukseni teoreettiseen viitekehykseen riskienhallinnan käsittelyä tutkimuskirjallisuudessa.

Valitsin yhden toimialan, jonka yritysten raportteja tarkastelen, koska eri toimialoilla raportoinnille voi olla hyvin erilaisia vaatimuksia ja painopisteitä, ja raportointi voi näin ollen olla hyvinkin erilaista eri toimialoilla. Koska integroitu raportointi on pääosin narratiivista, ovat raporttien toteutukset joka tapauksessa erilaisia. Pidin parempana valita tarkasteltavikseni saman toimialan yritysten raportit, jotta niissä voisi olla enemmän samankaltaisuuksia ja ne pyrkisivät vastaamaan samoihin odotuksiin.

Metsäteollisuuden alalla sidosryhmät luovat kovia paineita ja vaatimuksia raportoinnille, ja raportoinnin on todettu sen vuoksi olevan kehittynyttä (Mikkilä & Toppinen, 2008). Oletan metsäteollisuuden alan raporttien tämän vuoksi soveltuvan hyvin tutkimukseeni ja valitsin sen tutkimukseni toimialaksi. Tutkimukseen tarkasteltavat raportit valikoituivat sen mukaan, että ne olivat alan suurimpia yrityksiä ja raportoivat käyttäen integroitua raportointia. Nämä yritykset ovat UPM, SCA, Mondi ja Sappi. UPM itse kertoo käyttävänsä integroitua raportointia ja valitsin sen raportin ensimmäisenä. Muut raportit löytyivät IIRC:n integroidun raportoinnin esimerkkiraporttien tietokannasta. Valitsin aineistoksi näiden yritysten tutkimushetkellä uusimmat eli vuoden 2017 integroidut raportit.

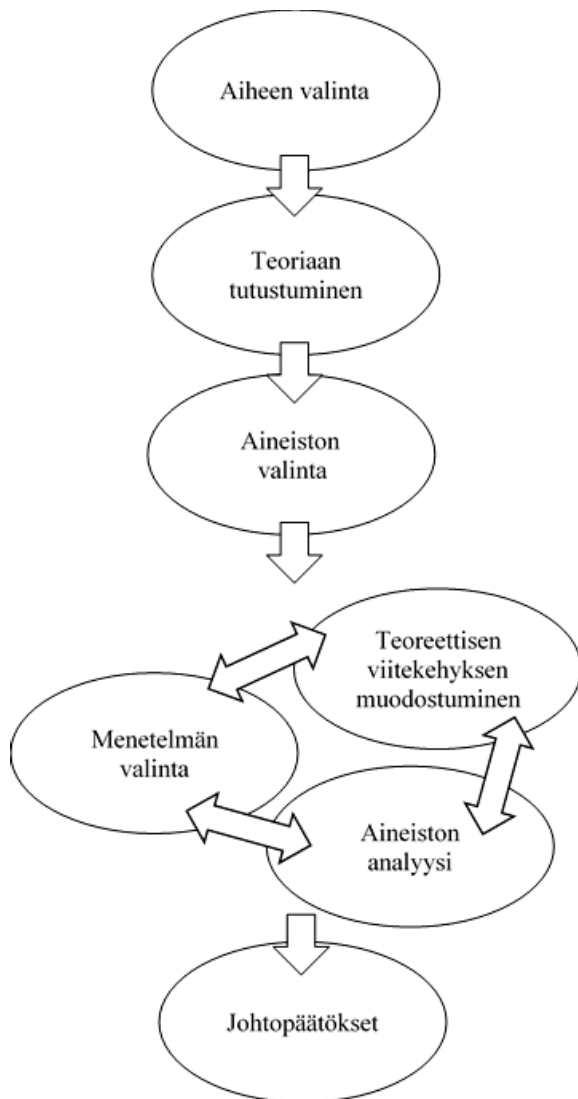
1.4 Tutkimuksen toteutus ja kulku

Tutkimusprosessini alkoi aiheen tutkimuskirjallisuuteen tutustumisella valittuani integroidun raportoinnin tutkimukseni kohteeksi ja tein aiheesta kirjallisuuskatsauksen maaliskuussa 2018. Heti alusta alkaen myös IIRC:n luoma integroidun raportoinnin raportointiohjeistus IR-viitekehys oli selkeä osa tutkimustani ja siihen perehtyminen oli myös osa tutkimukseni ensiaskelia. Tutkimukseni teoreettinen viitekehys koostuu integroitua raportointia käsittelevästä tutkimuskirjallisuudesta ja ei-taloudellisen raportoinnin laatua käsittelevästä tutkimuskirjallisuudesta.

Valittuani tutkimukseni aineistona toimivat raportit, aloitin niihin tutustumisen ja rajasin aiheen käsittelemään riskien ja mahdollisuuksien raportointia. Kesän 2018 alussa keskityin teoreettisen viitekehyksen kirjoittamiseen integroidun raportoinnin osalta sekä aloitin tutkimukseni aineistona toimivien raporttien syvällisemmän tarkastelun. Kesän lopulla aloitin varsinaisen aineiston analyysin. Harkitsin pitkään, käytäntö tutkimukseni analyysimenetelmänä diskurssianalyysiä vai sisällönanalyysiä, päätyen lopulta sisällönanalyysiin todettuani sen soveltuvan paremmin raporttien sisällön ja niiden esittämän kuvan tarkasteluun, mihin tutkimuksessani keskityn (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 52–54).

Analyysimenetelmän selkiytyttyä kirjoitin tutkimukseni toteutuksesta kertovan luvun syksyllä 2018. Syksyn aikana tein tutkimukseni loppuun viimeistellen teoreettisen viitekehyksen osuuden ei-taloudellisen raportoinnin laadusta sekä kirjoitin tutkimukseni tulokset, niiden yhteenvedon, johtopäätökset ja tutkimuksen johdannon. Tutkimukseni käsikirjoitusversio valmistui marraskuussa 2018 ja sen jälkeen lopulta myös lopullinen valmis tutkimus.

Edellä kuvaamani vaiheet olivat pääpainopistealueita tutkimuksessani. Työskentelin kuitenkin yhtäaikaaisesti myös muiden tutkimukseni osioiden parissa ja näin edistin kokonaisvaltaisesti tutkimusprosessiani. Kuten laadulliselle tutkimukselle on yleistä, ei prosessi ollut suoraviivainen, vaan palasin tutkimuksen eri osioiden, vaiheiden ja aihepiirien välillä useita kertoja muokaten tutkimukseni eri osioita. Myös tutkimukseni empiirinen osuus muokkasi edetessään tutkimukseni teoreettista osuutta tutkimuksen edetessä ja päinvastoin. (Eriksson & Kovalainen, 2008, 31–33.) Tutkimusprosessini on esitettyinä pelkistetysti kuviossa 1.

Kuvio 1. Tutkimusprosessin vaiheet

Tutkimusraportin rakenne myötäilee tutkimusprosessin kulkua ja tutkimuksessa on viisi lukua. Ensimmäinen on johdantoluku, joka esittelee johdannon tutkimukseen, eli esittelee tutkimuksen taustan, aihealueen ja sen rajauksen, tutkimuksen tavoitteen, tutkimuskysymyksen sekä kuvailee tutkimuksen toteutusta. Toinen luku käsittelee tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen, jossa käsittelem integroidun raportoinnin taustaa ja IR-viitekehyksen syntyä sekä esittelen IR-viitekehyksen sisällön. Lisäksi käsittelem integroituun raportointiin vaikuttavia tekijöitä ja sen haasteita sekä ei-taloudellisen raportoinnin laatuun vaikuttavia tekijöitä.

Tutkimuksen kolmannessa luvussa esittelen tutkimuksen toteutusta, eli käsittelem aineiston valinnan, esittelen yritykset, joiden raportteja käytän aineistonani, kuvailen

tutkimuksen aineiston sekä käsittelen aineiston analyysin toteutuksen. Tutkimukseni tuloksissa tulkitsen yritysten riskien ja mahdollisuuksien raportoinnista kolme teemaa, vakuuttavuuden, kasvun ja sidosryhmälähtöisyyden, jotka esittelen tutkimukseni neljännessä luvussa. Tutkimukseni viimeisessä luvussa käsittelen tutkimukseni johtopäätökset ja tutkimuksen arvioinnin.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Ei-taloudellinen raportointi

Tilinpäätösraportointi, eli perinteinen taloudellinen vuosiraportointi ei juurikaan sisällä tietoa ei-taloudellisesta (*non-financial*) suoriutumisesta, kuten esimerkiksi ympäristölliseen ja sosiaaliseen näkökulmaan liittyvistä asioista, mikä puolestaan voi vaikuttaa yrityksen taloudelliseen menestykseen pitkällä aikavälillä. Lisäksi perinteisiltä taloudellisilta raporteilta puuttuu tulevaisuussuuntautuneisuus niiden keskittyessä pääosin kuvaamaan menneen vuoden tapahtumia. Yritysraportoinnin on tarkoitus antaa todellinen ja oikea kuva yrityksen tilasta, mutta muuan muassa edellä mainittujen seikkojen vuoksi perinteinen taloudellinen vuosiraportointi ei välttämättä kuitenkaan täysin onnistu täyttämään tätä tehtävää, eikä tällöin täytä kaikkia yritysten sidosryhmien tiedontarpeita. Yritykset ovatkin alkaneet vapaaehtoisesti tuottaa erilaisia raporteja ei-taloudelliseen toimintaansa liittyen osoittaakseen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä toiminnassaan. (Eccles & Saltzman, 2011; Hahn & Lülfs, 2014; Stolowy & Paugam, 2018.)

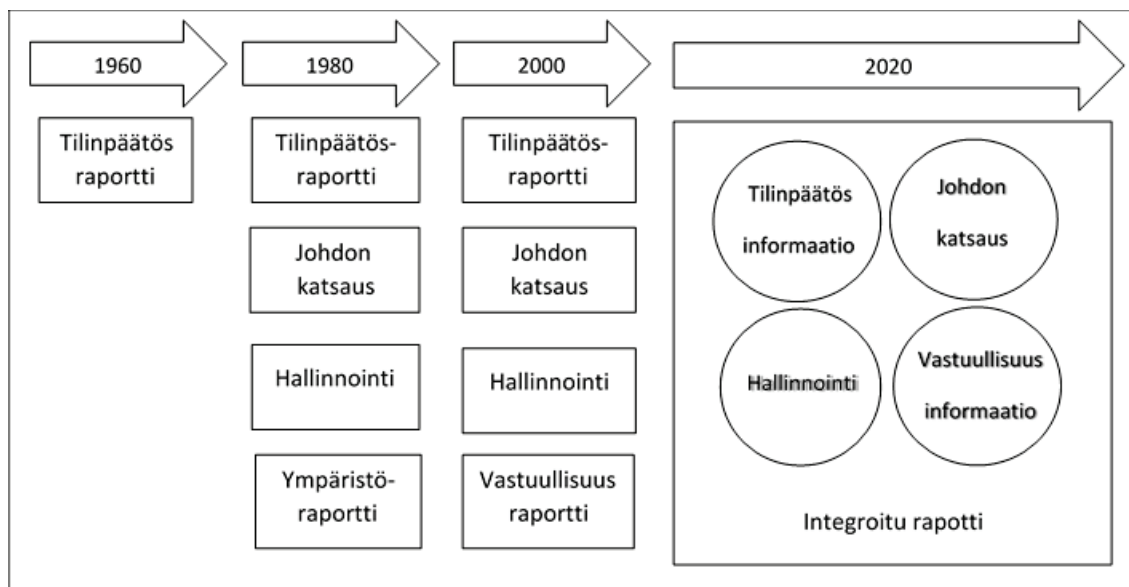
Yritysten vastuullisuudesta tai yritysten yhteiskuntavastuusta on puhuttu jo 1900-luvun loppupuolelta asti, ja 1980-luvulla Freeman (1984) esitteli sidosryhmäteorian, jonka mukaan yrityksen tulee huomioida toiminnassaan yrityksen sidosryhmät, eli kaikki ne ryhmät, jotka joko voivat vaikuttaa yritykseen tai joihin yrityksen toiminta voi vaikuttaa. Carroll (1991) puolestaan julkaisi 1990-luvun alussa yritysten yhteiskuntavastuun pyramidimallin (*The pyramid of corporate social responsibility*), jossa yritysten vastuullisuus jaetaan taloudelliseen, lailliseen, eettiseen ja filantrooppiseen vastuuseen. Siinä yritysten vastuullisuus nähdään rakentuvan kerroksittain pyramidin tavoin taloudellisen vastuun ollessa vahvimpana pyramidin alimmaisena ja filantrooppisen vastuun ylimpänä pyramidissa. 1990-luvun puolivälissä Elkington (1994) esittelin konseptin *Triple Bottom Line*, jonka mukaan ei riitä, että yritykset kertovat suorituskyvystään ainoastaan taloudellisin tiedoin, vaan suoriutumisesta tulee kertoa kolmen näkökulman – taloudellisen, ympäristöllisen ja sosiaalisen – kautta.

Näitä Freemanin (1984), Carrollin (1991) ja Elkingtonin (1994) teorioita pidetään yritysten yhteiskuntavastuun perustana ja niiden pohjalta konsepti on lähtenyt kehittymään siihen, että tänä päivänä yritysten yhteiskuntavastuuta pidetään lähes itsestäänselvytenä ja yrityksiä pidetään enenevässä määrin vastuussa niiden toiminnan yhteiskunnalle aiheuttamista vaikutuksista. Kansalaiset ovat valistuneempia ja yritysten eri sidosryhmät vaativat yritysten toiminnan raportoinnilta entistä enemmän. Yritykset ovatkin pyrkineet vastaamaan tarpeeseen sekä itse tarjoamaan lisätietoa sidosryhmille ja ei-taloudellinen raportointi on alkanut kehittyä nopeasti 1990-luvulta alkaen ja kasvanut ja yleistynyt merkittävästi 2000-luvun alussa. (Hahn & Lülfs, 2014; Stolowy, & Paugam, 2018.)

Ei-taloudellisesta, eli ympäristölliset ja sosiaaliset näkökulmat huomioivasta raportoinnista on yleisesti tullut normi johtamisessa ja laskentatoimessa, mutta sen muodot ovat vielä kovin moninaiset ja vakiintumattomat. Ei-taloudellisen raportoinnin nopeasta yleistymisestä riippumatta – tai kenties osittain juuri sen vuoksi – ala on kohtalaisen heterogeeninen ja ei-taloudellinen raportointi voi tarkoittaa esimerkiksi kestäväen kehityksen raportointia, yritysvastuu- tai yhteiskuntavastuuraportointia ja uusimpana integroitua raportointia, jossa ei-taloudellinen tieto yhdistetään taloudelliseen tietoon yhdessä raportissa. (Hąbek, & Wolniak, 2016; Hahn, & Lülfs, 2014; Stolowy, & Paugam, 2018.) KPMG:n (2017) yritysten yhteiskuntavastuuraportointia käsittelevän tutkimuksen mukaan 93 % G250-yrityksistä (liikevaihdon mukaan mitattuna 250 maailman suurinta yritystä Fortune 500 listalta) raportoi vastuullisuudestaan jossain muodossa.

Ei-taloudellinen raportointi alkoi vapaaehtoisena, mutta esimerkiksi Euroopan Unionin alueella siitä tuli EU-direktiivin 2014/95/EU: ”Muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuutta koskevien tietojen julkistaminen” myötä vuoden 2018 alusta pakollista suurille (vähintään 500 työntekijää) julkisen edun kannalta merkittäville yrityksille, eli pörssiyrityksille, pankeille ja vakuutusyhtiöille. Direktiivi edellyttää ei-taloudellisten tietojen raportoimista, mutta se ei kuitenkaan määritä miten tiedot tulee esittää. Yritykset voivat hyödyntää raportointinsa tukena esimerkiksi kansainvälisiä suosituksia, kuten YK:n Global Compact, OECD:n ohjeistus monikansallisille yrityksille ja yhteiskuntavastuustandardi ISO 26000, mutta direktiivi jättää yrityksille vapauden valita raportointityylinsä. (2014/95/EU.) Muullakin kuin Euroopan Unionin alueella on

vaatimuksia ei-taloudellisesta raportoinnista ja esimerkiksi Etelä-Afrikassa pörssiin listautumisen vaatimuksena on, että yritys raportoi käyttäen integroitua raportointia (Dawkins & Ngunjiri, 2008). Yritysraportoinnin kehitys 1960-luvulta tulevaan 2020-lukuun on esitettyä kuviossa 2.

Kuvio 2. Yritysraportoinnin kehitys (Ernst & Young, 2014, 5)

Raportoinnin viitekehyksistä Global Reporting Initiative (GRI) on kaikista tunnetuin ja laajimmin käytössä yrityksissä. KPMG:n (2017) tutkimuksen mukaan 75 % G250 yrityksistä käytti GRI-viitekehystä raportoinnissaan. GRI perustettiin vuonna 1997 ja vuonna 2000 se julkaisi ensimmäisen raportointiohjeistuksensa ei-taloudelliselle raportoinnille. Siitä eteenpäin GRI on kehittänyt vastuullisuusraportoinnin standardejaan ja pyrkii näin edistämään kestävästä kehityksestä auttamalla yrityksiä ymmärtämään ja kommunikoimaan vaikutuksistaan ympäristöön ja ihmisiin julkaisemalla vastuullisuusraportoinnin ohjeistuksia. (Gleeson-White, 2015, 123–129; GRI, 2018.)

Raportointiohjeistuksien kautta GRI pyrkii parantamaan läpinäkyvyyttä ja tilivelvollisuutta sekä sidosryhmien huomiointia yritystoiminnassa. GRI ja integroitu raportointi eivät kuitenkaan sulje pois toisiaan, vaan yritysten on mahdollista noudattaa molempia viitekehyksiä yhtä aikaa ja julkaista integroitu raportti, joka noudattaa samalla GRI:n ohjeistusta, jolloin viitekehykset täydentävät toisiaan. IR-viitekehys on enemmän periaatteellinen raportoinnin suurien linjojen ohjaava viitekehys, kun taas GRI:n viitekehyksissä on hyvin yksityiskohtaisia ohjeistuksia esimerkiksi

suoritusmittareiden suhteen. Suuri periaatteellinen ero viitekehyksissä on myös siinä, että GRI pyrkii vaikuttamaan vain raportointiin, kun taas integroitu raportointi pyrkii vaikuttamaan myös itse yrityksen toimintaan ja sen johtamiseen ja saamaan yrityksen sisäistämään vastuullisuusajattelun osaksi strategiaansa. (Gleeson-White, 2015, 123–129; GRI, 2018; Vigneau ym., 2015.)

2.2 Integroitu raportointi

2.2.1 Integroidun raportoinnin tausta ja tavoite

Integroitu raportointi on yritysraportoinnin kehityssuuntaus, jossa pyritään yhdistämään olennainen taloudellinen ja ei-taloudellinen informaatio yhteen raporttiin, sekä lisäksi yhdistämään vastuullisuusajattelu yrityksen strategiaan. Erillisinä tuotetut tilinpäätösraportti ja vastuullisuusraportti tarjoavat paljon hyödyllistä tietoa yrityksestä, mutta integroidun raportoinnin toivotaan esittävän yrityksen taloudellisen ja ei-taloudellisen suoriutumisen välisen suhteen sekä tiivistävän tiedon olennaiseen kaikkea käsittelevän valtavan tietomäärän sijaan. Integroitu raportointi yhdistää yrityksen kuusi eri pääomaa eli taloudellisen, tuotannollisen, aineettoman, inhimillisen, sosiaalisen ja luonnon pääoman, ja esittelee näiden välisiä suhteita sekä niiden vaikutuksia yrityksen arvонуontikykyyn. Integroitu raportointi pyrkii tarjoamaan kokonaisvaltaisen kuvan yrityksen suoriutumisesta ja sen arvонуonnista pitkällä aikavälillä, ja sen voidaan nähdä syntyneen vastaamaan tarpeeseen tiiviistä, kokonaisvaltaisesta ja tulevaisuuteen suuntautuneesta raportoinnista. (Eccles & Saltzman, 2011; Mäkelä & Kujala, 2017; Pistoni, Songini & Bavagnoli, 2018.)

Ensimmäisenä integroitu raportointi otettiin käyttöön Etelä-Afrikassa, missä Apartheidin jälkeen kaivattiin todellista muutosta kärjistyneisiin sosiaalisiin ja taloudellisiin epätasa-arvoisuuksiin. Tätä taustaa vasten liiketoiminnan voitonhakuisuutta alettiin kyseenalaistaa ja haluttiin painottaa yritysten yhteiskuntavastuuta ja sosiaalisia ja ympäristöllisiä seikkoja. Perinteinen raportointi koettiin riittämättömänä ja nähtiin tarve todelliselle muutokselle yritysten toiminnassa. (de Villiers, Rinaldi & Unerman 2014; Gleeson-White, 2015, 146–164.) Rowbottom ja Locke (2016) kuvaavatkin Etelä-Afrikan toimineen ikään kuin prototyypinä integroidulle raportoinnille ja näkevät siellä tehtyjen havaintojen vaikuttaneen IR-viitekehysten muotoutumiseen.

Aiemmin korruption hallitsemaan liiketoimintaan haluttiin saada aikaan muutos ja luoda läpinäkyvyyttä yritysten toimintaan sekä sisällyttää sidosryhmien huomioiminen yrityksen strategiseen päätöksentekoon. Etelä-Afrikan Institute of Directors perusti Etelä-Afrikan yliopiston professori Mervyn Kingin mukaan nimetyn ja hänen johtamansa King Committee:n vuonna 1992 luomaan uudelleen liiketoimintakäytännöt, hallinnointistandardit ja näiden kautta valmistamaan maan kansainvälisille markkinoille. (Eccles & Krzus, 2014, 1–2.) Vuonna 1994 samaan aikaan, kun ensimmäiset monirodulliset vaalit järjestettiin, julkaistiin hyvän hallinnon periaatteet, *King Code of Corporate Governance Principles*, King I raportin muodossa. King I raportti kannusti yrityksiä läpinäkyvyyteen esimerkiksi antamalla ohjeistuksia johdon kokoonpanosta sekä kehittämällä yrityksiä ottamaan käyttöön eettiset säännöt. (Kakabadse & Korac-Kakabadse, 2001.) Tämän jälkeen King Committee julkaisi sosiaaliseen ja ympäristölliseen hallintoon keskittyviä raportteja hallintotavasta, King II:n vuonna 2002 ja King III:n vuonna 2009, joista King III virallisesti esitteli käsitteen 'integroitu raportointi' (de Villiers ym., 2014; Rowbottom, & Locke, 2016).

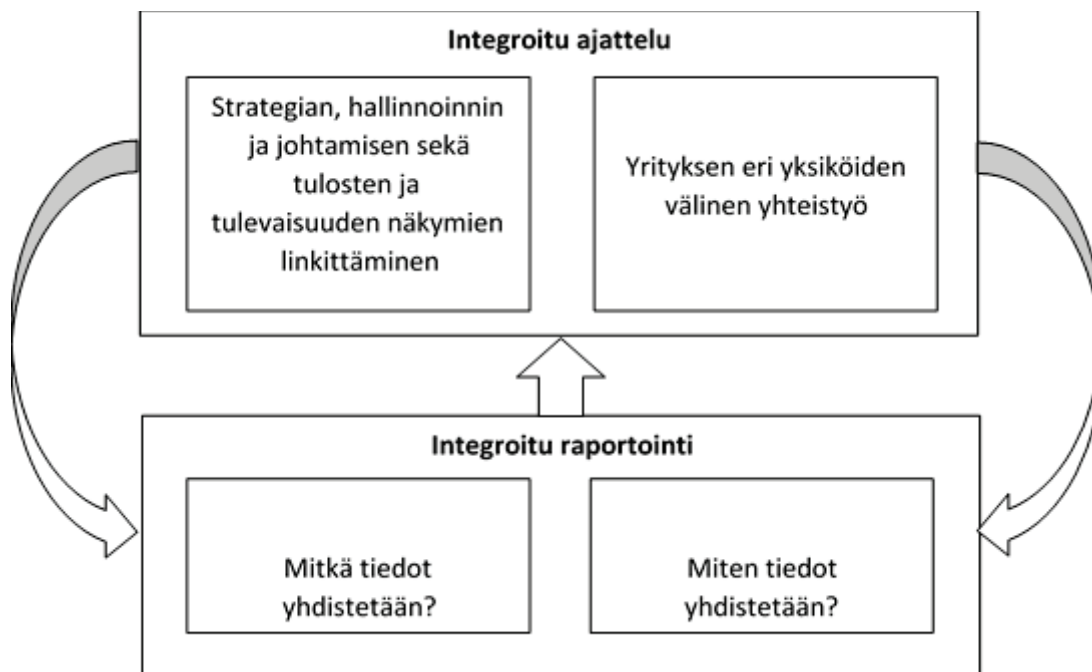
Integroidun raportoinnin konsepti alkoi muovautua vuonna 2002 julkaistun King II:n myötä, sen kehottaessa huomioimaan taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset seikat ja integroimaan kestävän kehityksen yrityksen toimintaan sen sidosryhmät huomioivalla mallilla. King I:n ja King II:n jälkeen kuitenkin kaivattiin edelleen vahvempaa vastuullisuuden integrointia yrityksen strategiaan. (Eccles & Krzus, 2014, 6–7; Kakabadse & Korac-Kakabadse, 2001.) Näiden jälkeen vuonna 2009 julkaistiin King III, joka korostikin integroitua ajattelua, jolloin vastuullisuusnäkökulmat huomioitaisiin yrityksen toiminnassa kaiken aikaa, eikä ainoastaan vuoden lopussa raporttia laadittaessa (de Villiers ym., 2014). King III:n raportoinnin periaate on soveltaa ohjeita, jolloin yritykset voivat soveltaa periaatteita oman toimintansa mukaisesti. King III:n julkaisun jälkeen Etelä-Afrikan Integrated Reporting Committee aloitti vielä laajemman keskustelun vastuullisuudesta liittyen liiketoiminnan vaikutuksiin, ja lopulta King III raportin periaatteet yhdistettiin Johannesburgin pörssin listautumisvaatimuksiin vaatien yrityksiä integroimaan kestävän kehityksen suoriutumisen informaatio taloudelliseen suoriutumisen informaatioon raportoinnissaan. (de Villiers ym., 2014; Eccles & Krzus, 2014, 7–8.)

Samaan aikaan myös Euroopassa kehitettiin ympäristöllisten, sosiaalisten ja hallinnollisten aiheiden (*ESG*) ja yritysten yhteiskuntavastuun (*CSR*) raportointia. Yritysten yhteiskuntavastuuraportointiin ohjeistuksia laativa organisaatio GRI (Global Reporting Initiative) perustettiin jo vuonna 1997, mutta 2000-luvulla myös Euroopassa nähtiin tarve strategiselle raportoinnille. Vuonna 2004 Iso-Britanniassa perustettiin Accounting for Sustainability, eli A4S, kehittämään yhdistyvää raportointia (*Connected Reporting*) ja vuonna 2007 se julkaisi Connected Reporting -viitekehyksen, jossa yritys vastuu linkitetään yrityksen strategiaan ja raportointiin. (Gleeson-White, 2015, 164–173; Rowbottom & Locke, 2016.) Toisaalta King I:n voidaan nähdä inspiroituneen isobritannialaisen Cadbury komitean tutkimuksesta vuodelta 1992, joten vaikutteet integroidun raportoinnin syntyyn olivat hyvin kansainväliset (Andreasson, 2011). Varsinaista integroitua raportointia kehittämään perustettiin International Integrated Reporting Committee (myöhemmin International Integrated Reporting Council) eli IIRC vuonna 2010 A4S:n ja GRI:n toimesta kansainvälisen tilintarkastajien liiton IFAC:n tukemana (Rowbottom & Locke, 2016).

Kun IIRC oli perustettu, alkoi se työstää ohjeistusta integroituun raportointiin ja sen toiminta oli alusta alkaen hyvin kansainvälistä. Vuonna 2011 se julkaisi keskusteluasiakirjan ”*Towards integrated reporting*”, jonka kommentointiin oli osallistujia 30 maasta. Samalla IIRC käynnisti integroidun raportoinnin pilottiohjelman, johon liittyi 80 kansainvälistä yritystä. Keskusteluasiakirjaan saamiensa kommenttien pohjalta IIRC alkoi työstää integroidun raportoinnin viitekehystä ja julkaisi siitä luonnoksen huhtikuussa 2013. Huomioituaan vielä sidosryhmien kommentit luonnokseen IIRC julkaisi lopullisen IR-viitekehyksen joulukuussa 2013. (Cheng, Green, Conradie, Konishi & Romi, 2014; de Villiers ym. 2014; Rowbottom & Locke, 2016.)

Integroitu raportointi pohjautuu integroituun ajatteluun. Tällöin yritys tarkastelee toimintaansa sekä siihen vaikuttavia tekijöitä kokonaisuutena ja tuottaa yhtenäisen toimintaa kokonaisvaltaisesti käsittelevän raportin, joka myötäilee yrityksen strategiaa ja sen näkemystä arvonluonnista niin lyhyellä kuin pitkälläkin tähtäimellä. Integroidussa raportoinnissa oleellista ovat eri asioiden väliset yhteydet ja se, kuinka yhteen pääomaan liittyvät päätökset vaikuttavat muihin. Vastuullisuus pyritään integroimaan johdon ajattelumaailman kautta yrityksen strategiaan ja raportointiin. (Eccles & Saltzman, 2011;

Gleeson-White, 2015, 174–179; Niskala & Pajunen, 2015, 14–16.) Integroidun raportoinnin ja integroidun ajattelun välistä suhdetta on havainnollistettu kuviossa 3.

Kuvio 3. Integroitu raportointi ja integroitu ajattelu (Niskala & Pajunen, 2015, 15)

Alun perin integroidun raportoinnin oli tarkoitus ikään kuin olla jatkoa vastuullisuusraportoinnille ja keskittyä tuottamaan tietoa huomioiden kaikki yrityksen sidosryhmät, mutta sittemmin, varsinaisen viitekehyksen julkaisun jälkeen sen fokus on ollut enemmän keskittynyt sijoittajiin, eri pääomien välisiin suhteisiin ja arvонуontiin (Eccles & Saltzman, 2011). Raportoinnin pohjana toimii ajatus tilivelvollisuudesta sekä toiminnan vaikutusten arvioinnista suhteessa eri pääomiin; taloudellinen, tuotannollinen, aineeton, inhimillinen, sosiaalinen ja luonnon pääoma. Integroidun raportoinnin tavoitteena on löytää eri pääomien kautta tekijöitä, joilla on olennaisesti vaikutusta yritysten arvонуontikykyyn pitkällä tähtäimellä sekä tehostaa ja yhtenäistää niiden raportointia. Toki juuri eri pääomien välisten suhteiden esittämisen kautta integroitu raportti tarjoaa tietoa myös laajemmin eri sidosryhmille. (Eccles & Saltzman, 2011; Niskala & Pajunen, 2015, 29–36.) Lisäksi toteutuessaan onnistuneesti tavoitteensa mukaisesti integroitu raportointi poistaisi toiminnallisia ja raportoinnillisia siloja organisaatiosta ja johtaisi näin parannettuihin prosesseihin sekä parantaisi resurssien allokointia (Stubbs & Higgins, 2014).

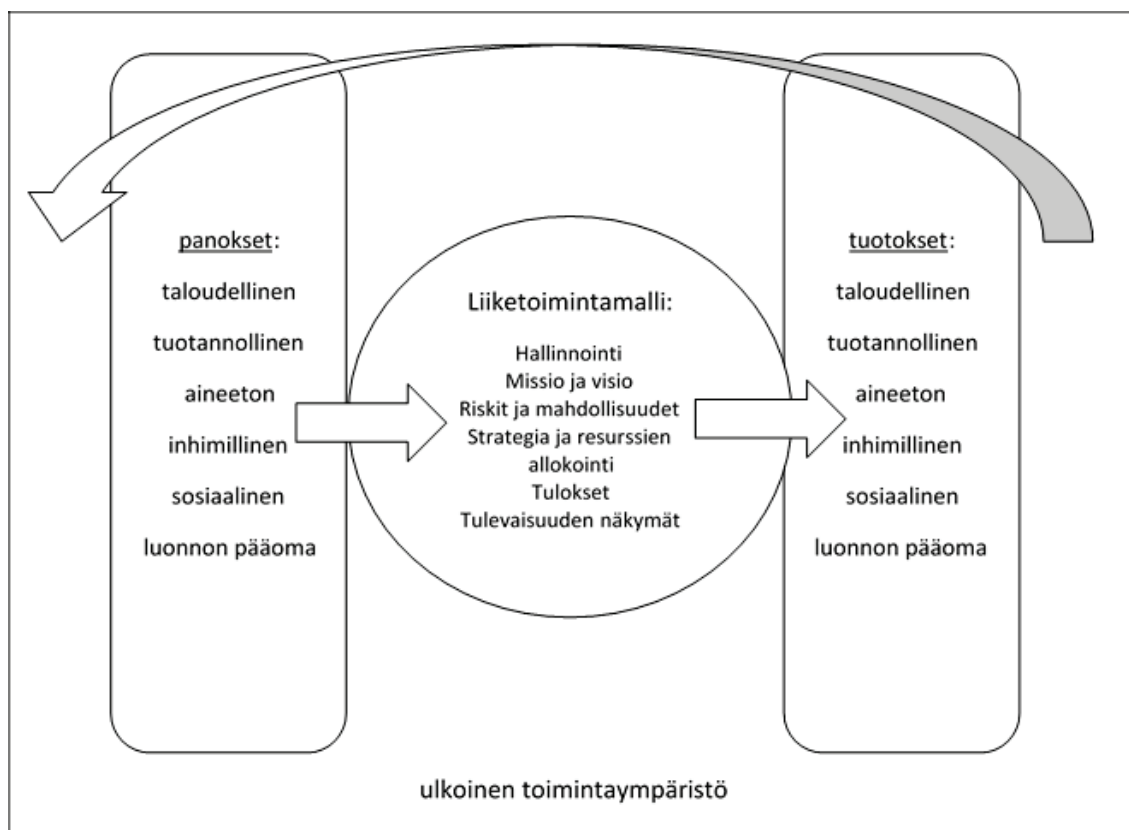
Integroitu raportointi on varsin tuore raportointisuuntaus, eikä sillä ole pitkää historiaa kuten perinteisellä taloudellisella raportoinnilla. Integroidun raportoinnin ohjeistus, IR-viitekehys, julkaistiin vasta vuonna 2013, joten sen parhaat käytännöt ovat vasta kehittymässä. Esimerkiksi Rowbottomin ja Locken (2016) tutkimus esittää, että integroitu raportointi on vasta yleistymässä ja tulevaisuudessa näemme, kuinka se kehittyy ja miten laajalle sen käyttöönotto leviää. KPMG:n mukaan integroitua raportointia käyttävien yritysten määrä on kasvamassa, joskin hitaasti. Vuonna 2017 G250 ja N100 yrityksistä 14 % raportoi käyttäen integroitua raportointia ja näistä noin kaksi kolmasosaa ilmoitti käyttävänsä IIRC:n laatimaa IR-viitekehystä. (KPMG, 2017.) Ernst & Youngin (2017) integroidusta raportoinnista tekemän “EY’s Excellence in Integrated Reporting Awards 2017” -tutkimuksen mukaan parhaiden raporttien laatu paranee edelleen. Erinomaisten raporttien vahvuuksia ovat selkeä strateginen fokus, arvonluonnin painotus sekä raportin eri elementtien välinen yhteys. Tutkimuksessa havaittiin myös, että riskien ohella myös mahdollisuuksien raportointi on alkanut yleistyä. Laajemmin yleinen havainto tutkimuksessa oli, että edelleen useat yritykset noudattavat IR-viitekehystä vain rajoitetusti. (Ernst & Young, 2017.)

2.2.2 IR-viitekehys

Viitekehysten sisältö

Integroidun raportoinnin ohjeistus, IR-viitekehys on jaettu kahteen osaan, osa I (*Part I Introduction*) ja osa II (*Part II the Integrated Report*). Viitekehysten ensimmäisessä osassa ohjeistetaan ensin viitekehysten käyttöön, eli käsitellään yleisesti itse viitekehysten ja integroidun raportoinnin tavoitetta, tarkoitusta, sen periaatepohjaista lähestymistapaa raportointiin, raportin muotoa ja sen suhdetta muuhun tietoon sekä viitekehysten käyttöä. Tämän jälkeen käsitellään peruskäsitteet (*Fundamental Concepts*), jotka määrittelevät tärkeimmät tekijät integroidussa raportoinnissa. Viitekehysten toisessa osassa puolestaan käsitellään ensin integroitua raportointia ohjaavat periaatteet (*Guiding Principles*) ja sitten sisältöelementit (*Content Elements*), eli asiakokonaisuudet, jotka integroidussa raportissa tulisi käsitellä. (IIRC, 2013.)

Integroitu raportti selittää, kuinka organisaatio luo arvoa ajan kuluessa, ja näin ollen sen peruskäsitteisiin kuuluvat arvonluonti ja eri pääomat, joiden kautta organisaation arvonluontiprosessi muodostuu. Integroidussa raportoinnissa käsitettävät eri pääomat ovat: taloudellinen, tuotannollinen, aineeton, inhimillinen, sosiaalinen ja luonnon pääoma (*Financial, Manufactured, Intellectual, Human, Social and Relationship, & Natural*). Vaikka pääomat ovatkin viitekehyksen peruskäsitteissä, ei viitekehys kuitenkaan vaadi sen käyttäjiä ottamaan näitä kategorioita käyttöön tai etenkin rakentamaan raporttia pääomien mukaan, vaan ennemmin huomioimaan eri pääomat osana arvon luontia. IR-viitekehyksen mukaan organisaatio ei luo arvoa yksin, vaan sidosryhmäsuhteidensa kautta, riippuen sen resursseista sekä ulkoisesta toimintaympäristöstä. Lisäksi organisaatio ei luo arvoa ainoastaan itselleen vaan myös muille. Yrityksen arvonluontiprosessi esitetty kuviossa 4. (IIRC, 2013.)

Kuvio 4. Yrityksen arvonluontiprosessi (IIRC, 2013, 13)

Ohjaavat periaatteet

IR-viitekehyksen raportointia ohjaavat periaatteet ovat: A Strateginen fokus ja tulevaisuussuuntautuneisuus (*Strategic focus and future orientation*), B Tiedon yhdistettävyys (*Connectivity of information*), C Sidosryhmäsuhteet (*Stakeholder relationships*), D Olennaisuus (*Materiality*), E Ytimekkyys (*Conciseness*), F Luotettavuus ja kattavuus (*Reliability and completeness*) ja G Johdonmukaisuus ja vertailukelpoisuus (*Consistency and comparability*). Näiden mukaisesti integroidun raportoinnin tulisi kuvata organisaation strategiaa ja sen kykyä luoda arvoa lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä tähtäimellä sekä kokonaisvaltaisesti osoittaa eri tekijöiden väliset riippuvuussuhteet ja kuinka ne vaikuttavat sen kykyyn luoda arvoa. (IIRC, 2013.)

Integroidusta raportista tulisi selvittää yrityksen sidosryhmäsuhteiden luonne ja laatu sekä miten ja millä tasolla se ymmärtää, huomioi ja vastaa sidosryhmien intresseihin ja tarpeisiin, sillä arvonluonti tapahtuu sidosryhmäsuhteiden kautta. Integroidun raportin esittämä tieto tulisi lisäksi olla johdonmukaista, mikä merkitsee sitä, että käytetään samoja raportointikäytänteitä eri raportointijaksoilla, ellei muutos ole tarpeellista raportoinnin laadun parantamiseksi. Lisäksi johdonmukaisuutta voidaan edistää esimerkiksi käyttämällä samoja mittareita, jolloin organisaation suoriutumisen kehitystä on mahdollista seurata. (IIRC, 2013.)

Olennaisuus on yksi tärkeimmistä integroitua raportointia ohjaavista periaatteista, sillä integroidun raportin ei kuulu käsitellä kaikkea, vaan keskittyä yrityksen arvonluontikyvyn kannalta tärkeimpiin, eli olennaisimpiin, seikkoihin. Näiden arvioinnissa tulee huomioida asioiden vaikutus organisaation strategiaan, hallintoon, suoriutumiseen tai tulevaisuuden näkymiin. Viitekehyksen mukaan olennaisuuden määrittelyn prosessiin kuuluu tunnistaa seikat, joilla voi olla vaikutusta arvonluontiin, arvioida näiden tärkeys ja asettaa ne tärkeysjärjestykseen sekä tämän perusteella määrittää, mitkä seikat sisällyttää raporttiin olennaisina. Asioiden tärkeyden arvioinnissa huomioidaan asian vaikutuksen suuruus sen toteutuessa sekä todennäköisyys, jolla se tapahtuu. Lisäksi, kun olennaiset raportoitavat seikat on tunnistettu, tulee ne vielä asettaa tärkeysjärjestykseen, jotta raportoinnin fokus säilyy kaikista tärkeimmissä seikoissa. (IIRC, 2013.)

Sen lisäksi, että integroidussa raportissa käsitellään vain organisaation arvonluonnin kannalta olennaisimmat seikat, tulee raportin sisällön olla myös ytimekästä. Tämä tarkoittaa, että raportoidut asiat ovat ilmaistu selkeästi ja tiiviisti hyvällä yleiskielellä ilman turhaa jaarittelua, kapulakieltä tai vaikeita ilmaisuja. Raportissa voi kuitenkin olla linkkejä muihin tiedonlähteisiin, jotka tarjoavat lisätietoja. Raportoidun tiedon tulee olla luotettavaa, eli virheetöntä ja positiivisten ja negatiivisten asioiden tulee olla tasapainoisesti esitettyinä. Viitekehyksen ohjeiden mukaan luotettavuutta voi edistää esimerkiksi sisäisen kontrollin, sidosryhmien osallistamisen, sisäisen auditoinnin ja ulkoisen varmennuksen avulla. Tasapainoa raporttiin tuo myös se, että toisaalta raportin tulee ytimekkyyden ja olennaisuuden lisäksi olla kuitenkin myös yhtä aikaa kattava, eli sen tulee sisältää riittävästi tietoa olennaisista asioista. Kattavuutta raporttiin tuo esimerkiksi kustannusten ja hyötyjen, kilpailukyvyn ja tulevaisuussuuntautuneisuuden esittäminen. (IIRC, 2013.)

Raportointia ohjaaviin periaatteisiin kuuluu vielä vertailukelpoisuuden periaate, jonka mukaan tiedot tulee esittää raportissa niin, että se mahdollistaa vertailun muiden organisaatioiden kanssa organisaation arvonluontikyvyn kannalta olennaisten seikkojen osalta. Koska jokainen organisaatio luo arvoa omalla tavallaan, ovat raportit väistämättä erilaisia, mutta vertailukelpoisuutta voi edistää vastaamalla raportissa sisällön elementtien kysymyksiin, jotka pätevät kaikkiin organisaatioihin. Tämän lisäksi suositellaan kvantitatiivisten indikaattoreiden sekä erilaisten vertailuarvojen käyttöä ja tiedon esittämistä suhdelukujen muodossa. (IIRC, 2013.)

Sisällön elementit

Integroidun raportin sisällön rakentumista ohjaavat IR-viitekehyksen yhdeksän sisällön elementtiä, jotka ovat: A) Organisaation yleiskuvaus ja ulkoinen toimintaympäristö (*Organizational overview and external environment*), B) Hallinnointi (*Governance*), C) Liiketoimintamalli (*Business model*), D) Riskit ja mahdollisuudet (*Risks and opportunities*), E) Strategia ja resurssien allokointi (*Strategy and resource allocation*), F) Tulokset (*Performance*), G) Tulevaisuuden näkymät (*Outlook*), H) Pohja valmistelulle ja tietojen esitykselle (*Basis of preparation and presentation*) ja I) Yleiset raportointiohjeet (*General reporting guidance*). (IIRC, 2013.)

Riskit ja mahdollisuudet

Kuten aiemmin todettiin, keskitytään tässä tutkimuksessa tarkastelemaan IR-viitekehyksen neljättä sisällön elementtiä riskit ja mahdollisuudet. IR-viitekehys ohjeistetaan, että integroidun raportin tulisi vastata kysymykseen: ”Mitkä ovat ne tietyt riskit ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat organisaation kykyyn luoda arvoa lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä tähtäimellä, ja kuinka organisaatio käsittelee niitä?” (*What are the specific risks and opportunities that affect the organization’s ability to create value over the short, medium and long term, and how is the organization dealing with them?*). Integroidussa raportissa tulisi näin ollen lähestyä yrityksen kohtaamia riskejä ja mahdollisuuksia arvonluonnin näkökulmasta huomioiden eri pääomat sekä eri aikajänteet ja ottaen huomioon riskien ja mahdollisuuksien vaikutukset olennaisten pääomien saatavuuteen, laatuun sekä niiden edullisuuteen organisaatiolle. (IIRC, 2013.)

IR-viitekehyksen ohjeistuksen mukaan raporttiin voisi sisällyttää pohdintaa riskien tai mahdollisuuksien aiheuttajista. Pohdintaan voisi kuulua ovatko riskit ja mahdollisuudet ulkoisia, sisäisiä vai näiden yhdistelmiä. Samassa yhteydessä voisi arvioida riskien ja mahdollisuuksien toteutumisen todennäköisyyttä ja niiden vaikutuksia, mikäli ne toteutuvat sisältäen pohdinnan olosuhteista, jotka riskin ja mahdollisuuden aiheuttaisivat. Raportissa olisi hyvä myös käsitellä keinoja välttää mahdolliset riskit tai edesauttaa mahdollisuuksien toteutumista sekä sisällyttää niihin liittyvät strategiset tavoitteet, strategiset menettelytavat ja suorituskykymittarit. Riskien ja mahdollisuuksien arvioinnissa tulisi kunnioittaa olennaisuuden periaatetta ja lähestyä riskejä ja mahdollisuuksia, jotka ovat merkityksellisiä organisaation kyvyille luoda arvoa ja joilla voisi olla merkittäviä vaikutuksia arvonluontikyvyille niiden todennäköisyydestä riippumatta. (IIRC, 2013.)

2.2.3 Integroituun raportointiin vaikuttavat tekijät

Tutkimuksissa on havaittu yrityksen piirteiden vaikuttavan todennäköisyyteen, jolla yritys raportoi myös ei-taloudellista tietoa ja ottaa käyttöön integroidun raportoinnin. Sekä Frias-Aceituno, Rodríguez-Ariza ja García-Sánchez (2014) että Stolowy ja Paugam (2018) havaitsivat tutkimuksissaan, että yrityksen koko ja kannattavuus ovat tekijät, joilla on positiivinen vaikutus integroituun raportointiin ryhtymiseen, eli suuremmat ja

kannattavammat yritykset julkaisevat todennäköisimmin integroidun raportin. Velte ja Stawinoga (2017) puolestaan esittävät, että luontainen ja sisäsyntyinen johtamismotivaatio vaikuttaa integroidun raportoinnin käyttöönottoon, sillä integroitu raportointi perustuu integroituun ajatteluun. Näin ollen yrityksen johdon ajatusmaailmalla on myös suuri vaikutus siihen, ottaako yritys käyttöön integroidun raportoinnin.

Myös ulkoisilla tekijöillä on vaikutusta yritysten raportointikäytäntöihin. Velte ja Stawinoga (2017) totesivat tutkimuksessaan ulkoisten omistajaohjauksen muuttujien, kuten laillisen toimintaympäristön ja sijoittajapohjan vaikuttavan integroidun raportoinnin käyttöönottoon ja Stolowy ja Paugam (2018) puolestaan havaitsivat yritysten pääomavaltaisilla aloilla raportoivan todennäköisemmin ei-taloudellista informaatiota. Myös Ecclesin ja Saltzmanin (2011) mukaan sijoittajat ovat integroidun raportoinnin pääkohderyhmä, joten on luonnollista, että sijoittajilla on vaikutusta sekä integroidun raportoinnin käyttöönottoon että sen sisältöön. Sijoittajien ollessa yhä enemmän kiinnostuneita myös yritysten ei-taloudellisesta informaatiosta, on yrityksillä paineita ja motivaatiota vastata tähän. Lisäksi Adamsin (2015) mukaan lukuisat esimerkit osoittavat, että sidosryhmien huolien huomiotta jättäminen on merkittävä riski, vaikka niiden vaikutukset eivät välttämättä ole mitattavissa rahallisesti. Tällöin yritysten on kannattavaa huomioida sidosryhmiään laajemmin raportointiaan laatiessaan.

Poikkeuksena suurten ja kannattavien yritysten suurempaan todennäköisyyteen ottaa käyttöön integroitu raportointi ovat Frias-Aceitunon ja kumppaneiden (2014) mukaan monopoliasemassa olevat yritykset, jotka tutkimuksen mukaan julkaisevat epätodennäköisemmin integroituja raportteja. Tutkimuksessa tätä peilataan omistajakustannusteoriaan, jonka mukaan integroitua raporttia ei julkaista, jottei se voisi vaikuttaa saavutettujen epänormaalien etujen säilyttämiseen. Monopoliasemassa yrityksen ei tarvitse kilpailla tai yrittää positiivisesti erottua kilpailijoistaan, joten tämä raportointi voidaan nähdä turhana sekä mahdollisesti tuottavan riskejä. Monopoliasema on näin ollen poikkeus, mutta muutoin suurten yritysten voi olla kannattavampaa julkaista integroitu raportti ja näin saada kommunikoitua vastuullisuudestaan paremmin laajemmalle yleisölle ja näyttäytyä houkuttelevampana sijoittajille.

Sen lisäksi, että yrityksen johdolla on vaikutus todennäköisyyteen laatia integroitu raportti, on sillä myös suuri vaikutus raportin sisältöön. Integroidussa raportoinnissa olennaisuuden määrittelyllä on merkittävä rooli. Yritysten ei kuulu raportoida kaikkea kaikesta, vaan niiden tulee määrittää, mitkä ovat niille olennaisimmat asiat raportoinnin kannalta ja raportoida niistä. IR-viitekehys antaa ohjeistuksen olennaisuuden periaatteesta, mutta yritysten oman harkinnan varaan jää määrittää mikä itseasiassa on olennaista. (Mäkelä & Kujala, 2017; Niskala & Pajunen, 2015, 54–56.) Näin ollen se, mihin kukin yritys päättää keskittyä, määrittää pitkälti raportoinnin sisällön lisäksi sen luonnetta. Sekä Fasan ja Mio (2017) että Pavlopoulos, Magnis ja Iatridis (2017) toteavatkin tutkimuksissaan, että hallinnon tekijöillä, kuten johtoryhmän koolla ja diversiteetillä, on merkittävä rooli siinä, miten yritykset määrittävät raportoinnille olennaisen tiedon.

Integroidun raportoinnin tarkoitus on integroida yrityksen yhteiskuntavastuun näkökulmat johdon ajatusmaailmaan ja saada johto kiinnittämään enemmän huomiota vastuullisuuden näkökulmiin. Tämän pohjalta onkin selkeää, että tällöin johdolla on merkittävä rooli ja vaikutus myös itse raportoinnin sisältöön, jolloin lopulta yrityksen johto on pitkälti vastuussa raportin sisällöstä. (Pavlopoulos ym., 2017.) Fasanin ja Mion tutkimuksen valossa IIRC:n pilottiohjelman voi nähdä kannustaneen yrityksiä olennaisuuden määrittelyyn, sillä heidän tutkimuksensa mukaan IIRC:n pilottiohjelmassa mukana olevat yritykset kertovat enemmän olennaisen tiedon määrittelystä kuin ne, jotka eivät ole mukana pilottiohjelmassa. Myös Velten ja Stawinogan (2017) tutkimuksessa havaittiin ympäristö- ja yhteiskuntavastuuseen sekä hallintotapaan liittyvän johdon laadun vaikuttavan positiivisesti integroidun raportoinnin laatuun. Eli kun johto on kiinnostunut ympäristö- ja yhteiskuntavastuusta ja hyvästä hallintotavasta, näkyy se myös näiden asioiden parempana raportointina.

Yrityksen toimialan vaikutuksesta raportointiin on jossain määrin ristiriitaisia tutkimustuloksia. Toiset tutkimukset todistavat, että toimialalla on vaikutusta raportointiin ja toiset taas näkevät, ettei toimialalla ole merkitystä. Esimerkiksi Fasan ja Mio (2017) totesivat tutkimuksissaan, että toimialalla on merkittävä rooli siinä, miten yritykset määrittävät raportoinnille olennaisen tiedon, kun taas Frias-Aceituno ja kumppanit (2014) totesivat, ettei yrityksen toimialalla ole merkitystä todennäköisyyteen julkaiseeko yritys integroidun raportin. Toki näistä voisi päätellä, että toimialalla ei olisi

vaikutusta todennäköisyyteen, jolla yritys integroidun raportin julkaisee, mutta sen sisältöön sillä puolestaan voisi olla vaikutusta. Fasanin ja Mion (2017) tutkimuksen mukaan eri toimialoilla toimivat yritykset raportoivat eri laajuudella. Tätä he selittävät sillä, että toimiala ja kilpailijat tuovat tietynlaisen paineen raportoinnille ja sidosryhmien vaatimukset vaihtelevat eri aloilla. Lisäksi eri toimialoilla on eri säännökset toiminnalle, jotka myös heijastuvat raportointiin.

Yrityksen laillisella toimintaympäristöllä Fasan ja Mio (2017) sen sijaan eivät nähneet olevan merkitystä. Integroitu raportointi on vapaaehtoista ja liiketoimintaorientoitunutta, minkä vuoksi toimintaympäristöllä ei juurikaan ole vaikutusta siihen. Lisäksi integroituja raportteja julkaisevat yritykset ovat usein suuria kansainvälisiä yrityksiä, jolloin maakohtaiset vaikutukset vähenevät entisestään. Myös sidosryhmät voivat painostuksellaan pyrkiä vaikuttamaan integroidun raportoinnin tarjoamaan tiedon laatuun ja muun muassa Velte ja Stawinoga (2017) toteavat tutkimuksessaan, että sidosryhmien vaatiessa relevanttia ja luotettavaa tietoa organisaatioiden halu pyrkiä vahvistamaan raporttiansa luotettavuutta ja varmuutta vapaaehtoisen ulkoisen varmennuksen avulla lisääntyä.

2.2.4 Integroidun raportoinnin haasteet

Vaikka integroidun raportoinnin nähdään tarjoavan mahdollisuuksia parempaan raportointiin, on sitä myös kritisoitu laajasti. Se on syntynyt ja kehittynyt varsin nopeasti, mikä on aiheuttanut haasteita sen tulkinnan ja käytännön toteutuksen kanssa. Yksi integroidun raportoinnin suurimmista ongelmista onkin sen heterogeenisyys. Viitekehyksen uutuuden vuoksi siitä ei ole vielä olemassa selkeää tulkintaa ja käytänteet sen toteutukseen vaihtelevat suuresti eri yrityksissä. Olennaisuuden korostaminen ja raportoinnin narratiivisuus ovat toisaalta integroidun raportoinnin vahvuuksia, mutta samalla ne lisäävät IR-viitekehyksen erilaisia tulkintoja ja toteutuksia tehden raporteista varsin heterogeenisiä, joka tällöin heikentää raporttien vertailtavuutta ja johdonmukaisuutta. (de Villiers ym., 2014; Rowbottom & Locke, 2016; Velte & Stawinoga, 2017.)

Integroitua raportointia on kritisoitu myös siitä, ettei se todellisuudessa tarjoa niin suurta muutosta raportointiin, kuin mitä se väittää. Esimerkiksi Stubbsin ja Higginsin (2014) ja

Pistonin, Songinin ja Bavagnolin (2018) tutkimusten mukaan integroitu raportointi on ennemminkin seuraava askel vastuullisuusraportoinnista, kuin mullistava nykyisten taloudellisten ja vastuullisuusraporttien lähestymistapojen ja prosessien muutos. Stubbs ja Higgins (2014) toteavat, että sen kehitystä voisi ennemmin kuvata siirtymäksi, kuin todelliseksi muutokseksi, sillä heidän tutkimuksessaan havaittiin lähinnä vähittäisiä muutoksia prosesseissa ja rakenteissa. Pistoni ja kumppanit (2018) puolestaan havaitsivat tutkimuksessaan, että integroiduissa raporteissa niiden muotoon on panostettu enemmän kuin niiden sisältöön sekä että raporttien laatu on parempi raportoinnin perinteisimmillä osa-alueilla kuten toimintakyky, hallinto ja riskit ja heikompi integroidun raportoinnin innovatiivisemmilla alueilla.

Integroidun raportoinnin tavoitteita on pidetty kovin kunnianhimoisina, ja epäilyksiä on esitetty siitä, voiko se saavuttaa niitä. Integroidulla raportoinnilla ei ole ainoastaan yhtä tavoitetta, vaan IIRC loi sille kaksoistavoitteen arvonluonnin ja eri pääomien huomioinnin suhteen. Stubbsin ja Higginsin (2018) mukaan tämänhetkinen tilanne herättää huolen siitä, voiko integroitu raportointi onnistua tässä. Samalla he myös kyseenalaistavat yleisemmin sitä, voiko integroitu raportointi todellisuudessa parantaa vastuullisuutta.

Raportointistandardit tarjoavat kehykset raportoinnille ja sen lisäksi vaikuttavat myös yrityksen liiketoimintakäytäntöihin esimerkiksi ohjaamalla olennaisuuden määrittelyä. IIRC:n näkemyksen mukaisen integroidun raportoinnin on kuitenkin kriittisesti arvioiden nähty tarjoavan hyvin rajallisen ja yksipuolisen näkökulman vastuullisuuden määrittelyyn ja raportointiin. (Brown & Dillard, 2014.) Tällöin IR-viitekehyksen omaksuminen saattaisi kannustaa yrityksiä ottamaan käyttöön heikkoja sosiaalisen ja ympäristöllisen raportoinnin käytäntöjä, mikä puolestaan voisi rajoittaa yrityksen sosiaalisen ja ympäristöllisen vastuun käytänteiden kehittymistä (de Villiers ym., 2014). Velte ja Stawinoga (2017) näkevät integroidun raportoinnin heikon laadun ja suorien vaatimusten puutteen ongelmallisena myös siksi, että se voi aiheuttaa riskin, että jotkin yritykset voivat sortua viherpesuun ja päälle liimattuun vastuullisuuteen kohdatakseen sidosryhmien tavoitteet.

Myös Ernst & Young'in (2017) tutkimuksessa eteläafrikkalaisten pörssiyritysten integroiduista raporteista oli yleisten raportoinnin kehityskohtien joukossa ehdotus

parantaa raportoinnin tasapainoa sisällyttää raportointiin myös negatiivisia seikkoja ja ”huonoja uutisia”. Muita tutkimuksessa havaittuja raportoinnin kehitystarpeita oli esimerkiksi tarjota enemmän tietoa eri pääomien välillä tehdyistä valinnoista, yhdistää annettuun tietoon sen konteksti esimerkiksi osoittamalla trendejä tai vertailukohtia sekä sisällyttää raporteihin tarkoituksenmukaisia suorituskykymittareita osoittamaan strategian toteuttamista ja tavoitteiden saavuttamista.

De Villiers ja Sharma (2017) näkevät integroidun raportoinnin heikkoutena sen, ettei IIRC vaadi mitään tiettyjä suoritusmittareita, vaan jää raportoijan vastuulle, miten raportoidaan, mikä on vahva kontrasti GRI:hin, jolla on tarkat vaatimukset suoritusmittareiden suhteen. Myöskään Stacchezzini, Melloni ja Lai, (2016) eivät näe integroidun raportoinnin kannustavan yrityksiä vastuullisuusjohtamisen kommunikaatiossa laajempaan tulkintaan. Heidän tutkimuksensa perusteella yritykset käyttävät raportoinnissaan vain rajallisesti suoritusmittareita, eivätkä esitä riittävästi tulevaisuussuuntautunutta tietoa vastuullisuustoimistaan ja suoriutumisestaan. Näin ollen, mikäli integroidun raportoinnin käyttäjät eivät integroi sisäisiä suoritusmittareita raportointiinsa, ei integroitu raportointi tämän näkemyksen mukaan myöskään suosi integroitua ajattelua. Vaikka integroitu raportointi nähdään hyvin sijoittajaorientoituneena, ei se tällöin tarjoa sijoittajille tietoa sisäisistä vastuullisuuteen liittyvistä päätöksentekoprosesseista tai yrityksen omista suoritusmittareista. (Stacchezzini ym., 2016.)

Integroitua raportointia voidaan hyvin kritisoida myös juuri sen sijoittajakeskeisyydestä (Stubbs & Higgins, 2014). IR-viitekehystä oli tarkoitus tulla viitekehys, joka tarjoaa yrityksen sidosryhmille lisätietoa taloudellisen sisällön lisäksi, mutta tällä hetkellä se ei de Villiersin ja Sharman (2017) mukaan saavuta tätä tavoitetta lainkaan, eikä se tarjoa riittävää lisätietoa edes sijoittajille, muiden sidosryhmien tiedontarpeista puhumattakaan. Heidän mukaansa taloudellisella pääomalla on tällä hetkellä korostunut rooli integroidussa raportoinnissa, ja määrittäessään raportin sisältöä IR-viitekehys antaa prioriteetin taloudellisen pääoman tarjoajien tiedontarpeille ohittaen muut sidosryhmät. Myös Stubbsin ja Higginsin (2018) mukaan taloudellinen arvonaluonti on näin ollen etuoikeudessa ympäristölliseen ja sosiaaliseen näkökulmaan suhteutettuna.

Rowbottomin ja Locken (2016) tutkimuksen valossa nykyisessä muodossaan integroitu raportointi keskittyy enemmän arvonluontiin kuin vastuullisuuteen yrityksen sidosryhmiä kohtaan. IR-viitekehyksen mukainen integroitu raportointi korostaa sijoittajia raporttien pääyleisönä, jolloin raportoitavan tiedon olennaisuus helposti määritellään sijoittajan näkökulmasta muiden jäädessä vähemmälle huomiolle. Chengin ja kumppaneiden (2014) mukaan integroidun raportoinnin kyky vaikuttaa yrityksen arvonluontiin ei riipu IR-viitekehyksen luonnoksen teknisestä ohjeistuksesta, vaan sen kyvystä stimuloida uudenlaista ajattelua ja toimintaa liiketoimintamallin käyttöönotossa. Toisaalta integroitu raportointi herättääkin yrityksiä pohtimaan mikä houkuttelisi sijoittajia, mutta samalla tämä sijoittajien korostunut asema voi myös rajoittaa innovatiivista ajattelua laajemmasta näkökulmasta. Myös Brownin ja Dillardin (2014) mukaan integroidussa raportoinnissa on tarvetta laajentaa ja avata katsontakantaa, jotta voidaan löytää uusia ratkaisuja parantaa yritysten vastuullisuutta ja toiminnan läpinäkyvyyttä.

Myös van Bommel (2014) kritisoi integroitua raportointia siitä, miten vahvasti sen dialogi on asiantuntijoiden, kuten sijoittajien, vaikuttama. Tutkimus kuitenkin nostaa esille myös sen, että sijoittajilla on enemmän valtaa, kuin kansalaisjärjestöillä, joten kun sijoittajat alkavat vaatia yrityksiä huomioimaan ei-taloudellisten indikaattorien vaikutuksia, joutuvat yritykset todella huomioimaan näitä. Tätä kautta tarkasteltuna integroidussa raportoinnissa voidaan nähdä potentiaalia johtamisen näkökulmasta työkaluna, joka laittaa yrityksen tarkastelemaan sen suoriutumista vastuullisuuden saralla. (van Bommel, 2014.) Stacchezini ja kumppanit (2016) nostavat myös esille huolen integroidun raportoinnin kyvystä päästä yli muiden vastuullisuusraportoinnin aloitteiden rajoitteista ja kannustaa aitoon kestäväen kehityksen osallistamiseen liiketoimintaan. Adamsin (2015) mukaan yksi merkittävä ero vastuullisuusraportointiin on siinä, että integroidussa raportoinnissa fokus on arvonluonnilla toiminnan vaikutusten mittaamisen sijaan. Arvonluonnin ongelmana kuitenkin on se, miten laitetaan arvoa esimerkiksi sosiaaliselle tai luonnon pääomalle.

De Villiers ja Sharma (2017) esittävät, ettei integroidusta raportoinnista voi tulla raportointinormia, koska se on vain tietynlaiseen raportointiin kannustava löyhä ohjeistus ja siltä puuttuu sääntely- ja toimeenpanovalta. Heidän mukaansa IIRC:n pitäisi onnistua vakuuttamaan lainsäätäjät tekemään integroidusta raportoinnista pakollista, kuten IFRS tai GAAP, jotta se voisi tulla raportointinormiksi. (de Villiers & Sharma, 2017.) Myös

Stubbsin ja Higginsin (2014) tutkimus toteaa standardien puutteen olevan suurin este integroidun raportoinnin laajemmalle käyttöönotolle. Sekä Stubbsin ja Higginsin (2014) että Stubbsin ja Higginsin (2018) tutkimukset kuitenkin jättävät avoimeksi sen, pitäisikö integroidun raportoinnin olla pakollista vai ei. Näistä vuoden 2018 tutkimuksen mukaan valtaosa integroidun raportoinnin sidosryhmistä on sitä mieltä, että raportointijärjestelmässä on joitain ongelmia, mutta vain osa kannattaa raportoinnin pakollisuutta tai osittaista regulaatiota. Vapaaehtoisuuden kannattajat ehdottivat, että integroidusta raportoinnista tulee raportointinormi ajan kanssa, kun se jätetään markkinavoimille ja yhä useammat yritykset ottavat sen käyttöön. Vapaaehtoisuutta kannatettiin pitkälti sen vuoksi, että pakollista uudistusta pidettiin liian aikaisena. (Stubbs & Higgins, 2018.)

Arvonluonti on yksi IR-viitekehyksen peruskäsitteistä, mutta siitä huolimatta Pistonin ja kumppaneiden (2018) tutkimuksen mukaan juuri yrityksen strategian ja arvonluontiprosessin esittäminen on yrityksillä kaikista vaikeinta. Tämän he peilaavat tutkimuksessaan omistajakustannusteorian kautta, jonka mukaan yritykset eivät mielellään jaa tietoa liittyen sen kilpailuasemaan markkinoilla. Yritykset eivät näin halua paljastaa strategiaan tai arvonluontiprosessiinsa liittyviä tietoja, joiden julkaisusta epäilevät voivan olla sille jotain haittaa. Tämäkin tutkimus tukee ainakin osittaisen sääntelyn ja parannetun toimeenpanon tarvetta sekä osoittaa, että integroidun raportoinnin laatua tulisi parantaa etenkin annetun tiedon sekä sen luotettavuuden suhteen.

De Villiersin ja kumppaneiden (2014) mukaan akateemisella yhteisöllä on tärkeä rooli tuottaa puolueetonta ja vakaata tietoa, jonka mukaan toimintatapoja, periaatteita ja käytäntöjä voidaan muokata. Lisäksi he näkevät, että IIRC:n pilottiohjelman osallistuvat yritykset osallistuvat samalla integroidun raportoinnin kehittämiseen jakaessaan parhaita käytänteitä raportointiin. Rinaldin, Unermanin ja de Villiersin (2018) mukaan jatkossa olisi tarpeen tutkia myös integroidun raportoinnin käyttöönoton vaikutuksia, sillä tähän asti tutkimus on keskittynyt tutkimaan integroidun raportoinnin kehitystä ja käyttöönottoa. Heidän mukaansa olisi tarpeellista syvällisemmin tutkia eri ryhmien ymmärrystä integroidusta raportoinnista sekä integroidun raportoinnin tuottamaa vuorovaikutusta. Myös Cheng ja kumppaneiden (2014) mukaan jatkotutkimuksen avulla saataisiin tärkeää tietoa integroidun raportoinnin vaikutuksista sidosryhmiin ja raportteja

julkaiseviin yrityksiin ja tätä kautta voitaisiin ratkaista integroituun raportointiin liittyviä ongelmia.

Integroitu raportointi onkin vasta sen alkuvaiheessa, jolloin sillä on kaikesta kritiikistä huolimatta – tai kenties juuri sen vuoksi – mahdollisuus kehittyä. Stubbs ja Higgins (2014) esittävätkin integroidun raportoinnin olevan vielä sen siirtymävaiheessa vastuullisuusraportoinnista ja että innovatiivisten raportointitapojen synty voi vielä vaatia aikaa. Adamsin (2015) mukaan integroidun raportoinnin potentiaali on sen pitkän tähtäimen ajattelun painotuksessa ja perinteistä laajemmassa arvonluonnin ajattelussa. Lisäksi Adams näkee, että integroidun raportoinnin potentiaali vaikuttaa muutokseen riippuu sen kyvystä muuttaa johtajien ajatusmaailmaa. Myös de Villiers ja Sharma (2017) toteavat integroidussa raportoinnissa olevan potentiaalia parantaa yritysten raportointia, ja että sillä on myös mahdollista myös voimaannuttaa kansalaiset vaatimaan yrityksiä vastuuseen. He toteavatkin, että optimistisellä näkemyksellä integroidussa raportoinnissa ja etenkin aineettomassa pääomassa on potentiaalia niiden tuoman arvonluonnin kapasiteetin kautta.

2.3 Ei-taloudellisen raportoinnin laatu

Yritysten vastuullisuusraporttien on tarkoitus antaa kokonainen ja tasapainoinen kuva yrityksen suoriutumisesta taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristöllisen vastuullisuuden näkökulmasta. Ei-taloudellisen raportoinnin tarkoitus on sama kuin taloudellisen raportoinnin, eli antaa tietoa yrityksen sidosryhmille sen toiminnasta, nykytilasta ja tulevaisuuden näkymistä. Raportointi onkin tärkeä kommunikoinnin väline. Sen avulla yritys voi taata paremman läpinäkyvyyden ja sidosryhmien paremman huomioon otamisen yrityksen toiminnassa. Yksi vastuullisuusraportoinnin alkuperäisistä tarkoituksista oli vaatia yrityksiä raportoimaan vastuullisuusnäkökulmista ja vastata toimintansa vaikutuksista, jolloin pitkällä tähtäimellä aidosti kestävään yhteiskuntaan panostavia yrityksiä voitaisiin palkita. (Doane, 2013; Golob & Bartlett, 2007; Hahn & Lülfs, 2014.)

Laatu on tärkeä tekijä käsiteltäessä ei-taloudellista raportointia ja sitä miten kokonaisen ja tasapainoisen kuvan raportti yrityksen suoriutumisesta antaa. Vastuullisuusraportointi on yleistynyt merkittävästi, mutta niiden laatu ei kuitenkaan välttämättä kohtaa tavoitteita. (Farooq, Ahmed, & Nadeem, 2018; Habek & Wolniak, 2016.) Ei-taloudellista

raportointia ei suoraan voida samalla tavoin vertailla kuin taloudellista raportointia, sillä ei-taloudellinen raportointi on usein kerronnallista eikä tällöin samalla tavoin yhteismitallistettavaa ja mitattavissa olevaa, kuin taloudellinen raportointi. Taloudellisia tunnuslukuja on helppo verrata keskenään, mutta kuvailua yrityksen sosiaalisista ja ympäristöllisistä toimista ei niinkään. (Boiral & Henri, 2017.) Tästä syystä raportoinnin laadun arviointi on erityisen merkityksellistä vastuullisuusraportoinnissa.

Laadun arviointiin liittyy monia tekijöitä ja voidaankin sanoa, että voidakseen arvioida laatua, tulee katsoa kokonaisuutta (Garegnani, Merlotti & Russo, 2015; Hahn & Kühnen, 2013). Siihen, miten laatu määritetään, on kuitenkin olemassa myös hieman erilaisia näkemyksiä. Uusimman GRI-raportointiohjeistuksen, eli GRI Standards:in mukaan raportoinnin korkea laatu saavutetaan noudattamalla raportoinnin periaatteita, jotka ovat: tarkkuus, tasapaino, selkeys, vertailtavuus, luotettavuus ja ajantasaisuus (GRI, 2016). Garegnanin ja kumppaneiden (2015) mukaan puolestaan laadun osatekijöitä ovat informatiivisuus, ymmärrettävyys, vertailtavuus, kattavuus, olennaisuus, luotettavuus ja asianmukaisuus. Lisäksi esimerkiksi Brammer ja Pavelin (2008) erittelevät laadun näkökulmiksi 1) käsitteleekö julkaisu ympäristöohjeistuksia, 2) raportoiko se tietyistä toimista, 3) ilmaiseeko määrällisesti ympäristövaikutuksia, 4) asettaako virallisia tavoitteita ja 5) onko se ulkoisesti varmennettu. Näiden perusteella voidaan kokonaisuudessaan todeta laadun olevan ulottuvuus, johon linkittyy useita erityispiirteitä ja informaation aloja, jotka tulisi analysoida yhdessä, jotta sen ymmärtää oikein. Kokonaisuus muodostuu siitä, mitä raportoi ja miten.

Ei-taloudellisen raportoinnin laatua on tutkittu jonkin verran eri näkökulmista, ja tulokset osoittavat sekä tekijöitä, jotka indikoivat raportoinnin korkeampaa laatua, kuten myös monia seikkoja, missä olisi vielä parannettavaa laadun suhteen. Tutkimuksissa on havaittu korkeampilaatuista raportointia suurissa yrityksissä sekä toimialoilla, joissa huolet toiminnan ympäristövaikutuksista ovat selkeästi esillä. Molemmissa tapauksissa medialla ja yritysten muilla sidosryhmillä on potentiaalisesti enemmän vaikutusta yrityksen toimintaan. Ollessaan laajemman huomion kohteena yrityksellä on enemmän paineita raportoida toiminnastaan ja panostaa korkealaatuiseen raportointiin. Suurten yritysten kohdalla on kyse myös resursseista, sillä suuremmilla yrityksillä on usein myös käytettävissään enemmän resursseja raportointiin. (Brammer & Pavelin, 2008; Hahn & Kühnen, 2013; Mikkilä & Toppinen, 2008.) Pääsääntöisesti medialla on näin ollen

positiivinen vaikutus raportoinnin laatuun, mutta Clarksonin, Lin, Richardsonin ja Vasvarin (2008) tutkimus osoittaa, että yritykset, joiden edellisen vuoden medianäkyvyys oli epäsuosiollinen, esittivät todennäköisemmin ympäristöasioihin pehmeitä sitoumuksia. Tällä tarkoitetaan sellaisia lupauksia, tavoitteita ja tietoja, joita ei ole niin helppo varmentaa, mikä puolestaan indikoi heikompaa laatua.

Vastuullisuusraportointi on pääsääntöisesti vapaaehtoista ja lähtökohtana siihen on ollut se, että yritykset itse halusivat raportoida vastuullisuusnäkökulmiin liittyen. On kuitenkin havaittu, että usein vastuullisuusraportointiin ohjaavana tekijänä on ulkoinen paine sidosryhmiltä, julkinen politiikka, toimialan vaatimukset tai esimerkiksi pörssiin listautumisen vaatimukset. (Rashidfarokhi, Toivonen, & Viitanen, 2018; Romolini, Fissi, & Gori, 2014.) Tähän liittyen Bebbington, Larrinaga ja Moneva (2008) tutkivat vastuullisuusraportointia osana riskienhallintaprosessia ja heidän mukaansa maineriskinhallinta voidaan nähdä yhtenä tärkeimmistä syistä vastuullisuusraportoinnille. Maineen ja julkisuuskuvan kautta yritykset ovat tiedostaneet, että niiden odotetaan toimivan vastuullisesti ja raportoivan toiminnastaan sidosryhmilleen ja näin ollen raportointi voi toimia riskienhallinnan työkaluna. (Bebbington ym., 2008)

Romolinin ja kumppaneiden (2014) mukaan vaikuttaa, että osa yrityksistä pitää yhteiskuntavastuuta muodikkaana ja haluavat panostaa siihen markkinoinnillisista syistä. Myös Vigneau ja kumppanit (2015) esittävät, että jos pelkkään raportointiin keskitytään liikaa, voi raportointi muuttua itsetarkoitukseksi. Muutoinkin samalla, kun on tutkittu vastuullisuusraportoinnin laatua, on havaittu, että hyvä raportti ei välttämättä ole sama kuin vastuullinen yritys. Koska yritykset voivat jättää raportoimatta niiden kannalta epäedulliset asiat, eikä niiden sisältämää tietoa välttämättä mitenkään tarkasteta, voivat raportit antaa epärealistisen kuvan yrityksen toiminnasta. Tällöin voidaan kyseenalaistaa antavatko vastuullisuusraportit sittenkään todellista ja rehellistä kuvaa yritysten vastuullisuudesta. (Boiral, 2013; Doane, 2013; Hahn & Lülfs, 2014.)

Yritysten on todettu myös käyttävän vastuullisuusraportointia keinona säilyttää tai vahvistaa legitimizeettiään. Esimerkiksi Vigneau ja kumppaneiden (2015) mukaan yritykset voivat pyrkiä saavuttamaan legitimizeettiä noudattamalla raportointiohjeistuksia kuten GRI:tä. Heidän mukaansa yritykset hyötyvät GRI-hyväksytyjen

vastuullisuustoimien raportoinnista ja se auttaa yritystä vastaamaan paineeseen toiminnan läpinäkyvyydestä. Hahn ja Kühnen (2013) toteavat tämän pätevän etenkin suuriin sidosryhmien ja median vaikutuksille alttiina oleviin yrityksiin, jotka pyrkivät raportoimaan vastuullisuudestaan varmistaakseen legitimitettinsä yhteiskunnassa.

Positiivisten asioiden ja etenkin esimerkiksi GRI-viitekehyksen mukaisten asioiden raportoinnin on todettu vahvistavan yritysten legitimitettä (Vigneau ym., 2015), mutta negatiivisten asioiden raportoinnin vaikutuksista legitimitetille ei ole yhtä yksiselitteistä näkemystä. Farooqin ja kumppaneiden (2018) mukaan legitimitetteoria on suosituin teoria, jolla selitetään negatiivisten asioiden puuttumista raporteissa, sillä negatiivisten asioiden raportointi voisi vaarantaa legitimitettä. Heidän mukaansa tästä syystä heikommin vastuullisuutta toteuttavilta yrityksiltä puuttuu motiivi korkealaatuiseen raportointiin ja ne vain käyttävät vastuullisuusraportointia keinona saavuttaakseen symbolista legitimitettä jättäen negatiiviset asiat raportoimatta. Hahnin ja Lülfsin (2014) mukaan voi aiheuttaa epäilyksiä yrityksen tiedonannon luotettavuutta kohtaan, mikäli yritys ei raportoisi negatiivisista asioista. Tällöin sillä voi olla negatiivisia vaikutuksia yleisemmin sen luotettavuutta kohtaan. Heidän mukaansa vääristynyt raportointi negatiivisista tapahtumista voi jopa vaarantaa yrityksen legitimitetin. (Hahn & Lülfs, 2014.)

Se, että yritykset ovat itse voineet päättää mitä raportoivat ja miten, on johtanut siihen, että yritykset voivat jättää negatiivisen pois raporteista ja raportoida vain niiden kannalta positiivisista asioista (Doane, 2013). Toki sekä IR-viitekehyksessä että GRI Standards raportointiohjeistuksissa on mukana kattavuuden ja tasapainon periaatteet, joiden mukaan yritysten tulee raportoida kaikki olennainen tieto, sekä positiivinen että negatiivinen, tasapainoisesti ja puolueettomasti (GRI, 2016; IIRC, 2013). Koska mitään varsinaisia vaatimuksia ei ole, voi niin sanottu *cherry-picking* olla varsin houkuttavaa ja monet yritykset päätyvät raportoimaan vain niiden kannalta edullisista asioista jättäen negatiiviset asiat ja tapahtumat pois raporteista (Fonseca, McAllister & Fitzpatrick, 2014; Gray & Milne, 2013).

Fonsecan ja kumppaneiden (2014) mukaan onkin selvää, että raportoinnille tarvitaan enemmän vaatimuksia. Myös Delmas ja Blass (2010) toteavat, että useissa tutkimuksissa on havaittu tarve lisävaatimuksille vastuullisuusraportoinnin suhteen, ja etenkin

läpinäkyvyyden lisäämistä vastuullisuusraportointiin onkin peräänkuulutettu paljon viime aikoina. Mikkilä ja Toppinen (2008) nostavat esille organisaatioiden ulkoisen paineen standardoida raportointiaan. Kun ulkoiset vaatimukset lisääntyvät, on yrityksillä paine kehittää ja parantaa raportointiaan sekä esimerkiksi lisätä sen vertailukelpoisuutta. Tällöin standardointi voidaan nähdä ratkaisuna, sillä keskustelussa enemmän tiedon, läpinäkyvyyden ja rehellisyyden tarpeesta raportoinnissa on nostettu esiin se, että standardien on todettu parantavan raportoinnin laatua (Brammer & Pavelin, 2008; Doane, 2013; Gray & Milne, 2013).

Myös Fortanier ja kumppanit (2011) toteavat tutkimuksessaan standardien nostavan raportoinnin tasoa. Tämän lisäksi he nostavat standardit harmonisaatiota lisääväksi tekijäksi etenkin eri maista olevien yritysten välille. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että kansainvälisten toimijoiden yritykset luoda vastuullisuusstandardeja vaikuttavat kantavan hedelmää ja näin ollen kansainväliset instituutiot voivat johtaa raportoinnin harmonisaatioon vähentäen kansallisten instituutioiden vaikutusta vastuullisuuskäytäntöjen muovaamiseen. Tutkimuksessa havaittiin harmonisaation edistyneen eniten perinteisissä aihepiireissä, joista yrityksillä on enemmän kokemusta ja joiden implementointi ja mittaaminen on helpompaa. (Fortanier ym., 2011) Lisäksi Vigneau ja kumppaneiden (2015) mukaan tarvitaan parempaa ymmärrystä standardien välisistä suhteista ja niiden käyttöönotosta yritysten sisällä, jotta niitä saadaan parhaiten hyödynnettyä.

Tältä pohjalta on paljon keskustelua myös siitä, pitäisikö myös ei-taloudellisen raportoinnin olla pakollista aivan kuten taloudellisenkin vai pitäisikö sen säilyä vapaaehtoisena. Esimerkiksi Romolini ja kumppanit (2014) tuovat esille vastuullisuusraportoinnin kritiikkinä sen, että tieto on itse kerättyä ja itse raportoitua ja uskovat, että tällöin pakollisten sääntöjen lisääminen voisi lisätä läpinäkyvyyttä. Näkemys vahvistaa aiempaa tutkimusta siitä, että standardoitujen sääntöjen identifiointille on tarve, jotta voidaan estää vastuullisuusraporttien manipulointia. Heidän mukaansa pakolliset säännöt voisivat parantaa vastuullisuusraportointistrategian läpinäkyvyyttä ja paremmin paljastaa yritysten todellisia aikomuksia sidosryhmiä kohtaan. (Romolini ym., 2014.) Myös Clarksonin, Overellin ja Chapplen (2011) vastuullisuusraportoinnista tehdyn tutkimuksen tulokset osoittavat huolen vapaaehtoisesta raportoinnista. Sen tulokset osoittavat, että enemmän saastuttavat

yritykset eivät ainoastaan julkaise enemmän tietoa, vaan ne myös luottavat GRI:n mukaiseen ”kovaan”, eli paremmin todistettavissa olevaan tietoon kommunikoidessaan viestiään.

Grayn ja Milnen (2013) mukaan tarvitaan vakaa, käytännöllinen ja kattava lainsäädäntö, joka vaatii kaikkia suuria organisaatioita raportoimaan kattavasti ja rehellisesti. Heidän mukaansa tämä vie taakan muutamalta johtavalta organisaatiolta ja tekee sosiaalisesta ja ympäristöllisestä raportoinnista vertailtavampaa ja luotettavampaa. Håbekin ja Wolniakin (2016) tutkimus vahvistaa tätä näkemystä osoittamalla, että laillisella velvoitteella yhdistää raportointiin tietoa liittyen yritysten vastuullisuuteen on positiivinen vaikutus vastuullisuusraporttien laatuun. Myös Mikkilä ja Toppinen (2008) totesivat tutkimuksessaan sellu- ja paperitoimialan vastuullisuusraportoinnista yritysten kotimaiden lainsäädännössä olevan paljon ympäristösäännöksiä, jotka vaikuttavat siihen, että ympäristöasioiden raportointiin on muodostunut varsin institutionalisoidut mittarit. Tämän voi nähdä johtavan raportoinnin korkeampaan laatuun.

Ulkoisen varmennus on seikka, joka on noussut esille useissa tutkimuksissa vastuullisuusraportoinnin laatua parantavana tekijänä. Grayn ja Milnen (2013) mukaan sosiaalisen ja ympäristöllisen raportoinnin varmennus on aivan yhtä tärkeää kuin taloudellisenkin ja esimerkiksi Rashidfarokhi ja kumppanit (2018) toteavat tutkimuksessaan, että ulkoisen varmennuksen puute voi alentaa yrityksen luotettavuutta sen sidosryhmien näkökulmasta. Ulkoinen varmennus lisää tiedon luotettavuutta ja näin sen laatua ja sen puute voi herättää epäilyksiä sekä vastuullisuusraportin sisällön että raportointiprosessin suhteen. (Rashidfarokhi ym., 2018.)

Yhdistettynä integroituun raportointiin Briemin ja Waldin (2018) tutkimus osoittaa, että sidosryhmien paine ohjaa yrityksiä käyttämään ulkoista varmennusta parantaakseen luotettavuuttaan. Samalla tutkimus osoittaa, että tilintarkastajilla on tärkeä rooli kannustaa yrityksiä integroituun raportointiin sekä ohjata niitä IR-viitekehyksen oikeaan tulkintaan. (Briem & Wald, 2018.) Reimsbachin, Hahnin ja Gürtürkin (2018) tutkimuksessa havaittiin myös, että ei-taloudellisen tiedon varmennuksella on positiivinen vaikutus sijoittajien mielipiteisiin ja näin ollen varmennus voi olla yksi tekijä, joka auttaa sijoittajia vakuuttumaan yrityksen suoriutumisesta. Tosin tämän tutkimuksen

mukaan varmennuksen positiivinen vaikutus on suurempi erillisten vastuullisuusraporttien suhteen kuin integroidussa raportoinnissa.

Vaikka tutkimukset todistavat ulkoisen varmennuksen hyötyjä niin sekä Rashidfarokhin ja kumppaneiden (2018) tutkimuksessa että Hąbekin ja Wolniakin (2016) tutkimuksessa havaittiin, että vastuullisuusraportoinnin ulkoinen varmennus yleisesti on kuitenkin vielä kohtalaisen harvinaista. Täysin kiistaton näkemys ulkoisen varmennuksen hyödyistä ei kuitenkaan ole, sillä Michelinin, Pilonaton, ja Riccerin (2015) tutkimus kyseenalaistaa tätä oletusta. Heidän tutkimuksessaan ei löydetty yhteyttä raportoinnin varmennuksen ja laadun välillä, ja he esittävät tämän perusteella, että varmennus olisikin vain symbolista.

Kuten edellä todettu, on raportoinnin laadun parantamiseen useampia keinoja. Esimerkiksi Montecalvon, Farnetin ja de Villiersin (2018) tutkimuksessa sen tapausorganisaation raportoinnin tasapaino ja sisältö etenkin olennaisuuden määrittelyn osalta parantui yrityksen benchmarkattua parhaita käytäntöjä muilta ja tutkimuksen mukaan räätälöimällä integroitua raportointia kullekin yritykselle sopivaksi voidaan saavuttaa parempilaatuista raportointia. Garegnani ja kumppanit (2015) puolestaan korostavat tutkimuksessaan eettisistä säännöistä parhaiden käytäntöjen merkitystä ja toteavat, että laadun ja siihen vaikuttavien tekijöiden tutkimus on tärkeää, koska tällöin voidaan löytää parasta laatua tuottavia tekijöitä ja parhaat käytännöt voidaan tunnistaa paremmin ja ne voidaan hyödyntää laajemmin.

2.4 Teoreettisen viitekehyksen yhteenveto

Tutkimuksessani keskityn tarkastelemaan, miten yritykset raportoivat riskeistä ja mahdollisuuksista integroiduissa raporteissaan, joten tutkimuksessani yhdistyvät sekä integroidun raportoinnin että ei-taloudellisen raportoinnin laadun teorian elementit. Tässä luvussa syntetisoin ei-taloudellisen raportoinnin, integroidun raportoinnin ja ei-taloudellisen raportoinnin laadun tutkimusta.

Ei-taloudellinen raportointi yleisesti, ja varsinkin integroitu raportointi, on kehitysvaiheessa ja vasta hakee parhaita käytänteitään. Stubbsin ja Higginsin (2018) mukaan standardien luominen integroidulle raportoinnille vie vielä aikaa, samoin kuin taloudellisenkin raportoinnin standardien kehittyminen on tapahtunut ajan myötä. Sekä

erillisen vastuullisuusraportoinnin että integroidun raportoinnin suhteen ongelmallisena pidetään tällä hetkellä niiden heterogeenisyyttä, mikä johtuu ainakin osittain selkeiden raportointiohjeiden puutteesta. Raportoinnin vapauden vuoksi raporttien kirjo on valtavan laaja, mikä tarkoittaa myös hyvin vaihtelevaa laatua. (Stolowy & Paugam, 2018; Velte & Stawinoga, 2017.) Pistonin ja kumppaneiden (2018) mukaan integroitujen raporttien laadussa on yleisesti tällä hetkellä paljon parannettavaa ja etenkin raportoinnin innovatiivisemmillä alueilla on kehitettävää. Raportoinnin perinteisemmillä alueilla käytännöt ovat jo vakiintuneempia, jolloin myös niiden laatu on parempi. (Pistoni ym., 2018.)

Vakiintuneet käytännöt sekä selkeät ohjeet ja säännöt edistävät korkeampaa laatua raportoinnissa, mutta niiden kehittyminen vaatii aikaa. Sekä yleisesti ei-taloudellisen raportoinnin että integroidun raportoinnin odotetaan kehittyvän tulevaisuudessa ja kehityksen myötä voidaan olettaa raportoinnin laadun paranevan. Kehitykseen ja raportoinnin parempaan laatuun tarvitaan ensinnäkin yritysten omaa halua panostaa raportointiin, mutta myös ulkoista painetta sidosryhmiltä kuten sijoittajilta, kansalaisjärjestöiltä, medialta ja lainsäätäjiltä. (Montecalvo ym., 2018.)

Integroidussa raportoinnissa yrityksen johdolla on vaikutusta sekä raportoinnin sisältöön, että laatuun ja sekä Velten ja Stawinogan (2017) että Pavlopoulosin ja kumppaneiden (2017) tutkimukset vahvistavat tämän. Integroidun raportoinnin perusajatus on integroida vastuullisuusajattelu yrityksen strategiaan, mikä johtaa siihen, että yrityksen johdolla on enemmän vaikutusta raportointiin, kuin erillisessä vastuullisuusraportoinnissa. Tällöin johdon halukkuus vastuullisuuden toteuttamiseen indikoi korkeaa laatua myös integroidussa raportoinnissa. (Pavlopoulos ym., 2017; Velte & Stawinoga, 2017.) Johdon rooliin voidaan yhdistää myös Bebbingtonin ja kumppaneiden (2008) tutkimus, jossa he totesivat, että vastuullisuusraportointi voidaan nähdä sekä riskienhallintaprosessin tuloksena että osana sitä. Koska integroidun raportoinnin peruseriaatteisiin kuuluu tulevaisuussuuntautuneisuus ja etenkin koska yksi sen sisällön elementeistä on riskit ja mahdollisuudet, voi integroitu raportointi olla vielä selkeämmin osana yrityksen riskienhallintaprosessia. (Bebbington ym., 2008.)

Suurten ja kannattavien yritysten todettiin sekä todennäköisimmin ryhtyvän integroituun raportointiin että julkaisevan laadukkaita vastuullisuusraportteja (Frias-Aceituno ym.,

2014; Hahn & Kühnen, 2013). Yrityksen toimialan ympäristöintensiivisyyden ja pääomavaltaisuuden on myös todettu vahvistavan ei-taloudellisen raportoinnin laatua. Tällaiset yritykset ovat usein alttiimpia sidosryhmien ja median paineelle sekä esimerkiksi mainetekijöiden kautta hyötyvät vastuullisuusinformaation raportoinnista ja tästä syystä myös panostavat raportoinnin laatuun. Sijoittajien korostuneen roolin vuoksi etenkin pääomavaltaisuuden voi olettaa pätevän myös integroidun raportoinnin laadun parantavana tekijänä. (Brammer & Pavelin, 2008; Stolowy & Paugam, 2018.)

Yksi Garegnanin ja kumppaneiden (2015) tunnistamista raportoinnin laadun kriteereistä on olennaisuus. Myös integroidussa raportoinnissa olennaisuuden määrittelyllä on tärkeä rooli. Integroitu raportointi pyrkii tarjoamaan tiiviimmässä muodossa yrityksen olennaisimman tiedon etenkin yrityksen arvonluonnin kannalta katsottuna kaiken kattavan tiedon paljouden sijaan. (Niskala, & Pajunen, 2015, 54–55.) Olennaisuuden määrittelyn kautta määrittyy sekä se mihin raportoinnissa keskitytään että myös jossain määrin, miten asioista raportoidaan, jolloin olennaisuudella on merkityksellinen rooli integroidun raportoinnin laatua ajatellen.

Vastuullisuusraportoinnin vapaaehtoisuudesta on käyty keskustelua jo kauan ja esimerkiksi Euroopan Unionin alueella siitä tuli pakollista suurille pörssiyrityksille EU-direktiivin myötä vuoden 2018 alusta (2014/95/EU). Tätä samaa pohditaan nyt myös integroidun raportoinnin suhteen ja esimerkiksi Stubbsin ja Higginsin (2018) tutkimuksessa todetaan raportointijärjestelmän nykyisellään vaativan parannuksia, mutta selkeää ratkaisua raportoinnin pakollisuuden suhteen se ei anna, vaan esittelee sekä pakollisuuden että vapaaehtoisuuden hyviä ja huonoja puolia. Etelä-Afrikassa tosin integroitu raportointi on ollut pakollista pörssiyrityksille jo vuodesta 2011 lähtien, sillä integroidun raportoinnin käyttäminen on yksi pörssiin listautumisen vaatimuksista (Eccles & Krzus, 2014, 1).

Ulkoisen varmennuksen on havaittu parantavan vastuullisuusraporttien uskottavuutta ja tällöin parantavan myös raporttien laatua (Brammer & Pavelin, 2008). Reimsbach ja kumppanit (2018) yhdistävät näkemyksen integroituun raportointiin ja heidän mukaansa varmennettu vastuullisuusinformaatio parantaa sijoittajien näkemystä yrityksen vastuullisuudesta, jolloin sijoittajat myös ovat halukkaampia sijoittamaan yritykseen. Integroidun raportoinnin yleistyessä myös sen varmennus on muotoutumassa ja Velte ja

Stawinoga (2017) uskovat integroidun raportoinnin sekä sen varmennuksen luovan uusia kulmia sidosryhmäsuhteisiin.

Integroitua raportointia on kritisoitu paljon siitä, ettei se vaadi suoritusmittareiden käyttöä, jolloin raportointi voi jäädä hyvin ympärilyöreäksi, ellei yritys itse vapaaehtoisesti käytä suoritusmittareita (de Villiers & Sharma, 2017; Stacchezzini ym., 2016). Brammer ja Pavelin (2008) esittävätkin raportoinnin laadun näkökulmiksi sisältääkö raportti määrällistä tietoa yrityksen ilmastovaikutuksista ja onko virallisia tavoitteita asetettu. Suoritusmittarit liittyvät myös vertailtavuuteen, joka puolestaan on Garegnanin ja kumppaneiden (2015) mukaan yksi laadun kriteereistä. Fortanier ja kumppanit (2011) puolestaan ovat todenneet standardien luovan yhdenmukaisuutta raportointiin ja näin edistävän vertailtavuutta. Tällä hetkellä ei-taloudellisen tiedon vertailtavuus on hyvin heikkoa raportoinnin heterogeenisyyden vuoksi, minkä vuoksi raportointiin on vaadittu lisää säätelystä. Sekä erillisen vastuullisuusraportoinnin että integroidun raportoinnin suhteen on osoitettu tarve selkeämmälle ohjeistukselle ja lisävaatimuksille. (Delmas & Blass, 2010; Fonseca ym., 2014.)

Vigneau ja kumppaneiden (2015) mukaan R-viitekehyksen ja GRI-viitekehyksen välillä on olennainen ero GRI:n ollessa vain raportointiohjeistus ja integroidun raportoinnin pyrkiessä vaikuttamaan myös yrityksen toimintaan ja strategiaan, mutta toistensa poissulkemisen sijaan ne voivat täydentää toisiaan. Yleisesti integroidun raportoinnin on todettu vielä olevan siirtymävaiheessa vastuullisuusraportoinnista ja siinä on edelleen paljon kehitettävää (Stubbs & Higgins, 2014, 2018). Van Bommel (2014) kritisoi integroitua raportointia siitä, että siltä puuttuu yhteinen intressi, eli on epäselvää, mikä sen tavoite on ja ketä sen tulisi palvella. Hän näkee kuitenkin mahdollisena, että integroitu raportointi voi parantaa raportointia, mikäli yritykset todella alkavat huomioida vastuullisuuden eri näkökulmia.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Aineiston valinta

Tutkimukseni empiirisenä aineistona toimivat yritysten integroidut raportit. Tutkimukseni yritykset ovat samalta toimialalta, jotta raporttien sisällössä ja painotuksissa voisi olettaa olevan yhtäläisyyksiä ja raporttien olevan näin ollen ainakin jossain määrin vertailtavissa. Yritykset julkaisevat raportit vuosittain ja ne ovat julkista tietoa, luettavissa yritysten internetsivuilla sekä saatavilla ladattaviksi PDF-tiedostoina. Näin ollen tutkimukseni aineiston keräämisen vaihe oli etsiä ja valita tutkimukseeni sopivat raportit.

Aineiston valinnassa lähdin ensin tarkastelemaan, mitkä suomalaiset yritykset julkaisevat integroituja raportteja. Metsäteollisuus on ympäristösensitiivinen ala, joten koin sen olevan sopiva ala tähän tutkimukseen, koska tällöin tulee alan yritysten panostaa myös ei-taloudelliseen raportointiin (Mikkilä & Toppinen, 2008). Suomalaisista metsäteollisuudenalan yrityksistä ainoastaan UPM käyttää integroitua raportointia. He kertovat internetsivuillaan siirtyneensä integroituun raportointiin vuonna 2007. (UPM, 2018b.) Muita samalla alalla toimivia yrityksiä tarkastelin PwC:n tekemästä ”*Global Forest, Paper & Packaging Industry*” tutkimuksesta, jossa oli listattuna liikevaihdon perusteella vuonna 2015 Top 100 suurinta Metsä-, paperi- ja pakkausalan yritystä kansainvälisesti. (PwC, 2016) Lähtökohtana integroitujen raporttien tunnistaminen on haastavaa, sillä vielä ei ole olemassa selkeää mallia, millainen integroitu raportti on. Tämän vuoksi lähdin etsimään raportteja IIRC:n internetsivuilla olevasta esimerkkiraporttien tietokannasta (IIRC, 2018b), sillä kaikki sinne kerätyt raportit ovat integroituja raportteja. Lähdin tarkastelemaan PwC:n tutkimuksen Top 100 -listalla olevien yritysten raportteja suurimmista alkaen olettaen, että todennäköisimmin suurimmat yritykset käyttäisivät integroitua raportointia. Löysinkin tietokannasta tällä listalla 20:n suurimman yrityksen joukossa UPM:n lisäksi olleiden ruotsalaisen SCA:n (Svenska Cellulosa Aktiebolaget), kansainvälisen (Etelä-Afrikka/ Iso-Britannia) Mondi:n sekä eteläafrikkalaisen Sappin raportit.

Tähän laadulliseen tutkimukseen neljä raporttia oli sopivan laajuinen aineisto, joten tutkimukseni aineistoksi valikoitui näiden neljän yrityksen, UPM, SCA, Mondi ja Sappi, integroidut raportit. Etelä-Afrikka on integroidun raportoinnin alkuperämaa ja Pohjoismaissa puolestaan raportointia pidetään tärkeänä ja sen laatuun on panostettu huomattavasti viime vuosina, joten koin näiden yritysten raportit sopiviksi tutkimukseni aineistoksi. Kehittyvän ilmiön nykikäytäntöjen analysoimiseksi oli tärkeää valita aineistoksi tuoreimmat raportit, joten käytän tutkimuksessani yritysten tutkimukseni tekohetkellä uusimpia, eli vuoden 2017 raportteja.

3.2 Kohderaporttien esittely: integroitu raportointi metsäsektorilla

3.2.1 Metsäsektorin esittely

Metsäteollisuuden ala muodostuu yrityksistä, jotka käyttävät puuta raaka-aineenaan ja tuottavat erilaisia puu- ja paperituotteita. Nykypäivänä merkittävimmät haasteet alalle ovat kestävä metsänhoito sekä toimitusketjuihin liittyvä vastuullisuus. Alan tärkeimmät prioriteetit vastuullisuuden saralla ovatkin ekotehokkuus, ilmastostrategia ja työturvallisuus. (RobecoSAM, 2018.) Metsäteollisuus on yksi maailman suurimmista teollisuudenaloista. Se työllistää arvioiden mukaan noin 13,7 miljoonaa ihmistä, josta noin 60 % muodostuu kymmenen suurimman maan työntekijöistä. Nämä metsäteollisuuden alan kymmenen suurinta työllistävää maata ovat Kiina, USA, Brasilia, Venäjä, Intia, Japani, Saksa, Indonesia, Italia ja Malesia. (ILO, 2018.) Kiina on kasvattanut rooliaan merkittävästi viime vuosina ja on tällä hetkellä sekä maailman suurin puupohjaisten levyjen ja vanerien tuottaja että kuluttaja. Sillä on merkittävä rooli myös muiden metsäteollisuuden tuotteiden kansainvälisessä kaupassa. (FAO, 2017.)

PwC:n tutkimuksessa maailman sadasta suurimmasta metsä-, paperi- ja pakkausteollisuuden alan yrityksestä (liikevaihdon mukaan mitattuna) todetaan, että nettotuottojen perusteella mitattuna Eurooppa on toimialan suurin markkina-alue. Tutkimuksen mukaan suuruusjärjestyksessä muut suurimmat alueet ovat USA, kehittyvä Aasia (sisältää Etelä-Afrikan ja Australian), Japani, Etelä-Amerikka ja Kanada. Tutkimukseni kohteena olevat yritykset UPM, Mondi, Sappi ja SCA ovat PwC:n tutkimuksen mukaan tämän toimialan 20:n maailman suurimman yrityksen joukossa. (PwC, 2016.)

Metsäteollisuus on hyvin ympäristöintensiivinen ala ja alan kansainvälistymisen sekä uusien tuotealueiden synnyn ja kehityksen myötä sen vaikutus kasvaa entisestään. Toisaalta metsäteollisuuden raakamateriaalilla, eli metsillä, on suuri vaikutus kasvihuonepäästöjen tasapainoon ja toisaalta taas tehtaiden toiminta aiheuttaa negatiivisia ympäristövaikutuksia. Metsät myös kattavat noin kolmanneksen maapallon maapinta-alasta, jolloin niillä on suuri merkitys isolle osalle maapallon väestölle. Metsien rooli tekee alasta sen taloudellisen merkittävyyden lisäksi poliittisesti ja sosiaalisesti aran. (Mikkilä & Toppinen, 2008; Toppinen, Li, Tuppuru & Xiong, 2012.)

Kansainvälinen metsä- ja paperiteollisuudenalan yhdistysten neuvosto ICFPA (International Council of Forest & Paper Associations) kannustaa metsä- ja paperiteollisuudenalan yrityksiä pienentämään alan aiheuttamia ympäristöhaittoja ja edistämään ilmastonmuutoksen torjuntaa ja sen jäsenet ovat sitoutuneet kestäväan metsänhoitoon. Sen vuodelta 2017 julkaiseman raportin mukaan vuonna 2015 54 % metsistä oli sertifioituja kestävan metsänhoidon sertifikaateilla FSC tai PEFC. FSC raportoi sen sertifioiman metsäalueen olevan 199 miljoonaa hehtaaria vuoden 2017 puoliväliin mennessä ja PEFC puolestaan 304 miljoonaa hehtaaria. (FSC & PEFC, 2018; ICFPA, 2017.)

KPMG:n yritysraportoinnista tekemän tutkimuksen mukaan metsä- ja paperiteollisuuden toimialan yritykset yleisimmin tiedostavat ympäristöriskin raporteissaan. Samoin tällä toimialalla on korkein alakohtainen taso myös YK:n kestävan kehityksen tavoitteiden yhdistämisessä raportointiinsa. Monissa maissa metsä- ja paperiteollisuuden toimiala on jo kehittynyt vastuullisuusnäkökulman huomioinnin suhteen ja tämän vuoksi alan yritykset ovat usein ensimmäisten yritysraportin käytänteiden käyttöönottajien joukossa. (KPMG, 2017.)

Tutkimuksessani tarkastelemat raportit ovat UPM:n, SCA:n, Mondi:n ja Sappi:n vuoden 2017 integroidut raportit. Oheisessa taulukossa 1 on esitetty perustiedot yrityksistä ja tarkastelemistani raporteista.

Taulukko 1. Perustietoja yrityksistä ja raporteista (Mondi, 2018a; Mondi, 2018b; Sappi, 2018b; Sappi, 2018c; SCA, 2018a; UPM, 2018a; UPM, 2018c)

	UPM	SCA	Mondi	Sappi
Liikevaihto	10,010 milj. EUR	16,664 milj. SEK	7,096 milj. EUR	5,296 milj. USD
Liikevaihto euroissa	10,010 milj. EUR	1, 693 milj. EUR	7,096 milj. EUR	4, 416 milj. EUR
Perustamisvuosi	1995	1929	1967	1936
Työntekijöiden lukumäärä	19 100	4 127	26 300	12 158
Maat, joissa toimii	12	3	31	7
Tuotantolaitokset	54	18	yli 100	16
Osakkeenomistajat	89 189	95 837	9 599	6 832
Liikevaihto alueittain:				
Pohjois-Amerikka	13 %		8 %	26 %
Eurooppa	62 %	82 %	82 %	48 %
Aasia	20 %	8 %		
Etelä-Afrikka			9 %	26 %
Muu maailma	5 %	10 %	1 %	
Raportin sivumäärä	188	148	230	136
josta ei-taloudellista raportointia	92	77	135	94
Käytetty (ei- taloudellinen) raportointistandardi	GRI Standards	GRI Standards	GRI G4	King IV Code on Corporate Governance

3.2.2 UPM

UPM on suomalainen biometsteollisuuden yritys. UPM on perustettu vuonna 1995, kun Repola Oy ja Kymmene Oy yhdistyivät. Se toimii kuudella eri liiketoiminta-alueella, jotka ovat: UPM Biorefining, UPM Energy, UPM Raflatac, UPM Specialty Papers, UPM Paper ENA ja UPM Plywood. UPM Biorefining koostuu sellu-, saha- ja biopolttoaineliiketoiminnoista, UPM Energy puolestaan toimii sähkön kaupassa ja johdannaismarkkinoilla sekä tuottaa sähkön optimointipalveluita teollisille kuluttajille. UPM Raflatac valmistaa tarralaminaattia eri teollisuudenaloille ja vähittäiskauppaan ja UPM Specialty Papers tarramateriaaleja, toimistopapereita ja joustopakkausmateriaaleja. UPM Paper ENA tuottaa graafisia papereita ja UPM Plywood vaneri- ja viilutuotteita pääasiassa rakentamiseen ja teollisuustuotantoon. (UPM, 2018a; UPM, 2018c.)

UPM toimii hyvin kansainvälisesti ja sillä on 54 tuotantolaitosta 12 maassa. Sillä on 19 100 työntekijää, jotka työskentelevät kaikkiaan 46 :ssa eri maassa ja asiakkaita sillä on maailmanlaajuisesti 120 :stä maasta yhteensä 12 000. Myös UPM :n osakkeenomistajia on 35 maassa ja heitä on yhteensä noin 90 000. Ensimmäisen integroidun raporttinsa UPM julkaisi vuonna 2007. (UPM, 2018a; UPM, 2018b.)

3.2.3 SCA

SCA on vuonna 1929 perustettu ruotsalainen metsäteollisuusyritys. Alun perin se oli puhtaasti metsäyritys, mutta on sittemmin kehittynyt tarjoamaan myös erilaisia pehmopaperituotteita. Se on Euroopan suurin yksityinen metsänomistaja sen Pohjois-Ruotsissa sijaitsevalla 2,6:n miljoonan hehtaarin metsänomistuksella. Sen tuotteita ovat puu, sellu, aaltopahvipaperi, graafinen paperi ja uusiutuva energia. SCA valmistaa esimerkiksi puupohjaisia tuotteita teollisuuden ja rakennusmateriaalien kauppaan ja aaltopahvipaperia kuljetus pakkauksiin sekä graafista paperia lehtiin ja printtimainoksiin. (SCA, 2018a.)

SCA:lla on 18 tuotantolaitosta, joista valtaosa sijaitsee Ruotsissa, mutta tuotantoa on myös Iso-Britanniassa ja Ranskassa. Sillä on noin 4100 työntekijää, joista valtaosa työskentelee sen tehtailla Ruotsissa. Osakkeenomistajia SCA:lla on noin 96 000, joista noin puolet on ruotsalaisia ja puolet ulkomaalaisia. Tämä tutkimuksessani käyttämä SCA:n vuoden 2017 raportti on yrityksen ensimmäinen integroitu raportti. (SCA, 2018a; SCA, 2018b.)

3.2.4 Mondi

Mondi on kansainvälinen pakkaus- ja paperiteollisuudenalan yritys. Sen yritys rakenne on kaksoispörssi-yhtiö, sillä se on listattuna sekä Johannesburgin että Lontoon pörssissä. Mondi aloitti toimintansa vuonna 1967, kun Anglo Americanin entiset omistajat rakensivat Merebankin tehtaan Etelä-Afrikkaan. Sittemmin Mondi:sta on tullut hyvin laaja, kansainvälinen yritys ja nykyisin sillä on yli 100 tuotantolaitosta yli 30:ssa maassa. Sen avaintoiminnot ovat keskittyneet Keski-Eurooppaan, Venäjälle, Pohjois-Amerikkaan ja Etelä-Afrikkaan ja sen yritystoimistot sijaitsevat Johannesburgissa, Lontoossa ja Wienissä. (Mondi, 2018a; Mondi, 2018b.)

Mondi:n liiketoiminta koostuu pakkauspapereista, kuitupakkauksista, kuluttajapakkauksista ja päällystämättömästä hienosta paperista. Mondi työllistää noin 26 300 henkilöä maailmanlaajuisesti ja sillä on yli 9 000 asiakasta. Mondi on raportoinut käyttäen integroitua raportointia vuodesta 2011 alkaen. (Mondi, 2018b; Mondi, 2018c.)

3.2.5 Sappi

Sappi on eteläafrikkalainen sellu- ja paperiteollisuudenalan yritys. South African Pulp and Paper Industries Limited perustettiin Etelä-Afrikassa vuonna 1936 ja nykyisin yritys tunnetaan nimellä Sappi. Se on keskittynyt tuottamaan puumassaa, pakkauspapereita, graafisia papereita ja biomateriaaleja sekä biokemikaaleja. Sappi:n tuottamaa erikoispuhdistettua puumassaa (DWP) käytetään esimerkiksi tekstiiliteollisuudessa viskoosin valmistuksessa ja sen tuottamia pakkaus- ja erikoispapereita esimerkiksi maatalouden ja teollisuuden kuljetuspakkauksissa, kosmetiikan pakkauksissa ja ulkomainonnassa. (Sappi, 2018b; Sappi, 2018c.)

Nykyisin myös Sappi on hyvin kansainvälinen yritys ja sillä on tuotantolaitoksia Etelä-Afrikassa, Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa, myyntitoimistoja kuudella mantereella ja asiakkaita yli 150 maassa. Maailmanlaajuisesti sillä on yli 12 100 työntekijää. Sappi julkaisi ensimmäisen integroidun raporttinsa vuonna 2012. (Sappi, 2018a; Sappi, 2018b.)

3.3 Aineiston kuvaus

Kullakin yrityksellä on raportissaan selkeä osio liittyen riskeihin ja riskienhallintaan. Nämä ovat:

- SCA: Riskit ja riskienhallinta (*Risks and risk management*), 4 sivua
- UPM: Riskit ja mahdollisuudet (*Risks and opportunities*), 2 sivua
- Mondi: Tärkeimmät riskimme (*Our principal risks*), 7 sivua
- Sappi: Riskienhallinta (*Risk management*), 4 sivua

Raporttiansa riskienhallintaosioissa yritykset listaavat tärkeimpiä kohtaamiaan riskejä kymmenestä kahdeksaantoista. UPM esittää eniten, eli 18 riskiä, SCA ja Mondi kumpikin 15 ja Sappi vähiten, 10 riskiä. Valittujen neljän yrityksen listaamista riskeistä löytyi sekä

yhtäläisyyksiä että eroja. Kaikkien mainittujen riskien joukossa oli viisi riskiä, jotka jokainen yritys mainitsee tärkeimpien riskiensä joukossa. Nämä viisi ovat: Globaalien markkinoiden vaikutus kysyntään ja markkinahintaan, Materiaalien hinnat ja saatavuus, Toiminnan ympäristövaikutukset, Työturvallisuus ja Valuuttariski. Kaikki yritysten listaamat riskit ovat esitettynä tutkimuksen liitteessä 1.

Kaikkien yritysten raporteissa riskejä ja mahdollisuuksia on kuitenkin käsitelty myös näiden osioiden ulkopuolella. Etenkin huomioiden, että UPM on yrityksistä ainoa, joka käsittelee raportissaan tasapainoisesti riskien kanssa myös mahdollisuudet, on analyysiä tarpeen laajentaa myös näiden raportointiosioiden ulkopuolelle, jotta saan muidenkin yritysten kuvaukset niiden kohtaamista mahdollisuuksista mukaan analyysiin. Myös IR-viitekehysten ohjeistuksen ja integroidun raportoinnin luonteen mukaisesti raporttiin kuuluu tiedon yhdistettävyyden, jolloin asiakokonaisuudet liittyvät toisiinsa, eikä yhtä raportin osiota voi käsitellä täysin irrallisena muusta raportista. Pääpaino analyysilläni on näiden riskienhallintaa käsittelevien osioiden lisäksi muilla raporttien osilla, joihin riskienhallinnan yhteydessä viitataan. Raporttien osiot, joihin analyysini pääpaino keskittyy, on esitelty tutkimuksen liitteessä 2. Tämän lisäksi huomioin kuitenkin kokonaisuudessaan raporttien ei-taloudellisen osan ja olen ottanut mukaan huomioita myös muualta raporteista.

IR-viitekehys antaa raportoinnille laajan mittakaavan raamit ja pääsuuntaviivat mistä asioista raportissa tulisi kertoa, mutta toteutuksen yritys päättää itse. IR-viitekehys ei esimerkiksi ohjeista siihen, miten tai missä laajuudessa asioista pitäisi kertoa tai esimerkiksi missä järjestyksessä asiat tulisi esittää. Lisäksi kuten integroituun raportointiin kuuluu, raportit ovat tarinallisia. Kun tarkastellaan asiaa riskien ja mahdollisuuksien kannalta, raporteissa on kuvaukset yritysten riskienhallintaprosessista sekä suhtautuminen yrityksen kohtaamiin mahdollisuuksiin. Tämän seurauksena tutkimukseni aineistona on neljä hyvin erilaista toteutusta siitä, miten yritys esittelee toimintansa kohtaamat riskit ja mahdollisuudet.

Yleisesti voi todeta, että yksikään näistä yrityksistä ei täysin noudata IR-viitekehysten ohjeistusta raportointiin, vaan jokainen on valinnut sieltä itselleen sopivia elementtejä. IR-viitekehysten ohjeistus on isolta osin suosituksia asioista, mitä raporttiin olisi hyvä sisällyttää. Yksikään tarkastelemistani raporteista ei sisällä aivan kaikkea, vaan yhdessä

raportissa on huomioitu jokin asia ja toisessa toinen. Jokaisesta raportista voi näin ollen myös havaita yrityksen itselleen sopiviksi valitsemat painopisteet ja toisaalta niiden vahvuudet, sillä yritykset selkeästi raportoivat mielellään laajemmin niistä asioista, joiden suhteen ne ovat vahvoilla.

3.4 Tutkimusmenetelmä

Tämä tutkimus on laadullinen tutkimus. Erikssonin ja Kovalaisen (2008, 3–6) mukaan laadullinen tutkimus kuvataan usein määrällisen tutkimuksen vastakohtana. Monipuolisuutensa vuoksi ne molemmat ovat muutoin vaikeasti määritettäviä käsitteitä. Yksi selkeästi erottava tekijä on kuitenkin se, että laadullinen tutkimus usein liittyy todellisuuden sosiaaliseen rakentumiseen, mihin määrällinen tutkimus puolestaan ei sovellu. Laadullisella tutkimuksella pyritään usein tulkitsemaan ja ymmärtämään aineistoa. Näin ollen valitsin tähän tutkimukseen menetelmäkseni laadullisen tutkimuksen, koska tutkimukseni tavoite on tehdä tulkintoja siitä, miten yritykset käsittelevät riskejä ja mahdollisuuksia raporteissaan.

Tuomen ja Sarajärven (2018, 52–54) mukaan laadullisessa tekstin tutkimuksessa voidaan keskittyä joko kieleen kulttuurina tai kieleen kommunikaation välineenä. Tässä tutkimuksessa analysoin tekstin merkityksiä raporteissa, joten tarkastelen kieltä kommunikaation välineenä. Tämän tarkastelun Tuomi ja Sarajärvi jakavat sisällönanalyysiin ja diskurssianalyysiin. Näiden ero on heidän mukaansa siinä, että sisällönanalyysi tarkastelee kommunikaation sisältöä eli ”kommunikaatiota todellisuuden kuvana” ja diskurssianalyysi puolestaan tarkastelee kommunikaatiota prosessina, eli ”kommunikaatiota todellisuuden rakentamisena”. Tutkimuksessani en keskity kommunikaation prosessiin, vaan haluan selvittää, *millaisen kuvan* yritykset antavat toimintaansa liittyvistä riskeistä ja mahdollisuuksista raporteissaan ja tällöin sisällönanalyysi on tähän tutkimukseen paras metodi.

Tutkimuksessani ja analyysissäni käytän sekä kuvailevaa että tulkinnallista otetta. Kuvailevampaa otetta käytän analysoidessani, *mitä* raporteissa kerrotaan, eli millainen raporttien yleiskuva on sekä esitellessäni raporteista etsimiäni yhtäläisyyksiä ja eroja. Tulkitsevampaa otetta puolestaan käytän analysoidessani, *miten* asiat raporteissa esitetään, eli miten kukin yritys näkee riskit ja mahdollisuudet ja miten niihin suhtautuu.

Tulkitsen raporteista yhteisiä tyylejä kommunikoida riskeistä ja mahdollisuuksista ja pyrin muodostamaan näistä yhteisiä teemoja, jotka näkyvät raporteissa.

Kakkuri-Knuutilan ja Ylikosken (2004) mukaan ymmärrys ja tulkinta ovat tutkimusprosessin tärkeitä osia. Tämän tutkimuksen avulla luon ymmärrystä yritysten kommunikaatiosta niiden kohtaamien riskien ja mahdollisuuksien suhteen. Tulkitsen sitä, miten yritykset tästä aihepiiristä raportoivat ja millaisen kuvan ne sillä pyrkivät sidosryhmilleen esittämään. Tällöin tutkimukseni toteutuu hermeneuttisen tieteenfilosofian mukaisesti, sillä se on filosofian osa-alue, joka tutkii tulkintaa ja ymmärtämistä. (Eriksson & Kovalainen, 2008, 20–21; Kakkuri-Knuutila & Ylikoski, 2004.)

Tutkimuksessani käytän induktiivista eli aineistolähtöistä analyysiä. Tällöin en lähde toteuttamaan analyysiä teorian pohjalta testaamalla hypoteesia, vaan lähdän avoimesti tarkastelemaan aineistoani monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2008, 156–160.) Hsieh ja Shannon (2005) käyttävät tästä nimitystä perinteinen sisällönanalyysi (Conventional content analysis). Heidän mukaansa sillä pyritään kuvailemaan ilmiötä välttämättä käyttämästä rajoitettua luokittelua, jolloin sen hyöty on saada suora tietoa aineistosta ilman ennalta muodostettuja luokkia tai teemoja. Näin ollen lähtökohtani oli siinä, etten oletanut raporteista löytyvän mitään tiettyä teemaa, vaan lähdin lukemaan raportteja mahdollisimman objektiivisesti ja kartoittamaan niissä esiintyviä sanoja, luokkia ja teemoja.

Aloitin analyysiprosessin etsimällä raporteista osiot, joissa käsitellään riskejä ja mahdollisuuksia. Nämä osiot ovat esitettynä taulukon muodossa tutkimuksen liitteessä 2. Analyysi lähtee perusteellisesta aineistoon tutustumisesta, jotta aineistosta saa hyvän yleiskuvan (Koskinen, Alasuutari & Peltonen, 2005, 231–233). Aluksi tutustuin aineistoon päällisin puolin ja tarkastelin ja vertailin yleisesti mitä raportteihin oli sisällytetty sekä millaisia riskejä ja mahdollisuuksia raporteissa tunnistettiin, jotta saisin kokonaisvaltaisen kuvan tutkimukseni aineistosta. Taulukoin raporteissa esitetyt tärkeimmät riskit, ja esitän ne tutkimuksen liitteessä 1. Tämän jälkeen aloitin aineistoon huolellisemmin ja syvällisemmin tutustumisen ja aloin muodostaa ymmärrystä raporttien käyttämistä puhetyyleistä. Varsinainen analyysi muodostuu puhetyylien tai teemojen tunnistamisesta ja niiden tulkinnasta.

Sekä Hsieh ja Shannon (2005) että Tuomi ja Sarajärvi (2018, 122) esittävät aineistolähtöisen sisällönanalyysin olevan pelkistettynä kolmivaiheinen prosessi, jossa ensin pelkistetään aineisto yksittäisiin havaintoihin, sitten yhdistellään näitä havaintoja ryhmittelemällä ja lopuksi luodaan näistä teoreettisten käsitteiden kokonaisuus. Keskityin ensin tunnistamaan raporteista yhtä kaikille yhteistä puhetyyliä tai kaikkien raporttien riskeistä ja mahdollisuuksista puhumisen yhdistävää pääteemaa. Tämän ensimmäisessä vaiheessa tarkastelin raporteja vertaillen ja etsien yhtäläisyyksiä. Tässä pyrin tunnistamaan yksittäisistä raporteista esimerkiksi yhteisiä piirteitä ja tapoja. Sen jälkeen keskityin lukemaan, *miten* niistä puhuttiin. Tarkastelin sanamuotoja ja sitä, missä valossa asiat esitettiin. Tällä tavoin pyrin saamaan syvällisemmän kokonaiskuvan aiheesta ja tunnistamaan yhteisiä puhetyylejä tai teemoja riskien ja mahdollisuuksien suhteen.

Aloitin analyysini tekemällä yliviiwaustussilla merkintöjä raportteihin yliviiwaamalla sanamuotoja, joihin huomioni kiinnittyi. Tämän jälkeen keräsin raporteissa toistuvat sanamuodot Excel-listaan. Nämä havainnot ovat analyysini ensimmäisen tason konsepteja. Keräämästäni listasta aloin ryhmitellä sanoja ja pyrin muotoilemaan niille otsikoita tai laajempia niitä yhdistäviä käsitteitä, joiden alle sanoja pystyi sijoittamaan. Nämä käsitteet ovat analyysini toista tasoa, joista sitten muodostin vielä laajemman kokonaiskuvan, analyysini kolmannen eli ylimmän tason. Tämä kolmannen tason kokonaisuus tai teema kuvaa yritysten ensisijaista lähestymistapaa riskeihin ja mahdollisuuksiin ja muodostaa näin tutkimuksen päälöydöksen. Käyttämäni kolmitasoinen analyysi mukailee Hsiehin ja Shannonin (2005) perinteisen sisällönanalyysin sekä Tuomen ja Sarajärven (2018, 122–127) laadullisen sisällönanalyysin aineistolähtöistä mallia sen pelkistetyssä kolmitasoisessa muodossa.

Alla olevassa taulukossa 3 esitän ensimmäisen tason konsepteiksi keräämiäni sanoja, näistä muodostamiani toisen tason käsitteitä aktiivisuus, jatkuvuus, kattavuus, varmistaminen, kehittäminen ja panostaminen sekä näistä lopulta muodostamani kolmannen tason tulkinnan tutkimukseni pääteeman yritysten riskien ja mahdollisuuksien kommunikointityylistä, joka on *vakuuttavuus*.

Taulukko 3. Analyysin tasot pääteeman vakuuttavuuden tunnistamisessa

1. taso	2. taso	3.taso
proactive active dynamic continuous routinely regularly continue to robust extensive comprehensive effective well-defined disciplined	aktiivisuus jatkuvuus kattavuus	vakuuttavuus
to ensure ensuring monitoring monitor improving improve improvement develope development investing dedicated committed focused strenghten strenghtened	varmistaminen kehittäminen panostaminen	

Tämän lisäksi kirjasin yksittäisiä sanoja poimiessani samalla ylös myös puhetyylejä, joita raporteista havaitsin ja näistä keräsin toiseen listaan kaikille raporteille yhteisiä piirteitä ja adjektiiveja, joita raporttien kielestä poimin ja tulkitsin. Listaus on esitettyinä taulukossa 4. Nämä ovat toisen tason käsitteitä, eivätkä ne ole suoraan yhdistettävissä yksittäisiin sanoihin eli ensimmäisen tason konsepteihin, vaan tulkitsin ne laajasti koko aineistoni pohjalta. Myös nämä käsitteet yhdistin vakuuttavuuden teemaan. Sen jälkeen, kun olin tunnistanut aineistoni pääteeman, lähdin tekemään sen tulkintaa ja kirjoittamaan analyysiä siitä. Tässä erittelin sitä, mitkä eri tekijät johtivat tulkintaani kyseisestä teemasta sekä lähdin jatkamaan tulkintaani laajempaan kontekstiin.

Taulukko 4. Vakuuttavuuden pääteemaa vahvistavat puhetyylit

2. taso	3.taso
puhuminen me-muodossa	vakuuttavuus
puhuminen 3. persoonassa	
asiallinen	
vakuuttava	
vakuutteleva	
yli-itsevarma	
neutraali	
positiivinen	
ympäripyöreä	

Yhteisen puhetyylejä yhdistävän teeman tunnistamisen ja etenkin sen tulkinnan analyysi ei ollut suoraviivainen yhdellä lukukerralla toteutettu, vaan koostui lukuisista aineiston yksityiskohtaisen tarkastelun ja kokonaisuuteen palaamisen kierroksista, sillä tulkittaessa ilmauksia on huomioitava niiden asiayhteys. Laadullinen tutkimus ei useinkaan toteudu lineaarisesti, vaan etenee kehämäisesti. Kirjoittaessani analyysiä luin samanaikaisesti raportteja läpi uudelleen ja uudelleen. Näin pystyin parhaiten arvioimaan tulkintaani ja analyysini pysyisi näin mahdollisimman totuudenmukaisena aineistolleni. Tällainen refleksiivisyys edistää samalla myös tutkimukseni validiteettia. (Eriksson & Kovalainen, 2008, 31–33.) Työskentelyni oli jatkuvaa vuoropuhelua raporttien yksityiskohtien ja kokonaisuuden välillä. Tällaista tutkimusprosessia, jossa tekstin osat ymmärretään kokonaisuuden ja kokonaisuus puolestaan osien kautta kutsutaan hermeneuttiseksi kehäksi, sillä tulkinta ja ymmärrys muodostuvat kehämäisesti. (Kakkuri-Knuuttila & Ylikoski, 2004.)

Tutkimukseni toisen ja kolmannen teeman tunnistamisen prosessi oli erilainen kuin pääteeman, koska keskityin tutkimuksessani ensin hahmottelemaan tutkimuksen pääteeman ja kirjoitin sen tulkinnan kokonaisuudessaan valmiiksi ennen kuin siirryin muiden teemojen pariin. Tästä syystä aloittaessani työskentelyn toisten teemojen parissa olin jo lukenut aineistoni lukuisia kertoja ja ehtinyt muodostamaan siitä hyvin voimakkaan kokonaiskuvan. Aineiston kokonaisvaltainen tulkinta pääteemaa varten tuottikin samalla esiyymmärryksen siitä, että tutkimukseni muut teemat ovat *kasvu* ja *sidosryhmälähtöisyys*. Näin ollen lähdin työstämään näiden teemojen tulkintaa ”takaperin” laajasta kokonaiskuvasta pienempiin paloihin ikään kuin varmentaan tai testaten teemaa hypoteesina. Työstin ensin kokonaisuudessaan kasvun teeman tulkinnan

ja analyysin, joka on tutkimukseni toiseksi vahvin puhetyyli, ja viimeisenä työstin kokonaisuudessaan sidosryhmälähtöisyyden teeman, joka näin ollen on tutkimukseni kolmanneksi vahvin puhetyyli.

Aloitin tutkimukseni toisen puhetyylin syvällisemmän tulkinnan etsien aineistostani vahvistusta kasvun teemalle hahmotellen ensin toisen tason käsitteitä ja jatkaen sitten näistä vielä pienempiin yksityiskohtiin. Kasvun teeman alle muodostin käsitteet korostunut positiivisuus, eteenpäin suuntautuneisuus ja vahva usko kasvuun ja näistä jatkoin edelleen alemmalle tasolle etsien ja listaten yksittäisiä sanoja, jotka muodostavat nämä käsitteet. Myös kolmannen teeman, eli sidosryhmälähtöisyyden, kanssa toimin samoin, kuin kasvun teeman suhteen. Sidoryhmälähtöisyyden teeman alle muodostin käsitteet yhdessä tekeminen, sidoryhmien osallistaminen, sidoryhmädialogi, arvon luominen ja lisääminen sidoryhmäsuhteissa sekä etiikka sidoryhmäsuhteissa. Molempien teemojen analysoinnin ja laajempaan kontekstiin yhdistämisen tein samoin kuin tutkimukseni pääteeman kohdalla. Taulukot kasvun ja sidoryhmälähtöisyyden teemoista ja analyysin tasoista ovat tutkimuksen liitteissä 3 ja 4.

4 TUTKIMUKSEN KESKEISET TULOKSET

4.1 Riskien ja mahdollisuuksien kuvaus raporteissa

4.1.1 SCA

SCA lähestyy riskejä siitä näkökulmasta, että ne ovat tekijöitä, jotka ajan kuluessa vaikuttavat SCA:n kykyyn olla kannattava ja vastuullinen tai kestävä (*sustainable*) yritys sekä sen kykyyn saavuttaa määritellyt tavoitteet. Tämä on käsitelty kappaleessa Riskit ja riskienhallinta (*Risks and risk management*) raportin sivuilla 50–53 (neljä sivua). Osion alussa kerrotaan yleisesti SCA:n riskienhallinnasta ja siihen liittyvistä prosesseista. Riskikartoituksen kerrotaan olevan osa vuotuista strategiaproessia, ja että siinä tunnistetut riskit jaotellaan niiden todennäköisyyden sekä mahdollisten vaikutusten mukaan. Raportin osio keskittyy selkeästi riskeihin ja riskienhallintaan, mutta alussa on maininta, että kuvatuilla riskeillä voi olla joko positiivinen tai negatiivinen vaikutus yritykseen, jolloin riski voi myös tarkoittaa mahdollisuutta SCA:lle.

Itse riskit ja riskienhallinta on raportissa muotoiltu taulukkomalliseen listaukseen niin, että siinä on ensin esitetty riskin kuvaus ja sen perässä riskienhallinnan kuvaus. Riskin kuvauksessa selvennetään mihin ja miten riski vaikuttaa toteutuessaan ja riskienhallintaosio puolestaan kuvaa, miten riskiä pyritään torjumaan tai sen vaikutusta pienentämään. Riskit on jaoteltu toiminnallisiin ja taloudellisiin riskeihin ja raporttiin on listattu yhteensä 15 riskiä. Riskit ja riskienhallinta -osio on esitetty osana raportin Board of Directors -raporttia.

4.1.2 UPM

UPM on tämän tutkimuksen ainoa yritys, joka käsittelee raportissaan mahdollisuudet tasapainoisesti riskien kanssa. UPM lähestyy aihetta globaalien megatrendien kautta käsitellen niiden tuomia pitkän aikajänteen mahdollisuuksia ja haasteita UPM:lle. Riskit ja mahdollisuudet (*Risks and opportunities*) on esitetty raportissa sivuilla 22–23, aukeaman pituisessa taulukossa, jossa on esitetty riskiin tai mahdollisuuteen vaikuttava megatrendi, riskin kuvaus, sen vaikutus yritykseen, riskienhallinnan toimet, riskin tuomat

mahdollisuudet sekä strategiset fokusalueet, joihin riski liittyy. Riskit ja mahdollisuudet -osio on raportissa osana strategiaraporttia.

Taulukko on selkeä ja hyvin tiivis (kaksi sivua) ja UPM:n raportti onkin tämän tutkimuksen raporteista se, jossa aihepiiri on käsitelty kaikista tiiviimmässä muodossa. Lisäksi megatrendit, joihin nämä riskit ja mahdollisuudet pohjautuvat on esitetty raportin edellisellä aukeamalla sivuilla 20–21. Taulukossa on listattuna yhteensä 18 aihepiiriä, jotka voivat toteutua riskinä tai mahdollisuutena UPM:lle. Riskien ja mahdollisuuksien käsittelyssä on viittauksia myös niiden mahdollisesta vaikutuksesta yrityksen arvonluontikykyyn etenkin pitkällä aikavälillä. Alla olevat lainaukset kuvaavat UPM:n näkemystä liiketoimintaansa kohdistuvista riskeistä ja mahdollisuuksista.

Business planning and execution impaired, affecting long-term profitability and value creation. (UPM, 2017, 22)

New value-added products to replace oil-based materials may be a significant source of value creation and growth for UPM. (UPM, 2017, 23)

High responsibility standards and transparency are a differentiating factor and create long term value. (UPM, 2017, 23)

4.1.3 Mondi

Mondi esittää raportissaan, että heillä on proaktiivinen lähestymistapa riskienhallintaan. Sen raportin osio Tärkeimmät riskimme (*Our principal risks*) alkaa kahden sivun mittaisella selvennyksellä, miten riskien hallinta toteutetaan yrityksessä, eli Mondi:n riskienhallinnan viitekehyksestä ja riskienhallintaan liittyvistä prosesseista. Tämän tutkimuksen raporteista Mondi:n raportissa riskit on käsitelty laajimmin ja Tärkeimmät riskimme osio käsittää raportin sivut 34–40, eli on seitsemän sivua pitkä. Varsinaisen riskejä käsittelevän osion lisäksi raportissa on ennen sitä käsiteltynä Mondi:n ulkoinen toimintaympäristö, jossa käsitellään sen markkinaaan liittyvät haasteet ja mahdollisuudet (sivuilla 30–31) sekä kerrottuna, miksi Mondi kokee olevansa hyvin asemoitu kohtaamaan globaalit toimialaa koskevat trendit (sivuilla 32–33).

Mondi:n raportti on tutkimuksen ainoa, jossa otetaan kantaa riskien toteutumisen todennäköisyyteen ja niiden vaikutuksen suuruuteen, ja kappaleen alkuintron jälkeen riskit onkin esitetty riskimatriisissa, johon ne on asemoitu todennäköisyyden ja vaikutuksen suuruuden mukaan. Raporttiin on otettu 15 merkittävintä riskiä, ja ne on

jaoteltu strategisiin, taloudellisiin, toiminnallisiin ja sisäisen valvonnan riskeihin. Riskit on esitetty taulukkomallisella listauksella, jossa on esitettynä riskin kuvaus sekä sen mahdollinen vaikutus ja riskienhallinnan toimet, eli seuranta, lieventäminen ja riippumattoman varmennuksen toimet.

4.1.4 Sappi

Sappi:n raportissa aihe käsitellään Riskienhallinta (*Risk management*) -otsikon alla sivuilla 90–93 (neljä sivua). Riskienhallinnan osio alkaa Sappi:n filosofialla riskienhallinnan suhteen, josta on alla lainaus. Riskienhallintafilosofiassa tuodaan ilmi, kuinka riskienhallintaprosessit ovat linjassa Sappi:n strategian kanssa ja kuinka arvonluonti liittyy läheisesti myös riskienhallintaan. Näin ollen Sappi pohjaa riskienhallinnan käytänteensä pyrkimykselle luoda arvoa sidosryhmilleen. Lisäksi siinä kerrotaan myös mihin standardeihin riskienhallinta perustuu sekä, miten siihen liittyvä vastuu on jaettu yrityksessä.

The Group Risk Management Policy is aimed at enhancing value for all of Sappi's stakeholders. (Sappi, 2017, 90)

Riskit on esitetty listauksena, jossa on listattuna kymmenen Sappi:n tärkeintä riskiä. Listauksessa on esitetty lyhyt kuvaus riskistä sekä toimet, joilla sitä pyritään torjumaan. Riskejä ei ole jaoteltu eikä niiden todennäköisyyttä tai mahdollista vaikutusten suuruutta ole huomioitu. Listauksen loppuksi kerrotaan vielä lyhyesti yrityksen vakuuttamisesta, riskinottohalukkuudesta ja sietokyvystä.

4.2 Riskien ja mahdollisuuksien käsittelyn teemat

4.2.1 Vakuuttavuus

Keskityttäessä raporttien riskien ja riskienhallinnan osioihin voidaan todeta, että raportit ovat näiltä osin kuvaus yritysten riskienhallintasuunnitelmasta ja siitä, kuinka ne pyrkivät välttämään riskejä tai pienentämään niiden vaikutuksia, mikäli riski toteutuisi. Asettelu, esitystyylit ja lähestymistapa aihepiiriin oli kussakin raportissa omanlaisensa ja näin ollen kokonaistoteutukset olivat hyvin erilaiset. Raporttien erilaisuuden vuoksi suoranainen vertailu ei ole yhtä helppoa, kuin taloudellisten tietojen suhteen, on merkityksellistä se,

millainen kuva lukijalle raportista tulee. Selkeänä yhtäläisyytenä tulkitseen raporttien kielenkäytöstä sen, kuinka kaikki yritykset haluavat raporteillaan osoittaa, että riskit ovat hallinnassa. Näin ne pyrkivät vakuuttamaan sidosryhmät – etenkin sijoittajat – ettei syytä huoleen ole. Näin ollen yleinen ja raporteille yhteinen teema on vakuuttavuus.

Keskityn tässä analyysissä kuvailemaan vakuuttavuuden teemaa enemmän riskien osalta, kuin mahdollisuuksien osalta, koska raportit selkeästi painottuvat riskeihin ja riskienhallintaan. Tästä huolimatta vakuuttavuuden teema pätee samalla tavoin myös mahdollisuuksien suhteen. Mahdollisuuksien osalta vakuuttavuuden voi tulkita niin, että yritykset pyrkivät vakuuttamaan raporttien lukijat siitä, kuinka yritykset osaavat huomioida ja hyödyntää toimintaansa liittyvät mahdollisuudet laajasti. Tulkintani raporteista on se, että yritykset haluavat osoittaa osaavansa tarttua kohtaamiinsa mahdollisuuksiin ja jatkuvasti tarkkailevat mahdollisia uusia syntyviä mahdollisuuksia. Vakuuttavuus kuitenkin painottuu selkeästi riskienhallinnan puolelle, joten myös analyysini painottuu siihen.

Raporttien kielenkäyttö ja asioiden esittely rakentavat sellaista ymmärrystä, että riskeistä ei tarvitse olla huolissaan. Yritykset esittävät raporteissaan, kuinka ne ovat tehneet perusteellisen kartoituksen niitä mahdollisesti uhkaavista riskitekijöistä ja näiden pohjalta laatineet suunnitelman, miten torjua näiden riskien potentiaaliset uhat ja vaikutukset. Raporttien kielenkäyttö on hyvin asiallista ja vakuuttavaa. Sanavalinnat on tehty niin, että niillä pyritään edesauttamaan lukijan vakuuttamista siitä, että riskit ovat yrityksen hallinnassa. Tällä halutaan luoda luottamusta yrityksen riskienhallintaprosessia kohtaan. Riskienhallintaa kuvataan esimerkiksi adjektiiveilla tehokas ja aktiivinen, mikä käy ilmi myös alla olevista lainauksista.

Through effective risk management, which is described in this section, SCA attempts to reduce the negative effects of identified risks. (SCA, 2017, 50)

The group has an active programme of risk management. (Sappi, 2017, 93)

Vakuuttavuuden teemaa tukevia sanavalintoja kaikissa raporteissa on muutoinkin. Raporteissa käytetään esimerkiksi sanamuotoja *proactively, to ensure that, ensuring, comprehensive/extensive training, disciplined planning* ja *continuous improvement*. Luottamusta pyritään herättämään lukijassa muun muassa raportoimalla, että taataan tai varmistetaan riskienhallinta, henkilöstöä koulutetaan laajasti riskien torjuntaan liittyen,

toiminta on hyvin suunnitelmallista tai kurinalaista, tai että näiden asioiden suhteen tehdään jatkuvaa parannusta.

Vakuuttavuuden teemassa on yksinkertaistettuna kyse siitä, että yritykset pyrkivät vakuuttamaan raportin lukijat heidän riskienhallintaprosessinsa tehokkuudesta ja toimivuudesta, ja ettei yritystä uhkaavista riskeistä tämän vuoksi tarvitse olla huolissaan. Tällöin esimerkiksi yritykseen sijoittaminen olisi turvallista ja riskitöntä. Raporttien mukaan kaikilla yrityksillä on aktiivinen ote riskienhallintaan ja ne pyrkivät vahvasti ennakoimaan ja ennaltaehkäisemään niiden toimintaa uhkaavia tekijöitä ja näin välttymään niiden mahdollisilta haitoilta. Mondi:n raportissa tämä on korostetuin, sillä heidän raportissaan tämä on nostettu otsikkotasolle ja heidän riskeihin ja riskienhallintaan liittyvä osa raportista on nimetty proaktiiviseksi lähestymistavaksi riskienhallintaan. *“Our principal risks – proactive approach to risk management.”* Myös UPM:n raportissa riskienhallintaa kuvataan proaktiiviseksi ja että riskeiltä vältytään tarkan suunnittelun ja arvioinnin avulla, kuten alla oleva lainaus osoittaa.

UPM regards risk management as a systematic and proactive means to analyse and manage opportunities and threats related to its business operations. This includes also risks avoided by careful planning and evaluation of future projects and business environment. (UPM, 2017, 102)

Toiminnan ympäristövaikutukset ovat selkeästi riskinä se, jonka suhteen riskinhallinnan vakuuttelu on vahvinta kaikissa tarkastelemissani raporteissa. Tämä riski kuuluu viiden kaikkien yritysten mainitseman riskin joukkoon. Huomioiden myös kaikki muut yritysten listaamat riskit, oli toiminnan ympäristövaikutukset jokaisessa raportissa se riski, jossa vakuuttavuuden teema korostui eniten. Ympäristöriskien kohdalla käytettiin vahvimpia sanamuotoja kuvattaessa, kuinka niitä pyritään ehkäisemään ja kuinka toiminnan negatiivisia ympäristövaikutuksia pyritään minimoimaan.

Our aim is to minimise our impact on the environment. [...] We have also made significant investments in operational and maintenance activities related to reductions in air emissions, wastewater discharges and waste generation. (Sappi, 2017, 91)

We ensure that we are complying with all applicable environmental, health and safety requirements where we operate. [...] We focus on a clean production philosophy to address the impact from emissions discharge, and waste. [...] We ensure that we manage our forests responsibly and implement measures to protect biodiversity. (Mondi, 2017, 39)

A number of years ago, SCA established a sustainability policy, detailing guidelines for the Group's actions in the areas of environmental and social responsibility. [...] SCA's large forest holding has a significant positive climate impact through the absorption of carbon dioxide. [...] Continuous efforts are conducted to increase the proportion of renewable energy and biofuel. SCA also works to reduce the volume of production waste. (SCA, 2017, 51)

Leading environmental performance. (UPM, 2017, 23)

Näistä esimerkeistä näkee lisäksi kuinka negatiivisten vaikutusten minimoinnin lisäksi yritykset nostavat myös esille positiivisia tekijöitä ympäristönäkökulmaan liittyen. Mondi kertoo painottavansa vastuullista metsien ja ekosysteemien hoitoa sekä suojelevansa metsäalueita. SCA puolestaan nostaa esille myös toimintansa positiiviset vaikutukset ympäristölle korostaessaan, kuinka sen omistamalla metsillä on myös positiivinen vaikutus ilmastoon, koska metsät sitovat hiilidioksidia. UPM sen sijaan käyttää ytimekästä ja hyvinkin vahvasti sävytynyttä ilmaisua esittäessään, että sillä on "Johtava ympäristöllinen suoriutuminen".

Pelkän kerronnan lisäksi vakuuttavuutta pyritään tukemaan myös erilaisten sertifikaattien käytöllä, joista on alla lainauksissa esimerkkejä. Raporteissa mainittiin useita sertifikaatteja ja esimerkiksi ympäristönäkökulmaan liittyen kaikki yritykset vahvistivat metsätaloutensa olevan vastuullista ja kestävää tuomalla esiin metsiensä olevan FSC ja PEFC sertifioituja. Lisäksi raporteissa on viittauksia esimerkiksi ISO-sertifikaatteihin (ISO 14001 ympäristösertifikaatti ja ISO 9001 laatusertifikaatti) sekä OHSAS 18001 työturvallisuussertifikaattiin.

All fresh fiber used by SCA must originate from responsibly managed forests – forests with a high level of biodiversity that are managed under good working practises. SCA's own forest is managed in accordance with the forest management standards for the two main international certification bodies, the Forest Stewardship Council® (FSC®) and the Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC™), which aim to ensure responsible forest management. (SCA, 2017, 37)

UPM and the Forest Stewardship Council® (FSC) signed the partnership agreement in 2017. [...] In 2017, the CDP Forest Program listed UPM as one of the six global leaders on the 2017 Forest A List for timber and timber-based products. (UPM, 2017, 62)

The principles of ISO 14000, Forest Stewardship Council® (FSC®), SFI®, PEFC™ and other recognised programmes are well entrenched across the group. (Sappi, 2017, 91)

Erilaisten sertifikaattien lisäksi yritykset esittävät erilaisia varmennuksen keinoja vakuuttaakseen raportoimansa tiedon luotettavuutta. Esimerkiksi ulkoinen varmennus on tekijä, jonka avulla raporttien vakuuttavuutta voidaan pyrkiä lisäämään. Ulkoisen varmennuksen avulla voidaan osoittaa, että raportoitu tieto ja raportointiprosessit ovat ulkopuolisten, objektiivisten ja sitoutumattomien tilintarkastajien tarkastamaa ja näin ollen luotettavampaa ja varmempaa. UPM:n ja SCA:n raportit ovat ulkoisesti varmennettuja myös ei-taloudellisen tiedon osalta, Mondi:n ja Sappi:n raportin ollessa ulkoisesti varmennettu vain taloudellisen tiedon osalta. Kaikissa raporteissa kerrotaan myös erilaisista sisäisen varmennuksen prosesseista ja keinoista, joita ei-taloudellisen tiedon tarkistukseen käytetään. Sekä ulkoisen että sisäisen varmennuksen kautta yritykset pyrkivät osoittamaan raportoidun tiedon luotettavuutta.

Integroidussa raportoinnissa tulisi IR-viitekehyksen mukaan tasapainoisesti käsitellä eri pääomia, eli taloudellista, tuotannollista, aineetonta, inhimillistä, sosiaalista ja luonnon pääomaa. Yritysten listaamissa riskeissä on huomioituna kaikki pääomat, mutta selkeästi eniten painotusta on taloudellisella pääomalla. Lisäksi lähes kaikki riskit kuitenkin yhdistetään jollain tasolla taloudelliseen pääomaan joko riskin kuvauksessa tai riskin vaikutuksia tai sen hallinnankeinoja kuvaillessa. Lopulta kaikkien riskien taustalla on se, miten ne voisivat aiheuttaa jotain, mikä koituisi taloudelliseksi tappioksi yritykselle.

Tuotannollista pääomaa raporteissa käsiteltiin lähinnä työturvallisuuden kautta. Myös työturvallisuuden raportointi keskittyy lähinnä vakuuttelemaan, kuinka vahinkojen torjuntaan on laadittu kattavat ja varmat prosessit. Laitehuolto ja koulutus on nostettu tärkeiksi seikoiksi työturvallisuuden varmentamisessa, josta alla lainauksessa esimerkki Mondin raportista. Aineettoman pääoman käsittely puolestaan ei suoraan erotu raporteista, mutta se liittyy läheisesti vakuuttavuuden perusteluun monella tapaa, sillä riskienhallintaa pohjataan erilaisten järjestelmien, menettelytapojen ja erilaisten protokollien noudattamiseen ja niiden huolelliseen suunnitteluun. Tästä on lainauksessa esimerkki SCA:n raportista.

Our proactive repair and maintenance strategy is designed to improve production reliability and minimise breakdown risks. (Mondi, 2017, 39)

The loss-prevention work is conducted in accordance with established guidelines that include inspections and benchmarking with other plants, within and outside SCA. (SCA, 2017, 52)

Inhimillisen pääoman käsittely näkyy ehkä selkeimmin osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvän riskin kautta, joka on huomioitu UPM:n, Mondi:n ja SCA:n raporteissa. UPM:n raportissa inhimillisen pääoman voi havaita liittyvän myös riskien ja mahdollisuuksien joukkoon nostetuissa 'Kilpailukyvyn jatkuva paraneminen' sekä 'Innovaatioiden ja uusien liiketoimintojen kehittäminen ja kaupallistaminen', joiden suhteen osaavan ja motivoituneen työvoiman rooli on myös mukana. Yritykset vaikuttavat pyrkivän esittämään itsensä houkuttelevana ja hyvänä työnantajana lisää osaltaan vakuuttavuuden mielikuvaa.

Sosiaaliseen pääomaan katsotaan kuuluvaksi esimerkiksi jaetut normit ja arvot, sidosryhmäsuhteet sekä yrityksen maine. Näin ollen UPM:n, SCA:n ja Mondi:n raporteissaan esittämät riskit liittyen liike-elämän etiikkaan tai yrityksen maineeseen linkittyvät sosiaaliseen pääomaan, joista alla esimerkki Mondi:n raportista. Yritysten eettistä toimintaa korostetaan muun muassa esittämällä, kuinka yrityksissä on käytössä eettiset toimintaohjeet (*Code of conduct*), joiden noudattamista odotetaan myös yritysten yhteistyökumppaneilta. Raportit myös esittävät kauttaaltaan, kuinka yritysten hyvää mainetta pyritään vaalimaan osoittamalla toiminnan tehokkuutta ja eettisyyttä.

Our culture and values play a key role in empowering and inspiring our people. (Mondi, 2017, 40)

Luonnon pääoman huomiointi näkyy raporteissa taloudellisen pääoman jälkeen selkeimmin. Lähinnä se tosin näkyy siinä, kuinka pyritään vakuuttamaan, etteivät toiminnan haitalliset ympäristövaikutukset ole suuria tai että niitä ainakin on pyritty vähentämään. Ympäristövaikutusten osalta riskienhallinnan vakuuttelu näkyy myös riskienhallintaosioiden ulkopuolella laajemminkin raporteissa. Lisäksi toiminnan tai sen pääraaka-aineen, eli metsien positiivisia vaikutuksia pyritään korostamaan. Yritykset toimivat metsäteollisuuden alalla, joten luonnon pääoma on myös yritysten toiminnan pohja, jolloin se luonnollisesti tuodaan esille raporteissa yrityksille ja niiden arvonluonnille erityisen tärkeänä. Kokonaisuudessaan eniten riskeissä kuitenkin on niitä, jotka voi suoraan yhdistää taloudelliseen pääomaan.

Riskit ja mahdollisuudet sijoittuvat tulevaisuuteen, jolloin niitä arvioidessaan yrityksen on pakko tarkastella mahdollisia tulevaisuuden näkymiään ja näin ollen toteuttaa integroidun raportoinnin tulevaisuussuuntautuneisuuden periaatetta. Kaikki yritykset

tarkastelevat valitsemiaan riskejä lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, kuitenkin painottaen eniten pitkän aikavälin tarkastelua. Esimerkkinä tästä Mondi selventää raportissaan sitä, kuinka riskit eivät juurikaan ole muuttuneet edellisestä vuodesta sillä, että tärkeimmät riskit ovat luonteeltaan pitkäaikaisia ja tämän vuoksi tärkeimpiä riskejä tarkastellaan pitkällä aikajänteellä. UPM:n kohdalla pitkä aikajänne korostuu siinä, että UPM pohjaa riskinsä ja mahdollisuutensa globaaleihin megatrendeihin, jotka puolestaan käsitetään pitkällä aikajänteellä.

The majority of the Group's most significant risks are long-term in nature and in general do not change significantly in the short-term. In considering the ever increasing competition for talent in a number of the markets in which the Group operates, the Boards have included attraction and retention of key skills and talent as a significant risk, as the only change from the prior year. (Mondi, 2017, 36)

The global megatrends represent many long-term opportunities and challenges for UPM towards 2030 and beyond. (UPM, 2017, 20)

Toisaalta juuri IR-viitekehyksen strategisen fokuksen ja tulevaisuussuuntautuneisuuden raportointia ohjaava periaate on omiaan vahventamaan vakuuttavuuden tunnetta raportin lukijalle, sillä mitä vahvempi tulevaisuussuuntautuneisuus raportissa on, sitä vahvemmin se antaa kuvan, että yritys on varautunut tulevaisuuteen. Tällöin yritys näyttäytyy varmempana ja vähemmän alttiina riskeille ja niiden mahdollisille negatiivisille vaikutuksille. Myös tähän linkittyvää jatkuvuuden periaatetta toteuttaessaan yritys sekä noudattaa IR-viitekehyksen ohjeistusta että vahvistaa vakuuttavaa kommunikointiaan. Kaikissa raporteissa näkyekin, kuinka yritykset käsittävät riskienhallinnan prosessin jatkuvana. Raporteissa toistuvat esimerkiksi sanamuodot: *continuous efforts, we routinely review, we actively/continually monitor, we are continuously taking action to, we continue to drive, on a continuous base ja continuous improvement*. Sanan 'jatkuva' eri muodoilla yritykset korostavat sitä, kuinka riskienhallintaprosessi ei ole vain kertaluontoinen riskien kartoitus raporttia varten, vaan jatkuvaluonteista toimintaa.

Jatkuvuuden lisäksi riskienhallintaprosessin vakuuttavuutta tuetaan sillä, kuinka raporteissa tuodaan myös esille se, että riskienhallinta koskee koko organisaatiota. Kaikilla strategia on hyvin samankaltainen niin, että yrityksen johto on päävastuussa riskienhallinnan strategisista päälinjoista, mutta vastuuta on jaettu myös kaikille liiketoimintayksiköille. Tuomalla esille, ettei riskienhallinta ole vain ylimmän johdon vastuulla, antavat yritykset kokonaisvaltaisemman – ja näin vakuuttavamman – kuvan

riskienhallintaprosessistaan. Oheisissa lainauksissa on muutama esimerkki, kuinka tätä on raporteissa esitetty.

SCA's Board determines the Group's strategic direction based on recommendations from the Executive Management Team. Responsibility for the long-term, overall management of risks corresponds to the company's delegation scheme, from the Board to the CEO and from the CEO to the business area presidents. (SCA, 2017, 50)

The risk management process ensures that the various operating committees in the business units review the principal risks in their respective businesses and identify the actions and controls in place to mitigate the risks. (Mondi, 2017, 34)

The Sappi Limited board of directors is responsible for the governance of risk. [...] the responsibility for the implementation of risk management processes rests with the line management in each region, division and operation/business unit. (Sappi, 2017, 90)

Vakuuttavuuden ja riskienhallinnan teemaan voi yhdistää myös positiivisuuden korostuksen raporteissa. Riskienhallinnan suhteen raporteissa on selkeästi havaittavissa positiivisten toimenpiteiden ja tavoitteiden korostus. Esimerkiksi puhuttaessa työturvallisuudesta yritykset kertovat korostetusti, kuinka ne pyrkivät täysin välttymään onnettomuuksilta. Kaikissa tutkimukseni raporteissa korostettiin, kuinka yritysten tavoitteena on ”nolla onnettomuutta”, eli päästä tilanteeseen, jossa yrityksessä ei tapahdu lainkaan onnettomuuksia. Näistä on alla esitettyä SCA:n ja Mondin raporteista esimerkit.

SCA has a vision of zero workplace accidents and is actively and systematically running a health and safety program to minimize the risk of personal injury. For more detailed information, refer to the 'Caring for people and the community' focus area on pages 38–41. (SCA, 2017, 52)

We have a goal of zero harm and aim to continuously advance our 24-hour safety mindset and safety culture. (Mondi, 2017, 39)

Nolla-onnettomuuden tavoitteet olivat mainittuna kaikissa raporteissa, mutta korostetuimmat Mondin ja SCA:n raporteissa, joissa ne olivat esillä isojen otsikoiden tasolla. Numeerista tietoa toteutuneista onnettomuuksista raporteista puolestaan joutui todella etsimään. Kaikista raporteista tiedot kuitenkin lopulta löytyivät, mutta lähinnä maininnan tasolla ja hyvin pienellä fonttikoolla. Esimerkiksi SCA:n raportissa tiedot tapahtuneista onnettomuuksista löytyvät sivuilta, joihin SCA:n riskienhallintakuvauksessa viitataan, mutta merkittävästi selkeämmin sielläkin esillä ovat nuo positiiviset tavoitteet.

Toteutuneet onnettomuudet ja niiden vertailuluvut ovat sijoitettuna pienellä tekstillä muun kerronnan joukkoon.

Positiivisuuden korostus näkyy myös vahvana itsevarmuutena UPM:n ja Mondi:n raporteissa. Tuomalla esiin edelläkävijän tai markkinajohtajan asemaa nämä yritykset lisäävät vahvistusta sille, että myös niiden riskienhallintaprosessit ovat vakaalla pohjalla ja niihin voi luottaa. UPM korostaa useassakin kohtaa raporttiaan olevansa edelläkävijä metsäteollisuuden alalla, kuten oheisista lainauksista käy ilmi. Tällä se tuo esille vahvaa asemaansa ja luo näin vahvistusta vakuuttavuudelleen. Mondi puolestaan kertoo, että toimimalla proaktiivisesti se voi itse määrittää sen tulevaisuuden sekä lähestyy haasteita ja mahdollisuuksia siitä lähtökohdasta, että sen mukaan se on hyvässä asemassa näiden suhteen.

Industry-leading environmental performance provides competitive advantage, including efficiency gains. (UPM, 2017, 23)

Leading health and safety performance strengthens the brand as an employer, as well as improving engagement, efficiency and productivity. (UPM, 2017, 23)

We are well positioned to benefit from the opportunities these trends will bring, and to address the challenges the industry may face. (Mondi, 2017, 32)

By responding proactively, we can shape our own future. (Mondi, 2017, 30)

SCA:n ja Sappi:n raportit ovat näihin verrattuna sävyltään huomattavasti neutraalimpia, eikä niissä ole lainkaan tämän tyyppistä aseman korostusta. Esimerkiksi verrattaessa viittauksia yritysten taseisiin UPM kertoo sillä olevan toimialan johtava tase (*”Industry-leading balance sheet”*) ja Sappi puolestaan esittää tavoitteekseen säilyttää tase hyvällä tasolla (*”Maintain a healthy balance sheet”*). Tämä voi toki selittyä yksinkertaisesti sillä, että UPM ja Mondi ovat suurempia yrityksiä ja niiden asema markkinoilla näin ollen on vakaampi ja pienempien yritysten raportoinnin ja tavoitteiden onkin hyvä olla realistisempia. Kun raportointi on realistista ja uskottavaa on se samalla myös vakuuttavaa. Suuret yritykset voivat lisätä vakuuttavuuttaan korostamalla vahvaa asemaansa, mutta tällöinkin sen on pysyttävä totuudenmukaisena.

Vakuuttavuuden kommunikointiin on eri keinoja ja uskon, että eri lukijat kokevat eri kirjoitustyyliä eri tavoin. Esimerkiksi näistä raporteista kaksi, UPM ja SCA puhuvat raportissaan neutraalin ulkopuolisen näkökulman kautta ja viittaavat yritykseen sen

nimellä. Mondi puolestaan käyttää raportissaan me-muotoa. “*Our principal risks – proactive approach to risk management*” Sappi käyttää molempia muotoja. Alun riskienhallinnan taustoista kertovissa kappaleissa käytetään yrityksen nimeä ja sen jälkeen kuvattaessa kymmentä tärkeintä riskiä käytetään me-muotoa.

SCA is exposed to a number of risks that could impact the company and its development. (SCA, 2017, 50)

The operating environment exposes UPM to a number of risks and opportunities. (UPM, 2017, 22)

The Sappi group has an established culture of managing key risks. (Sappi, 2017, 90)

We operate in a cyclical industry and as such, global economic conditions may cause substantial fluctuations in our results. (Sappi, 2017, 90)

Nämä ovat tyyliseikkoja, joiden uskon vetoavan eri lukijoihin eri tavalla. Yritykseen viittaaminen nimellä me-muodon sijaan on neutraalimpi ja toiset voivat kokea sen siitä syystä vakuuttavampana, kun taas toiset voivat pitää yrityksen toiminnasta me-muodossa kertomista luonnollisempana ja puolestaan sen vuoksi vakuuttavampana.

4.2.2 Kasvu

Kuten jo aiemmin mainitsin ovat etenkin Mondin ja UPM:n raportit hyvin positiivisesti sävyttyneitä ja esittävät positiivista kuvaa yritysten toiminnasta ja niiden tulevaisuuden näkymistä. Lisäksi näiden molempien yritysten raporteista on selkeästi havaittavissa vahvasti kasvuun suuntautunut strategia. Näin ollen toinen tämän tutkimuksen teemoista on kasvun teema. Myös Sappi:n ja SCA:n raporteista on tulkittavissa kasvuun ja eteenpäin pyrkimystä, mutta UPM:n ja Mondin raporteista kasvun teeman voi tulkita hyvin selkeästi, joten tämä tulkitsemani teema painottuu UPM:n ja Mondin raporttien käsittelyyn.

UPM:n raportin otsikko on “*Aiming higher with biofore*” ja yritys kertoo sen toiminta-ajatuksen olevan luoda arvoa biotalouden tarjoamien mahdollisuuksien kautta. Jo tämän perusteella vaikuttaa selvästi, että yritys suhtautuu positiivisesti kasvuun ja erilaisiin tulevaisuuden mahdollisuuksiin. Muutoinkin raportista huokuu voimakas kehityksen tavoittelu ja pyrkimys eteenpäin kaikilla sen toiminnan osa-alueilla ja korkeammalle tähtäämisen filosofia on näin vahvasti esillä, kuten oheisista lainauksista voi havaita.

UPM aims higher with renewed long-term financial targets. (UPM, 2017, 14)

We create value by seizing the limitless potential of bioeconomy. (UPM; 2017, 2)

Moving forward. UPM aims higher with continued transformation and earnings growth. (UPM, 2017, 12)

UPM is in better standing than ever. Our renewed vision and purpose guide our ambition and what kind of a company we are aiming to be. (UPM, 2017, 9)

Myös Mondin strategia rakentuu kasvun ympärille. Sen strategia on otsikoitu “*Delivering value accretive growth*”, eli sen tavoitteena on luoda arvoa kasvattavaa kasvua. Se kertoo pyrkivänsä siihen neljän strategisen ajurin avulla, jotka ovat ohjata toimintaa koko arvoketjun läpi, investoida omaisuuteen, jolla on kustannusetu, inspiroida työntekijöitä ja kasvaa vastuullisesti sekä luoda innovaatioita edistäviä kumppanuussuhteita asiakkaiden kanssa. Jo yrityksen strategiasta voi tulkita kasvun teeman, mutta teemaa vahvistavat etenkin strategisten ajurien kuvailut, joista on alla lainauksissa esimerkit. Kuvailut ja perustelut antavat hyvin itsevarman jopa itsetietoisien ja vahvaan kasvuun uskovan kuvan.

Our passion for performance will always be central to the way we run our business – from our focus on commercial excellence and lean processes, to rigorous quality management and operational excellence programmes that enhance productivity and efficiency. (Mondi, 2017, 21)

Molemmilla yrityksillä on raporttiansa pohjana tulevaisuuden visio, Mondilla tämä visio on Mondin 2020 ja UPM:llä UPM 2030. Tämän perusteella UPM olisi näistä selvästi pidemmällä tähtäimellä toimiva, mutta myös Mondin käyttää raportissaan hyvin paljon pitkän aikavälin tavoitteita, ja se on vain ottanut visioonsa fokuksiksi tämän vuoden 2020 aikatahtäimen. Myös Sappin raportissa on mainittu 2020 visio, mutta se jää lähinnä maininnan tasolle, eikä raportissa ole sitä painotettu sen enempää. Mondin ja UPM:n koko raportin läpi kulkevat selkeät tulevaisuuden visiot kuvaavat hyvin vahvasti tätä kasvun teemaa, mutta se korostuu etenkin verrattuna Sappin ja SCA:n raportteihin.

UPM pohjaa visionsa megatrendeihin ja YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin, josta vision vuosiluku 2030 tulee, ja se näkyy esimerkiksi oheisissa lainauksissa. Myös Mondin vastuullisen kasvun strategia tukee YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista, mutta Mondin on kuitenkin valinnut käyttää visiossaan lyhyemmän aikavälin tavoitetta 2020. Pitkän aikavälin tulevaisuuden vision lisäksi tämä kasvustrategia toteuttaa hyvin myös keskipitkän ja lyhyen aikajänteen huomioimista, sillä

kasvutavoitteita asetetaan erikseen kaikille aikajännteille ja raporteissa on esimerkiksi esitetty useita tavoitteita seuraavalle vuodelle ja kerrottuna, kuinka eri tavoitteita ja niiden toteutumista seurataan.

The global megatrends represent many long-term opportunities and challenges for UPM towards 2030 and beyond. They are also driving demand for sustainable and safe solutions, new technologies and responsible business practices. (UPM, 2017, 20)

UPM's Biofore strategy guides the company in achieving its responsibility targets for 2030 and in contributing to UN Sustainability Development Goals (SDG) of the 2030 Agenda for Sustainable Development published by the UN. (UPM, 2017, 104)

UPM:n raportissa kasvun teema korostuu siinä, ettei yritys käsittele riskejä erikseen, vaan käsittelee riskit tasapainoisesti mahdollisuuksien kanssa, eikä näe mitään asiaa ainoastaan riskinä, vaan käsittelee jokaisen aihepiirin sekä riskin, että mahdollisuuden kannalta. Näin ollen sen näkemys on muihin verrattuna selkeästi optimistisempi ja muutoinkin UPM:n raportissa on enemmän puhetta mahdollisuuksista kuin muilla. Mondi ei ehkä niinkään viittaa sanaan mahdollisuus, vaan se puhuu enemmän kasvusta ja kehityksestä. Tällöin yrityksillä on tavallaan sama lopputulos strategioissa, mutta UPM kuitenkin näyttäytyy optimistisempänä sanavalinnoillaan ja samalla vaikuttaa noudattavan paremmin IR-viitekehyksen ohjeita.

Molempien raportit ovat tulevaisuus- sekä kasvusuuntautuneita ja peilaavat näitä tavoitteitaan nykyiseen, eli vuoden 2017, vahvaan suoritukseen. Molemmissa raporteissa kerrotaan ylpeänä, kuinka yritys on onnistunut monella saralla vuoden 2017 aikana, joista ohessa lainaus Mondi:n raportista. Raporteissa on painotus tarinallisella kerronnalla, mutta saavutettuja tavoitteita ja viime vuosina saavutettua kasvua raporteissa esitellään myös useilla suoritusmittareilla ja kuvaajilla, jolloin näiden vaikutusta ja vakuuttavuutta saadaan korostettua. Tämän lisäksi myös tulevista tavoitteista on asetettu numeerisia ja mitattavissa olevia tavoitteita. Näin ollen tämä kasvumyönteinen teema vaikuttaa edesauttavan integroidun raportoinnin tavoitetta numeeristen suoritusmittareiden käytöstä.

Our strong performance in 2017 builds on our track record of value accretive growth. Our consistent and focused strategy, robust business model, integrated approach to sustainability and firm commitment to drive performance all continue to contribute to our results. (Mondi, 2017, 20)

Molemmat yritykset esittävät johdonmukaista vastuullisuustyötä vahvuudekseen. Hyvää suoriutumistaan vastuullisuuden saralla nämä molemmat yritykset korostavat raporteissaan esittelemällä niiden vastuullisuustoimista saamia tunnustuksiaan. Molemmat esimerkiksi ovat CDP A-listalla vesi- ja ilmasto-ohjelmissa, Mondi kertoo olleensa FTSE4Good jäsen vuodesta 2008 lähtien ja UPM tulleensa listatuksi toimialan johtajaksi Dow Jones Sustainability Index:issä 2017–2018. Vastuullisuus on vahvasti osana yritysten kasvustrategiaa, joten vastuullisuudesta saadut tunnustukset tukevat nykyistä vahvaa asemaa, sekä tulevaa kasvua.

Our consistent efforts in sustainability performance have received recognition by a number of external corporate ratings and rankings. Some of these are included below. (Mondi, 2017, 44)

Our consistent efforts regarding responsibility issues have received recognition from several third parties and have made us one of the industry leaders in several fields. (UPM, 2017, 54)

Molempien raporteista näkyy myös selvästi, kuinka UPM ja Mondi pitävät asemaansa vahvana ja näkevät niillä olevan kilpailuetua sen vuoksi. Molemmat tuovat esille edelläkävijän tai markkinajohtajan asemaa ja perustelevat, että tämä luo hyvät edellytykset vahvan kasvun jatkumiselle. UPM on jopa nostanut jatkuvan kilpailukyyn parantamisen sen riskien ja mahdollisuuksien joukkoon muodossa: “*Continuous improvement in competitiveness*”. Jatkuva kasvu ja sen myötä tuleva kilpailuetu esitetään tärkeänä. Myös Mondi:lla vastaavaa korostetaan useassa kohtaa ja esimerkiksi yrityksen taloudellisesta asemasta kertovassa raportin osassa viitataan siihen, kuinka vahvan taloudellisen aseman pohjalta on hyvä jatkaa kasvua.

With our strong cash flow generation and robust financial position, we are well positioned to take advantage of new opportunities. (Mondi, 2017, 56)

We believe that our portfolio of assets is industry leading. (Mondi, 2017, 22)

The company also aims to capture opportunities to develop its business and product mix and further improve its cost competitiveness. (UPM, 2017, 14)

Kuten jo tutkimukseni pääteeman vakuuttavuuden yhteydessä nostin esille, ovat kaikki tutkimukseni raportit varsin tulevaisuussuuntautuneita ja kaikki yritykset näkevät tulevaisuudessa kasvun potentiaalia. Mondi:n ja UPM:n raporteissa tämä on merkittävästi vahvemmin ja laajemmin esillä, jolloin tulkitsin niistä tämän kasvun teeman. Esimerkiksi SCA:n raportissa on viittauksia sen vahvaan asemaan ja kasvupotentiaaliin, mutta

vähemmän suureellisilla ja itsevarmoilla sanavalinnoilla, kuten oheisesta lainauksesta voi havaita. Samoin Sappi kertoo investoivansa innovaatioihin huomattavasti hillitymmin kuin UPM tai Mondi. SCA:n ja Sappi:n raportit ovat sävyltään huomattavasti hillitympiä ja kasvupotentiaaliin viitataan vain joissain yksittäisissä kohdissa, kun puolestaan Mondi:lla ja UPM:llä tämä on yritysten strategioiden pohjalta johdonmukaisesti esillä läpi raporttien.

Strong position in selected paper markets. (SCA, 2017, 22)

Renewable energy with significant growth potential. (SCA, 2017, 24)

Efficient logistics to stay competitive. (SCA, 2017, 26)

We control our own future by investing in innovation, in research and development and in new fields of enterprise. We collaborate to build our expertise and acquire technical know-how that will support our high margin growth strategy. (Sappi, 2017, 31)

Tulkitemastani kasvun teemasta voi havaita useita vahvuuksia IR-viitekehyksen noudattamisen suhteen. Kasvustrategian on luonnollisesti oltava tulevaisuuteen suuntaavaa, joten tämän mukaisesti yritykset huomioivat raportissaan hyvin niin lyhyen, keskipitkän kuin pitkänkin aikavälin. Samoin arvonluonti liittyy läheisesti kasvuun, joten sen ymmärrys ja soveltaminen liittyvät keskeisesti kasvustrategiaan. Lisäksi kasvustrategiassa huomioidaan eri pääomia, koska kaikilla pääomilla on vaikutuksensa kasvun edellytyksille. Kasvustrategia myös pakottaa yrityksen keskittymään sen vahvuuksiin, mikä puolestaan tarkoittaa olennaisuuden periaatteen parempaa huomiointia.

4.2.3 Sidosryhmälähtöisyys

Yksi integroitua raportointia ohjaavista periaatteista on sidosryhmäsuhteet ja sen mukaan integroidun raportin tulisi tarjota tietoa yrityksen tärkeimmistä sidosryhmäsuhteista, koska yritys ei voi yksinään luoda arvoa, vaan arvonluonti tapahtuu yhdessä yrityksen sidosryhmien kanssa. Integroidun raportin tulisi myös lisätä läpinäkyvyyttä ja vastuullisuutta sidosryhmäsuhteisiin esimerkiksi kertomalla, kuinka yritys huomioi sidosryhmiään. (IIRC, 2013.) Sidosryhmälähtöisyys onkin selkeästi havaittavissa tutkimukseni raporteissa yritysten kommunikoidessa niiden kohtaamista riskeistä ja

mahdollisuuksista, joten sidosryhmälähtöisyys on kolmas tarkastelemistani teemoista raporteissa.

Kaikki yritykset toteavat, että sidosryhmäsuhteisiin liittyy sekä riskejä että mahdollisuuksia, jolloin niiden huomiointi ja tarkastelu myös tästä näkökulmasta on näin ollen yritykselle tärkeää. Yritykset määrittelevät raporteissaan tärkeimmät sidosryhmänsä ja samoin kuin yritysten määrittelemien tärkeimpien riskien suhteen myös näissä on eroavaisuuksia ja osa yrityksistä listaa useampia tärkeämpiä sidosryhmiä kuin toiset. Kaikkien yritysten tärkeimmiksi määrittämien sidosryhmien joukossa on viisi ryhmää, jotka kaikki yritykset näkevät tärkeimpien sidosryhmiensä joukossa. Nämä ovat asiakkaat, tavarantoimittajat, sijoittajat, paikallisyhteisöt ja työntekijät. Yritysten määrittämät tärkeimmät sidosryhmät on esitetty alla taulukossa 5.

Taulukko 5. Yritysten tärkeimmät sidosryhmät

Sidosryhmä	Mondi	UPM	SCA	Sappi
Asiakkaat	x	x	x	x
Tavarantoimittajat	x	x	x	x
Sijoittajat	x	x	x	x
Paikallisyhteisöt	x	x	x	x
Työntekijät	x	x	x	x
Kansalaisjärjestöt	x	x		x
Media		x		x
Viranomaiset ja päättäjät		x		x
Ammattiliitot				x

UPM näkee hyvät sidosryhmäsuhteet sen positiivisen kasvulähtöisen lähestymistavan mukaisesti kilpailuetuna ja haluaa erityisesti sen vuoksi panostaa niihin. UPM:n yhtäaikainen riskien ja mahdollisuuksien tarkastelu korostuu myös tässä suhteessa ja sen näkemys on, että toimiva sidosryhmädialogi auttaa yritystä ymmärtämään sen toimintaympäristöön liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia. Yhtä lailla myös muut tutkimukseni yritykset näkevät sidosryhmäsuhteet apuna vastaamaan yrityksen kohtaamiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Esimerkiksi Mondi painottaa raportissaan yhdessä tekemistä ja *“Working together”* onkin sen sidosryhmäsuhteisiin keskittyvän raportoinnin osan otsikko.

Stakeholder engagement is providing UPM with stability, predictability and a competitive advantage. (UPM, 2017, 50)

Dialogue with stakeholders helps identify risks and improves understanding of key challenges and opportunities in the company's operating environment. (UPM, 2017, 50)

Given the scale and nature of the challenges we face, it's only by working together that we will achieve the impact, innovation and scale necessary to bring about change. This motivates us to collaborate with others, building our shared understanding of sustainability issues – both the challenges and the opportunities – and developing the best solutions, together. (Mondi, 2017, 54)

Avoin ja jatkuva dialogi sidosryhmien kanssa esitetään raporteissa osaksi yritysten jatkuvaa toimintaa. Raportit antavat ymmärtää, että hyvää keskusteluyhteyttä pidetään arvossa ja pyritään siksi edistämään ja pitämään yllä, kuten oheisista esimerkkilainauksista voi havaita. Etenkin riskien torjunnan suhteen avoin keskusteluyhteys nähdään etuna ja sen avulla esitetään mahdolliseksi saada lisätietoa ja eri näkökulmia avuksi riskienhallintaan. Sidosryhmädialogia hyödynnetään myös olennaisuuden arvioinnissa ja apuna löytämään toiminnan painopisteitä, joihin keskittyä riskien ja mahdollisuuksien kohtaamisessa.

The company has a continuous dialogue with its stakeholders in order to identify areas that should be prioritized and to continuously improve the company's operations and value creation. (SCA, 2017, 32)

Ongoing, transparent dialogue with our communities helps us to address challenges, understand and manage our risks, generate opportunities and improve our business performance. (Mondi, 2017, 55)

Hyvät sidosryhmäsuhteet nähdään strategisesti tärkeinä ja yrityksen koetaan voivan saada sen sidosryhmien kautta tärkeää tietoa ja välineitä riskienhallintaan ja mahdollisuuksien hyödyntämiseen. Raporteissa tulee selkeästi esille se, kuinka yritykset kertovat haluavansa kuulla sidosryhmiään ja sitouttaa niitä mukaan toimintansa kehittämiseen. Etenkin Mondin ”*Working together*” antaa kuvaa siitä, kuinka se ei tee päätöksiä yksin, vaan yhdessä sidosryhmiensä kanssa. Sappi esittää raportissaan myös, että osaamalla priorisoida asioita sidosryhmien näkökulmasta saa samalla vahvistettua toimintansa legitimitettä, mikä puolestaan auttaa saavuttamaan pitkän aikavälin menestystä liiketoiminnassa. Ohessa lainaukset tästä Sappi:n näkemyksestä sekä SCA:n pyrkimyksistä vastuullisuuteen sidosryhmäsuhteissa.

By determining our most material issues through stakeholder engagement, we clarify and confirm the strategic themes that ascertain our most significant risks and opportunities and manage expectations and priorities, thereby facilitating our licence to operate, enhancing our organisational effectiveness and ultimately, driving the long-term success of our business. (Sappi, 2017, 32)

SCA endeavors to be a safe and inclusive employer where employees achieve their full potential in a work environment with respect for each other, the community and for nature. SCA is a responsible company that participates in social progress and cares about people and the community. (SCA, 2017, 38)

Monet yritysten listaamista riskeistä liittyvät suoraan niiden sidosryhmiin. Viidestä riskistä, jotka kaikki yritykset nostivat tärkeimmiksi riskeikseen Materiaalien hinnat ja saatavuus sekä Työturvallisuus liittyvät suoraan yritysten tärkeimpinä pitämiin sidosryhmiin tavarantoimittajat ja työntekijät. Myös riski Globaalien markkinoiden vaikutus kysyntään ja markkinahintaan liittyy esimerkiksi yritysten asiakkaisiin. Näiden lisäksi kaikilla yrityksillä oli tärkeimpien riskien joukossa muitakin riskejä, jotka juontuvat suoraan sen sidosryhmistä. Näin ollen yritykset toteavat sidosryhmäsuhteilla olevan merkittävä rooli yritysten riskienhallinnassa ja näkevät, että toimivilla suhteilla voi olla suurikin merkitys riskien ehkäisyssä.

Integroidussa raportoinnissa eri pääomat; taloudellinen, tuotannollinen, aineeton, inhimillinen, sosiaalinen ja luonnon pääoma tulisi huomioida osana arvonluontiprosessia. Yleisesti havaitsin taloudellisen pääoman olevan korostunut raportoinnissa, mutta sidosryhmälähtöisyyden teeman kohdalla sosiaalinen pääoma saa ymmärrettävästi enemmän huomiota. IR-viitekehyksen mukaan sosiaalisen pääoman huomiointiin kuuluu luottamus tärkeimmissä sidosryhmäsuhteissa ja halu sitouttaa ulkoiset sidosryhmät. Näistä raporteista tämän ajatuksen voi selkeästi tulkita. Raporteissa korostetaan, kuinka sidosryhmäsuhteet ja sosiaalinen pääoma ovat yritykselle arvokasta. Sosiaalinen pääoma sisältää myös yrityksen brändiin ja maineeseen liittyvän aineettoman pääoman ja näistä raporteista on tulkittavissa, että yritykset pyrkivät raportoinnillaan sekä vaalimaan että edelleen parantamaan yrityskuvaa ja mainetta sen sidosryhmien silmissä.

Integroidun raportoinnin hengen mukaisesti arvonluonti nimenomaan sosiaalisen pääoman kautta on yksi yritysten tärkeimmistä esille nostetuista näkökulmista sidosryhmiin. Raportit korostavat sitä, kuinka arvoa luodaan yhteistyössä sidosryhmien kanssa sekä yritykselle itselleen että sen sidosryhmille. Yhteistyötä ei esitetä ainoastaan

yritystä, vaan molempia osapuolia hyödyttävänä ja molemmille mahdollisuuksia tarjoavana. Sappi:n sidosryhmäsuhteiden esittelyssä arvonluonnin näkökulmalla on vahva painotus, jota oheinen lainaus osoittaa. Sidosryhmäyhteistyön kuvailun lisäksi jokaisen sidosryhmän kohdalla on ”*Value add*” -laatikko, jossa käsitellään se, kuinka yhteistyö kyseisen sidosryhmän kanssa luo lisäarvoa.

We believe that building relationships with our stakeholders in a spirit of trust and mutual respect enables more tangible business value creation. (Sappi, 2017, 32)

Kaikissa raporteissa on sidosryhmäsuhteisiin painottuneet osiot, joissa käsitellään yrityksen tärkeimpinä pitämät sidosryhmät yksi kerrallaan. Jokaisessa raportissa tässä käsitellään se, miksi sidosryhmä on yritykselle tärkeä ja miten yrityksen toiminta vaikuttaa siihen ja päinvastoin. Sappi:n raportissa sidosryhmäsuhteissa esitellään yrityksen johtamisnäkökulma kyseiseen sidosryhmään, sidosryhmän kanssa yhteiset kiinnostuksen kohteet sekä nykyinen yhteistyötoiminta sidosryhmän kanssa. Myös Mondi listaa raporttinsa ”*Working together*” -osassa esimerkkejä siitä, miten se toteuttaa yhteistyötä kunkin sidosryhmänsä kanssa. Näin yritykset voivat konkreettisemmin osoittaa, että ne todella tekevät yhteistyötä sidosryhmiensä kanssa ja tätä kautta myös tuoda esille mitä potentiaalisia vaikutuksia yhteistyöllä voi olla. Esimerkiksi UPM kertoo tekensä olennaisuusanalyysinsä sidosryhmiltä riskikartoituksensa suhteen saaman palautteen perusteella, kuten oheisesta lainauksesta käy ilmi. Tämän mukaan sidosryhmillä olisi todella vaikutusta siihen, mihin yritys keskittyy ja mitä se painottaa.

UPM’s materiality analysis highlights the most important issues for UPM and its stakeholders. The analysis is based on stakeholder feedback and the company’s risk mapping. (UPM, 2017, 50)

Sidosryhmäsuhteiden yhteydessä yritykset myös nostavat esille sidosryhmäsuhteisiin liittyvän vastuullisuuden ja tuovat esille sidosryhmäsuhteisiinsa liittyviä vastuullisuustoimia. Yritykset esimerkiksi esittelevät käytössään olevia toimintaohjeita (*Code of conduct*), joiden avulla ne kertovat pyrkivänsä varmistamaan, että jokainen yksittäinen työntekijä toimii vastuullisesti ja yrityksen arvojen mukaisesti. Tästä esimerkkinä alla lainaukset UPM:n ja SCA:n toimintaohjeista. Yritykset kertovat toimivansa eettisesti ja kunnioittavansa ihmisoikeuksia kaikessa toiminnassaan. Lisäksi osa niistä korostaa eettisyyden merkitystä myös valitessaan yhteistyökumppaneita ja odottavansa vastuullista toimintaa koko toimitusketjun matkalla ja käyttävänsä eettisiä toimintaohjeita myös tavarantoimittajilleen, kuten oheinen lainaus osoittaa Sappi:n

osalta. Tätä kautta vastuullisuuden korostaminen sidosryhmäsuhteissa toimii yhtä aikaa sekä osana riskienhallintana että apuna mahdollisuuksien hyödyntämisessä. Yhteiset normit ja arvot ovat myös osa sosiaalista pääomaa, joten näiden (eettisten) toimintaohjeiden kautta kartutetaan myös yrityksen sosiaalista pääomaa.

The UPM Code of Conduct sets the standards for responsible behavior towards stakeholders for each and every UPM employee. The standards cover topics relating to legal compliance and disclosure, conflicts of interest, anticorruption and anti-bribery, HR practices, human rights questions and environmental matters. (UPM, 2017, 50)

SCA drew up a Code of Conduct in 2004 to ensure that SCA's employees comply with the Group's core values and do not take part in unethical activities. It contains principles that include business ethics, relationships to employees, respect for human rights and the environment. (SCA, 2017, 42)

Sappi requires its directors and employees to act with integrity, to be courageous, to make smart decisions and to execute with speed, in all transactions and in their dealings with all business partners and stakeholders. These values underpin the group's Code of Ethics. (Sappi, 2017, 70)

Sidosryhmäsuhteista erikseen puhuttaessa sijoittajat ovat vain yksi sidosryhmistä ja ne esitetään tasa-arvoisina muiden sidosryhmien kanssa. Taloudellinen näkökulma ja taloudellinen pääoma ovat kuitenkin korostuneita läpi raporttien, jolloin sijoittajien todellinen asema sekä raportoinnin kohderyhmänä että todellisessa toiminnassa ja sen suunnittelussa on huomattavan korostunut muihin sidosryhmiin verrattuna. Myös arvonluonnin näkemys raporteissa painottuu vielä taloudellisen arvon lisäämiselle, muiden pääomien roolin arvonluonnissa ollen vielä vähäisempi, jolloin sijoittajat ovat etusijalla tässäkin ajattelussa.

IR-viitekehyksen raportointia ohjaavissa periaatteissa ohjeistetaan sidosryhmäsuhteiden raportoinnista, että raportin tulisi ”antaa tietoa suhteiden luonteesta ja laadusta organisaation keskeisten sidosryhmien kanssa” (IIRC, 2013). Tähän peilaten sidosryhmäsuhteiden kuvaus kaikissa tutkimuksen raporteissa jää aika pintapuoliseksi. Kaikissa raporteissa korostuu positiivisuus ja sidosryhmäsuhteiden esittäminen hyvinä ja kaikin puolin toimivina. Missään raportissa ei varsinaisesti muutoin oteta tarkemmin kantaa sidosryhmäsuhteiden luonteeseen tai laatuun, kuin esittämällä positiivisia esimerkkejä toiminnasta ja sidosryhmäsuhteiden hyödyllisyydestä riskienhallinnassa ja mahdollisuuksiin tarttumisessa.

Sidosryhmälähtöisyys linkittyy vahvasti myös tutkimuksen muiden teemojen – vakuuttavuuden ja kasvun teeman – kanssa. Myös sidosryhmäsuhteiden kuvaaminen esitetään erityisen positiivisessa valossa pyrkien vakuuttamaan lukija siitä, kuinka sidosryhmät todella otetaan huomioon yrityksen toiminnassa ja kuinka niitä osallistetaan siihen. Minkään sidosryhmän suhteen ei myöskään esitetä olevan mitään haasteita, vaan sidosryhmäsuhteet esitetään positiivisessa valossa vakuuttaen suhteiden toimivan nykyisellään hyvin, ja että niihin panostetaan entisestään. (Lisä)arvonluonnin kautta sidosryhmäsuhteista haetaan myös selkeää kasvua, jolloin sidosryhmäsuhteet linkittyvät kaikilla yrityksillä riskienhallinnan lisäksi myös niiden kasvustrategiaan.

4.3 Yhteenveto riskien ja mahdollisuuksien käsittelystä raporteissa

Raportit ovat kokonaistoteutuksiltaan varsin erilaisia riskeihin ja riskienhallintaan keskittyvät raporttien osiot vaihtelivat pituudeltaan kahdesta seitsemään sivua. Mahdollisuuksien raportointi on hyvin hajanaista ja niistä on yksittäisiä mainintoja siellä täällä, poikkeuksena UPM:n raportti, jossa riskit ja mahdollisuudet käsitellään tasapainoisesti ja tiiviisti yhdellä aukeamalla. Raporttien sanavalinnoista, puhetyyleistä ja asiasisällöstä kuitenkin löytyy myös yhtäläisyyksiä.

Tarkastellessani riskien ja mahdollisuuksien käsittelyä tutkimukseni integroiduissa raporteissa tulkitsin niistä kolme teemaa, joiden alle raportoinnissa käytettyä ilmaisua ja sen tyylejä voi yhdistää. Nämä teemat ovat *vakuuttavuus*, *kasvu* ja *sidosryhmälähtöisyys*. Vaikka esitän näiden teemojen tulkinnat erillään, eivät ne esiinny raporteissa irrallisina tai toisistaan erillisinä, vaan teemat tukevat toinen toisiaan ja yhdistyvät raporttien kielessä. Tiivistetty yhteenveto teemoista on esitettyinä taulukossa 6.

Taulukko 6. Yhteenveto teemoista

Vakuuttavuuden teema	Raportointi on asiallista ja vakuuttavaa
	Pyrkii herättämään luottamusta
	Riskienhallintaprosessien aktiivisuuden, jatkuvuuden, tehokkuuden ja toimivuuden korostus
	Ennakointi ja ennaltaehkäisy => varautunut tulevaisuuteen
	Riskienhallinta vakaalla pohjalla
	Positiivisuuden korostus
Kasvun teema	Tulevaisuuden mahdollisuuksien korostus
	Vahvat tulevaisuuden visiot
	Eri aikajänteiden huomiointi
	Arvon kasvatus
	Tavoitteet & jatkuva kehitys
	Johdonmukainen vastuullisuustyö
	2017 vahva suoritus kasvun pohjana
	Vahva asema => kilpailuetu
Sidosryhmälähtöisyyden teema	Sidosryhmäsuhteet apuna vastaamaan riskeihin ja mahdollisuuksiin
	Avoin & jatkuva dialogi sidosryhmien kanssa
	Sidosryhmien sitouttaminen & osallistaminen
	Sosiaalisen pääoman kerryttäminen
	Arvonluonti yhteistyössä sidosryhmien kanssa

Tutkimukseni päälöydös, eli vakuuttavuus pääteemana riskien ja mahdollisuuksien raportoinnissa esittää, että raportit pyrkivät vakuuttamaan lukijan siitä, ettei riskeistä tarvitse olla huolissaan, ja että sekä riskien torjunta että mahdollisuuksien hyödyntäminen ovat yrityksillä hyvin hallinnassa. Näin ollen yritykset pyrkivät raporteillaan antamaan vakuuttavan kuvan toiminnastaan ja vastuullisuudestaan. Toisaalta luotettavuus on yksi raportoinnin tärkeimmistä ominaisuuksista ja laadun kriteereistä ja tältä kannalta katsottuna voidaan ajatella, että vakuuttavuudella pyritään myös lisäämään luotettavuutta raportoinnissa.

Raporttien kielenkäyttö on korostetun asiallisen ja asiantuntevan vakuuttavaa. Kaikissa raporteissa riskienhallinnan – ja samoin mahdollisuuksien hyödyntämisen – korostetaan olevan jatkuvaa, tehokasta ja koko organisaatiota koskevaa. Riskienhallintaa kuvaillaan aktiiviseksi tai jopa proaktiiviseksi. Raporttien antama kuva yritysten riskienhallinnan tilanteesta on voimakkaan positiivinen ja lukijaa tunnutaan vakuuttavan, ettei riskeistä

tarvitse olla huolissaan. Raporteista voi tulkita, että kaikki on huomioitu ja kaikkeen osataan varautua ennakolta, jolloin riskit voidaan torjua etukäteen välttymällä ongelmilta.

Vakuuttavuuden lisäksi tulkitsin etenkin UPM:n ja Mondin raporteista vahvan kasvuun suuntautuneen strategian, joka on myös hyvin yhteneväinen vakuuttavuuden teeman kanssa. Vakuuttavuuden teeman yhteydessä tulkitsemani selkeä tulevaisuussuuntautuneisuus korostuu vielä selvemmin kasvun teeman suhteen. Kasvu luonnollisesti suuntautuu tulevaisuuteen, joten tässä yhteydessä tulevaisuuteen suuntautuva näkökulma vahvistuu entisestään. Tulkitsen kasvustrategiat myös voimakkaan positiivisina, jolloin kasvun teema suhtautuu tukevaisuuteen erityisen positiivisin odotuksin.

Kasvun teema yhdistyy vakuuttavuuden teemaan juuri positiivisten odotusten kautta ja niiden perusteiden vakuuttelun kautta. Kasvua perustellaan yritysten nykyisellä vahvalla asemalla, missä vakuuttavuus korostuu. Tulevaa kasvua pohjataan markkinajohtajan tai innovatiivisen edelläkävijän rooliin, joita raporteissa kuvataan. Kasvuodotusten suhteen vakuuttavuus ilmenee erilaisten positiivisesti kasvuun vaikuttavien tekijöiden esittelyllä ja kasvun todennäköisyyden perustelulla.

Myös sidosryhmälähtöisyyden teema linkittyy selkeästi ja vahvasti tutkimuksen muihin teemoihin. Kasvuodotuksiin liittyen sidosryhmäsuhteilla on monenlaisia rooleja ja on useita tekijöitä, joihin sidosryhmäsuhteilla on vaikutusta. Hyviä sidosryhmäsuhteita käytetään kasvun edellytyksinä ja vastaavasti sidosryhmien kautta löydetään myös kasvutarpeen perusteita. Raporteissa esitetään, että kasvun ja paremman kannattavuuden kautta myös sidosryhmien tarpeisiin pystytään vastaamaan paremmin. Vakuuttavuuden suhteen sidosryhmäsuhteet toimivat myös molemmin suuntaisesti. Hyvillä sidosryhmäsuhteilla ja sidosryhmien huomioinnilla vahvistetaan raportoinnin vakuuttavuutta ja toisaalta vakuuttavuutta käytetään kerrottaessa sidosryhmäsuhteista ja raporteilla pyritään vakuuttamaan sidosryhmäsuhteiden olevan kunnossa.

IR-viitekehityksen kannalta tarkasteltuna näiden teemojen kautta tulkitsen raporttien noudattavan viitekehystä kohtalaisen hyvin. Tulkitsemistani teemoista voi todeta yritysten noudattavan erityisen hyvin IR-viitekehityksen ohjeistusta strategisen fokuksen ja eri aikajänteiden raportoinnissa, arvonluontiajatuksen esittämisessä sekä sidosryhmien,

etenkin sijoittajien huomioidussa. Olennaisuuden periaatteen noudattamisesta ei voi vetää johtopäätöksiä yhtä yksiselitteisesti, sillä raportit ovat esimerkiksi varsin eri laajuisia. Sen sijaan eri pääomien huomioidussa ja suorituskykykymittareiden esittämisessä raportit onnistuivat selkeästi heikommin. Raporteista on tulkittavissa se, että yritykset eivät kenties toistaiseksi vielä osaa raportoida eri pääomalajeista integroidusti, niin että arvonluontia selitettäisiin lukijalla myös eri pääomien – kuten vaikkapa aineettoman tai luonnon pääoman – kautta.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Tieteellinen kontribuutio

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää, millaista yritysten raportointi riskeistä ja mahdollisuuksista on niiden integroiduissa raporteissa. Tavoitteenani oli tutkia millaisen kuvan yritysten integroidut raportit antavat yritysten kohtaamista riskeistä ja mahdollisuuksista ja toisaalta, kuinka raportit toteuttavat IR-viitekehyksen ohjeistusta integroituun raportointiin. Tutkimuksellani kartoitin puhetapoja raporteista liittyen riskien ja mahdollisuuksien esittämiseen ja tuloksena keräsin niitä kolmen eri teeman alle, jotka ovat *vakuuttavuus*, *kasvu* ja *sidosryhmälähtöisyys*. Näiden teemojen pohjalta muodostin kolme keskeistä päätelmää, joissa yhdistän tutkimukseni tulokset teoreettisessa viitekehyksessä esittämäni aiempaan tutkimuskirjallisuuteen.

Päätelmä 1: Raportointi on hajanaista ja laadultaan epätasaista ja IR-viitekehyksen noudattaminen on vaihtelevaa.

Tutkimukseni empiirinen osuus vahvistaa tutkimuskirjallisuuden näkemystä siitä, että integroitu raportointi on vasta kehittymässä ja vielä etsii suuntaansa. Tutkimukseni integroitujen raporttien toteutukset ovat hyvin erilaisia ja kaikista raporteista löytyy sekä joitain hyviä oivalluksia että heikompia toteutuksia. Raporttien laatu keskenään oli hyvin vaihtelevaa, mutta myös jokaisen yrityksen raportin sisällön laatu oli epätasainen ja raporteissa oli havaittavissa selkeitä vahvuuksia ja heikkouksia. Tämä vastaa esimerkiksi de Villiersin ja kumppaneiden (2014), Rowbottomin ja Locken (2016) sekä Velten ja Stawinogan (2017) tutkimusten tuloksia raporttien heterogeenisyydestä.

IR-viitekehys antaa vain laajat suuntaviivat raportointiin ja tämän pohjalta osasin odottaa, että raportit voivat olla hyvinkin erilaisia. Esimerkiksi Boiral ja Henri (2017) olivat tutkimuksessaan havainneet, ettei vastuullisuusraportteja voi vertailla keskenään niiden heterogeenisyyden vuoksi ja tämä tutkimus vahvisti tuon näkemyksen myös integroidun raportoinnin osalta. Tällöin tutkimukseni myös osoittaa yritysten noudattavan kehnosti IR-viitekehyksen vertailukelpoisuuden periaatetta raporteissaan. Vertailukelpoisuutta pidetään myös yhtenä laadun kriteereistä (Garegnani ym., 2015), joten tältä osalta voi

todeta raporttien laadussa olevan parannettavaa. Raporttien hajanainen ja epätasalaatuinen vaikutelma osoittaa haastetta IR-viitekehityksen tiedon yhdistettävyyden ja johdonmukaisuuden periaatteiden noudattamisessa, mikä oli havaittavissa etenkin mahdollisuuksien raportoinnin suhteen. Lisäksi raportit olivat hyvin eri pituisia, mikä osoittaa hyvin erilaisia tulkintoja ytimekkyyden ja kattavuuden periaatteista raportoinnissa.

Tutkimukseni vahvistaa Fonsecan ja kumppaneiden (2014) sekä Grayn ja Milnen (2013) tutkimuksissaan havaitsemaa niin sanottua *cherry-picking* -ilmiötä. Kun yritykset saavat itse valita, mitä ne raportoivat, voivat ne keskittyä raportoinnissaan omiin vahvuuksiinsa, mikä aiheuttaa raporttien hajanaisuutta ja erilaisuutta. Yksikään tutkimukseni yritys ei raportissaan noudata täysin IR-viitekehityksen ohjeistusta, vaan vaikuttaa siltä, että jokainen on valinnut sieltä itselleen sopivia näkökulmia ja aihepiirejä, joihin raportoinnissaan keskittyy.

Tutkimukseni tulokset osoittavat, että näissä integroiduissa raporteissa oli sisäistetty hyvin arvonluonnin ajatus, samoin kuin raportointia ohjaavista periaatteista strateginen fokus ja tulevaisuussuuntautuneisuus sekä sidosryhmäsuhteet. Tunnistamani teemat ovat näin ollen ristiriidassa Stacchezzinin ja kumppaneiden (2016) tutkimuksen kanssa, jonka mukaan integroiduissa raporteissa ei esitetä riittävästi tulevaisuussuuntautunutta tietoa sekä Pistonin ja kumppaneiden (2018) tutkimuksen kanssa, joka puolestaan havaitsi, että yrityksille vaikeinta oli strategian ja arvonluontiprosessin esittäminen. Tulkintani vakuuttavuuden, kasvun ja sidosryhmälähtöisyyden teemoista esittää, että raporteissa arvonluontiprosessi on ymmärretty ja esitetty hyvin etenkin suhteessa sidosryhmiin. Raportit ovat myös hyvin vahvasti tulevaisuussuuntautuneita. Tämä voi toki selittyä sillä, että tutkimuksessani keskityn tarkastelemaan riskejä ja mahdollisuuksia, mikä aihepiirinä pakottaa raportoinnin keskittymään tulevaisuuteen. Tutkimukseni rajojen puitteissa en tarkastellut muita raporttien aihepiirejä, joten tässä tutkimuksessa en ota kantaa miten tulevaisuussuuntautunutta raportointi on muiden aihepiirien osalta.

Sijoittajat ovat integroidun raportoinnin pääkohderyhmä muun muassa Ecclesin ja Saltzmanin (2011) mukaan ja tämän voi tämänkin tutkimuksen tuloksista havaita. Vaikka yksi tulkitsemani teema on sidosryhmälähtöisyys ja siinä havainnoin yritysten huomioivan kaikkia sidosryhmiä raportoinnissaan, havaitsin kuitenkin sijoittajien aseman

olevan korostunut. Epätasapainoa raporteissa ja IR-viitekehyksen noudattamisen suhteen oli havaittavissa myös eri pääomien huomioinnin suhteen. De Villiersin ja Sharman (2017) sekä Stubbsin ja Higginsin (2018) tutkimusten mukaan taloudellisen pääoman rooli on korostunut integroidussa raportoinnissa ja tutkimukseni vahvistaa tätä. Kasvun teeman kohdalla on havaittavissa myös Rowbottomin ja Locken (2016) esittämä raportoinnin keskittyminen arvonluontiin enemmän kuin vastuullisuuteen sidosryhmiä kohtaan. Raportit keskittyvätkin korostamaan kasvua ja arvonluontia jättäen vastuullisuuden näkökulman kasvun suhteen melko vähäiseksi. Näiden huomioiden pohjalta voidaan ajatella, että taloudellinen näkökulma on painottuneempi kuin ympäristöllinen ja sosiaalinen näkökulma, ja että sijoittajat ovat etusijalla raporttien kohderyhmänä ja aidon vastuullisuuden suhteen integroidussa raportoinnissa olisi vielä kehitettävää.

Päätelmä 2: Yritysten raportointi niiden kohtaamista riskeistä ja mahdollisuuksista antaa korostuneen positiivisen kuvan yritysten tilanteesta.

Kaikki raporteista tunnistamani teemat tukevat havaintoa, että yritysten integroidut raportit antavat hyvin positiivisen kuvan yritysten asemasta ja suhtautumisesta riskejä ja mahdollisuuksia kohtaan. Vakuuttavalla, positiivisella, kasvuun keskittyvällä ja sidosryhmäsuhteita korostavalla raportoinnilla luodaan positiivista kuvaa yrityksestä ja sen toiminnasta. Tämän havainnon voi yhdistää esimerkiksi Boiralin (2013) tutkimukseen, jossa hän toteaa vastuullisuusraporttien antavan kaunistellun kuvan todellisuudesta ja jättävän negatiiviset asiat pois raporteista, esittäen näin valheellisen kuvan yrityksen toiminnasta. Myös Velte ja Stawinoga (2017) esittävät, että raportit voivat olla kaunisteltuja ja niissä voidaan käyttää ”päälle liimattua” vastuullisuutta tai jopa viherpesua, koska integroidulla raportoinnilla ei juurikaan ole vaatimuksia ja raportoinnin laatu on niin heikkoa.

Nämä Boiralin (2013) sekä Velten ja Stawinogan (2017) näkemykset ovat hyvin kriittisiä ja esittävät vastuullisuusraportoinnin olevan jopa valheellista. Tässä tutkimuksessa en kuitenkaan ota kantaa raporteissa esitettyjen tietojen luotettavuuteen tai siihen perustuuko raporteista tulkitsemani vakuuttavuus yrityksen todelliseen vahvaan riskien hallintaan ja mahdollisuuksien hyödyntämiseen vai asioiden kaunisteluun raporteissa tai jopa viherpesuun. Tutkimuksessani teen vain havainnon tulkinnoistani, että raportit antavat

hyvin korostuneen positiivisen kuvan. Negatiivisia seikkoja raporteissa on hyvin vähän ja niiden löytäminen on vaikeaa. Esimerkiksi työturvallisuuteen liittyen raporteissa oli huomiota herättävästi esitettynä nollaonnettomuuden tavoite, mutta todellinen tapahtuneiden onnettomuuksien määrä oli yhtenä mainintana pienellä fontilla muun tekstin joukossa.

Hahn ja Kühnen (2013) toteavat tutkimuksessaan, että yrityksen altistuminen suurelle määrälle (potentiaalisesti vaikutusvaltaisia) sidosryhmiä voi vaikuttaa yrityksen tarpeeseen osoittaa sen vastuullisuutta raporteissaan taatakseen legitimitettinsä säilymisen. Vigneau ja kumppanit (2015) lisäävät tähän, että etenkin raportoimalla esimerkiksi GRI-hyväksytyjä vastuullisuustoimia yritykset pyrkivät hyödyntämään raportointia ja raportointiohjeistuksia legitimitetin säilyttämisessä. Tässä tutkimuksessa tunnistanani vakuuttavuuden teema tukee näitä näkemyksiä esittämällä tulkintaa siitä, että raporteilla pyritään varmistamaan legitimitetin säilyminen.

Bebbington ja kumppanit (2008) osoittivat tutkimuksellaan vastuullisuusraportoinnin voivan toimia riskienhallinnan työkaluna maineen ja julkisuuskuvan hallinnassa. Riskien ja mahdollisuuksien raportoinnista tulkitsemani vakuuttavuuden teeman voi nähdä tukevan myös tätä näkemystä. Riskienhallinnan näkökulmasta vakuuttavuus on tärkeää ja vakuuttavalla raportoinnilla yritys voi parantaa julkisuuskuvansa. Myös tulkitsemani sidosryhmälähtöisyys voi tukea tätä, sillä Adamsin (2015) esittämän näkemyksen mukaan on yritykselle merkittävä riski, mikäli se ei huomioi sidosryhmiään. Vaikka lähtökohtaisesti tulkitisin sidosryhmälähtöisyyden teeman IR-viitekehyksen hyvänä noudattamisena sidosryhmäsuhteiden periaatteen osalta, tästä näkökulmasta sidosryhmälähtöisyyden teeman tulkitseminen juuri riskien ja mahdollisuuksien osalta raporteista korostaa vakuuttavuuden teemaa ja raportoinnin positiivista sävyä.

Johtopäätösteni ensimmäisen päätelmän kohdalla esittämäni Fonsecan ja kumppaneiden (2014) sekä Grayn ja Milnen (2013) tunnistama *cherry-picking* -ilmiö pätee myös tähän toiseen päätelmään, ja yritykset voivat antaa raporteillaan varsin positiivista kuvaa toiminnastaan, jättäen niiden kannalta negatiiviset asiat pois raporteista ja keskittyen niiden kannalta edullisimpien asioiden raportointiin. Raporteissaan yritykset keskittyvätkin korostamaan vahvuuksiaan ja toimintansa positiivisia puolia jättäen heikkouksien ja negatiivisten tapahtumien raportoinnin hyvin vähäiseen asemaan. Myös

Doane (2013) sekä Hahn ja Lülfs (2014) pohtivat, onko vastuullisuusraporttien antaman kuvan rehellisyys kyseenalaista, koska epäedulliset seikat voidaan jättää raportoimatta.

Juuri edellä mainituista syistä raportoinnin ulkoista varmennusta on esitetty keinona raportoinnin laadun ja luotettavuuden parantamiseen (Briem & Wald, 2018; Gray & Milne, 2013; Rashidfarokhi ym., 2018). Vakuuttavuuden teemaa tulkitessani havaitsinkin raporteista, että osa niistä oli ulkoisesti varmennettuja ja tulkitsin sen vakuuttavuutta lisääväksi tekijäksi. Ulkoisen varmennuksen avulla yritykset voivat toisaalta myös pyrkiä välttämään raportoidun tiedon kyseenalaistamisen tai epäilykset sen kaunistelusta ja osoittaa raportoinnin olevan luotettavaa.

Havainnon raporttien antamasta positiivisesta kuvasta voi toisaalta yhdistää myös tutkimustuloksiin toimialan vaikutuksista raportoinnin laatuun. Esimerkiksi Brammer ja Pavelin (2008) esittävät tutkimuksessaan, että ympäristöhuoliin ja suureen mediahuomioon yhdistettävillä aloilla toimivien yritysten vastuullisuusraportoinnin laatu on parempi. Myös Mikkilän ja Toppisen (2008) tutkimuksen mukaan metsäteollisuuden alan raakamateriaali, eli metsät, tekee alasta taloudellisesti tärkeän sekä sosiaalisesti ja poliittisesti arnan globaalissa kontekstissa. Nämä voivat osaltaan selittää etenkin tutkimuksessa havaitsemaani vakuuttavuuden teemaa, kuten myös yleisemmin raporttien antamaa positiivista kuvaa. Kun toimiala luo vaatimuksia raportoinnille ja sidosryhmät esittävät huolia toiminnan vaikutuksista, voi raportointi toteutua vakuuttavuuteen pyrkivänä ja korostuneen positiivissävytteisenä.

Päätelmä 3: Riskien raportointi on selkeämpää, johdonmukaisempaa ja kattavampaa kuin mahdollisuuksien raportointi.

Tutkimuksessani havaitsin, että raportointi on selkeästi johdonmukaisempaa, kattavampaa ja strukturoidumpaa riskien suhteen kuin mahdollisuuksien suhteen. Poikkeuksen tähän havaintoon tuo UPM:n raportti, jossa riskit ja mahdollisuudet oli raportoitu kokonaisuutena tasapainoisesti yhdessä. Kaikkien kolmen muun yrityksen raporteissa riskeistä ja riskienhallinnasta oli raportoitu enemmän ja selkeämmin, kuin mahdollisuuksista. Riskeille ja riskienhallinnalle oli omistettu erilliset osiot ja mahdollisuudet olivat näissä osioissa lähinnä mainintoina sekä muutoinkin niiden raportointi oli hajanaisempaa mahdollisuuksien ollessa ripoteltuina mainintoina sinne

tänne raporteissa. Näiden kolmen yrityksen raporteissa selkeästi painotettiin enemmän riskienhallinnan näkökulmaa kuin mahdollisuuksiin perustuvaa näkemystä.

Tämän päätelmän voi yhdistää Pistonin ja kumppaneiden (2018) tutkimuksen tulokseen, sillä sen mukaan raporttien perinteisempien osa-alueiden, kuten riskit ja riskienhallinta, laatu on parempi kuin raportoinnin innovatiivisempien aihepiirien suhteen. Heidän mukaansa raportoinnin perinteisillä aihepiireillä on vakiintuneemmat käytännöt, mikä johtaa parempaan laatuun niiden raportoinnissa. Mahdollisuuksien raportointi onkin uudempi näkökulma kuin riskienhallinnan näkökulma. Kun selkeyttä, johdonmukaisuutta ja kattavuutta pidetään raportoinnin laadun kriteereinä (Garegnanin ym., 2015, GRI, 2016; IIRC, 2013), voin tulkita raportoinnin laadun olevan parempi riskien osalta, kuin mahdollisuuksien osalta. Tämä päätelmä on myös yhdistettävissä ensimmäiseen päätelmääni IR-viitekehyksen noudattamisen vaihtelevuuteen, sillä riskien osalta raportit toteuttivat, UPM:n raporttia lukuun ottamatta, paremmin IR-viitekehyksen ohjeistusta, kuin mahdollisuuksien osalta.

5.2 Käytännön merkitys

Tutkimukseni vahvistaa aiemman tutkimuksen huomion siitä, että integroitu raportointi on vasta sen kehitysvaiheessa, mutta myös osoittaa integroidussa raportoinnissa jo tapahtuneen kehitystä. Tekemäni havainnot edistävät integroidun raportoinnin kehitystä edelleen, sillä tutkimukseni löydösten perusteella yritykset voivat kehittää omaa raportointiaan kiinnittämällä huomiota tutkimuksessa esille nostamiini aihepiireihin omassa raportoinnissaan. Tulkitsemieni teemojen kautta yritykset voivat löytää esimerkkejä IR-viitekehyksen noudattamisesta; sekä tutkimuksessani havaitsemia yritysten heikkouksia että vahvuuksia IR-viitekehyksen noudattamisessa ja tätä kautta havaita kehityskohtia. Tutkimukseni lisää myös yleisesti ymmärrystä integroidusta raportoinnista, IR-viitekehuksesta sekä laajemmin ei-taloudellisesta raportoinnista.

Tutkimukseni tulos on jatkoa aiemman tutkimuksen havainnoille positiivisuuden korostuksesta raporteissa. Kun asiaa nostetaan riittävästi esille, voivat yritykset havahtua tähän ja ymmärtää, että liiallinen positiivisuus voikin olla haitaksi uskottavuudelle, ja että negatiivisten asioiden raportointi lisää rehellisyyttä ja läpinäkyvyyttä ja voi näin parantaa yrityksen luotettavuutta. Näin tutkimukseni osaltaan edesauttaa muutosta raportoinnissa

kaunistelusta ja vahvuuksien korostamisesta avoimempaan ja rehellisempään raportointiin.

De Villiersin ja kumppaneiden (2014) mukaan integroidun raportoinnin kehittämistä varten tarvitaan parhaita käytänteitä malliksi muille, jotta raportointia voidaan kehittää paremmaksi. Tässä tutkimuksessa raporteista tulkitsemani teemat voivat antaa viitettä hyvistä käytänteistä. Kaikista teemoista havaitsemani tulevaisuussuuntautuneisuuden periaatteen tehokas noudattaminen, vakuuttavuuden teeman suhteen havaitsemani kokonaisvaltaisuuden ja jatkuvuuden toteuttaminen raportoinnissa sekä sidosryhmälähtöisyyden teeman myötä tulkitsemana sidosryhmien parempi huomiointi osoittavat IR-viitekehyksen mukaista hyvää raportointia. Ne toimivat näin esimerkkeinä hyvistä raportointikäytännöistä. Lisäksi havaintoni kunkin raportin vahvuuksista ja IR-viitekehyksen paremmasta noudattamisesta voivat toimia ehdotuksina parhaista käytännöistä. Esimerkiksi UPM:n riskien ja mahdollisuuksien käsittely tasapainoisesti, Mondi:n riskimatriisi ja Sappi:n ”value add” yhdistettynä kuhunkin sidosryhmään ovat mainioita esimerkkejä muille parhaista raportointikäytännöistä.

5.3 Tutkimuksen arviointi

Laadullisen tutkimuksen arviointi on haastavampaa, kuin määrällisen tutkimuksen arviointi, sillä määrällisen tutkimuksen arvioinnissa käytetyt reliabiliteetti ja validiteetti soveltuvat heikommin laadullisen tutkimuksen arviointiin. Näin ollen laadullista tutkimusta tuleekin arvioida systemaattisesti. (Koskinen ym., 2005, 253–259.) Laadullisen tutkimuksen arviointi koskee koko tutkimusprosessin luotettavuutta, sillä luotettavuuden arviointi lähtee tutkijan roolista, joka laadullisessa tutkimuksessa on keskeinen, ja on tarpeen muistaa, että tutkija on aina subjektiivinen (Eskola & Suoranta, 2014, 211–213).

Pyrin tekemään analyysini mahdollisimman avoimin mielin, mutta analyysi on kuitenkin omaa tulkintaani, ja näin ollen omaa käsitystäni aineistosta ja aiheesta. On myös tarpeen ymmärtää, että perehtymiseni tutkimukseni teoriaan ennen oman empiirisen tutkimukseni tekemistä on mahdollisesti vaikuttanut analyysiini oman esiyymmärryksen kautta. Tällöin teoria on muokannut näkemystäni asiaan ja voinut vaikuttaa siihen, mihin asioihin aineistossa kiinnitin huomion. Toisaalta esiyymmärryksen voidaan myös nähdä auttavan

syventämään tulkintoja. Hermeneuttisessa tutkimuksessa ennakko-olettamuksia jopa pidetään tarpeellisina tutkimuksen rakentamisessa. (Moilanen & Räihä, 2018.)

Tässä tutkimuksessa aineistonani toimivat yritysten julkiset raportit, joten aineiston sisältöön ja sen keräämiseen ei liity luotettavuuskysymyksiä omalta puoleltani, vaan yritykset ovat itse julkaisseet raportit ja ovat vastuussa niiden sisällön luotettavuudesta ja totuudenmukaisuudesta. Aineistoni julkisuus myös edistää luotettavuutta, koska kuka vain voi koska vain lukea raportit ja verrata niiden sisältöä tekemiini tulkintoihin ja havaintoihin. Aineistoni oli verrattain pieni ja raportit keskenään hyvin erilaisia, joten tutkimukseni ei varsinaisesti ole yleistettävissä. Lisäksi tutkimukseni tulokset ovat omaa tulkintaani ja omia havaintojani ja näin ollen oma subjektiivinen näkemykseni asiasta. Se, että tutkimukseni vahvistaa aiempaa tutkimusta aiheesta monellakin saralla, osoittaa kuitenkin siirrettävyyttä, eli että tulokseni ja havaintoni ovat yleistettävissä muuhunkin raportointiin (Eriksson & Kovalainen, 2008, 294).

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan lisätä tutkimusprosessin ja tehtyjen valintojen yksityiskohtaisella kuvaamisella (Eskola & Suoranta, 2014, 211–213; Koskinen ym., 2005, 253–259). Pyrinkin kuvaamaan aineiston valintani, analyysin vaiheet ja lopputulokset mahdollisimman selkeästi, jotta lukija ymmärtää tutkimukseni etenemisen ja valintoihini vaikuttaneet tekijät. Tällöin tutkimukseni voi ainakin osittain olla toistettavissa ja sen luotettavuus näin ollen parempi. Lisäksi pyrin varmistamaan siirrettävyyttä ja toistettavuutta sillä, että valitsin raporteista analysoitavat asiat perustuen IR-viitekehykseen. Kun analyysini pohjautui IR-viitekehykseen, voi samoja asioita tarkastella muistakin integroiduista raporteista ja näin ollen havaintojeni olevan siirrettävissä myös muihinkin raportteihin. Luotettavuuteen liittyy myös aineiston kuvaus ja siitä tehtyjen tulkintojen yhteensopivuus. Tätä pyrin edistämään tutkimuksessani käyttämällä sitaatteja raporteissa tekemiäni tulkintojen yhteydessä niitä tukemaan. (Hirsjärvi ym., 2008, 226–228; Moilanen & Räihä, 2018.)

5.4 Jatkotutkimusaiheet

IR-viitekehys julkaistiin vasta viisi vuotta sitten, joten etenkin viitekehyksen mukainen integroitu raportointi on vasta alkuvaiheessa. Useat aiemmat tutkimukset esittävätkin, että integroidun raportoinnin kehittymisen tutkimus on tärkeää, ja tämän tutkimukseni valossa

yhdyn tähän mielipiteeseen. Etenkin tutkimukseni ensimmäisen päätelmän pohjalta olisi aiheellista tutkia edelleen, miten integroitu raportointi kehittyy.

Integroidun raportoinnin kehityksen kannalta etenkin yli ajan vertaileva tutkimus olisi tärkeää, jotta raporteissa tapahtuvasta kehityksestä saisi havaintoja ja kehitystä voisi arvioida. Etenkin huomioiden, että tutkimuksessani analysoimistani raporteista SCA:n raportti oli yrityksen ensimmäinen integroitu raportti, olisi hyvin mielenkiintoista tutkia, kuinka yrityksen integroitu raportointi lähtee kehittymään. Lisäksi tämän tutkimuksen perusteella riskien raportoiminen on selkeämpää ja systemaattisempaa, kuin mahdollisuuksien raportoiminen, jolloin myös etenkin mahdollisuuksien raportoinnin ja sen kehityksen laajempi tutkiminen olisi mielenkiintoista. Samoin muidenkin vähemmän perinteisten raportointialueiden tutkiminen olisi mielenkiintoista.

Tutkimukseni tulokset raporttien vakuuttavuuden sekä korostuneen positiivisuuden osalta osoittavat, että myös raporttien luotettavuutta olisi tarpeen tutkia. Tässä tutkimuksessa en voinut ottaa kantaa siihen, onko vakuuttava ja korostuneen positiivinen raportointi rehellistä ja luotettavaa, minkä tutkiminen olisikin tulevaisuudessa aiheellista. Raportoitua tietoa voisi esimerkiksi verrata muista lähteistä saatavaan tietoon ja arvioida tiedon luotettavuutta. Raportit ovat yritysten sidosryhmille tärkeä tiedonlähde, joten niiden tarjoaman tiedon luotettavuus ja sen parantaminen ovat erityisen tärkeää. Luotettavuuteen liittyen olisi mielenkiintoista tutkia myös, miten yrityksiä voitaisiin kannustaa tai vaihtoehtoisesti painostaa aitoon vastuullisuuteen sen sijaan, että ne keskittyvät raportoinnin vakuuttavuuteen.

LÄHTEET

- Adams, C. A. (2015). The international integrated reporting council: A call to action. *Critical Perspectives on Accounting*, 27, 23–28.
- Andreasson, S. (2011). Understanding corporate governance reform in South Africa: Anglo-American divergence, the King Reports, and hybridization. *Business & Society*, 50(4), 647–673.
- Bebbington, J., Larrinaga, C., & Moneva, J. M. (2008). Corporate social reporting and reputation risk management. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 21(3), 337–361.
- Boiral, O. (2013). Sustainability reports as simulacra? A counter-account of A and A+ GRI reports. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 26(7), 1036–1071.
- Boiral, O., & Henri, J. F. (2017). Is sustainability performance comparable? A study of GRI reports of mining organizations. *Business & Society*, 56(2), 283–317.
- Brammer, S., & Pavelin, S. (2008). Factors influencing the quality of corporate environmental disclosure. *Business Strategy and the Environment*, 17(2), 120–136.
- Briem, C. R., & Wald, A. (2018). Implementing third-party assurance in integrated reporting: Companies' motivation and auditors' role. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 31(5), 1461–1485.
- Brown, J., & Dillard, J. (2014). Integrated reporting: On the need for broadening out and opening up. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 27(7), 1120–1156.
- Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), 39–48.
- Cheng, M., Green, W., Conradie, P., Konishi, N., & Romi, A. (2014). The international integrated reporting framework: Key issues and future research opportunities. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 25(1), 90–119.
- Clarkson, P. M., Li, Y., Richardson, G. D., & Vasvari, F. P. (2008). Revisiting the relation between environmental performance and environmental disclosure: An empirical analysis. *Accounting, Organizations and Society*, 33(4–5), 303–327.
- Clarkson, P. M., Overell, M. B., & Chapple, L. (2011). Environmental reporting and its relation to corporate environmental performance. *Abacus*, 47(1), 27–60.

- Dawkins, C., & Ngunjiri, F. W. (2008). Corporate social responsibility reporting in South Africa: A descriptive and comparative analysis. *The Journal of Business Communication*, 45(3), 286–307.
- de Villiers, C., Rinaldi, L., & Unerman, J. (2014). Integrated Reporting: Insights, gaps and an agenda for future research. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 27(7), 1042–1067.
- Delmas, M., & Blass, V. D. (2010). Measuring corporate environmental performance: The trade-offs of sustainability ratings. *Business Strategy and The Environment*, 19(4), 245–260.
- Direktiivi 2014/95/EU: Muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuutta koskevien tietojen julkistaminen. Euroopan unionin virallinen lehti 29.6.2013. Luettu 17.10.2018. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0034&from=FI>.
- Doane, D. (2013). Good intentions – bad outcomes? The broken promise of CSR reporting. Teoksessa Henriques A. & Richardson J. (toim.) *The Triple Bottom Line*. Earthscan, 81–88.
- Eccles, R. G., & Krzus, M. P. (2014). *The integrated reporting movement: Meaning, momentum, motives, and materiality*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons.
- Eccles, R. G., & Saltzman, D. (2011). Achieving sustainability through integrated reporting. *Stanford Social Innovation Review*. Summer, 59, 56–61.
- Eccles, R. G., & Serafeim, G. (2015). Corporate and integrated reporting: A functional perspective. Teoksessa Lawler E., Mohrman S. & O’Toole J. (toim.) *Corporate Stewardship: Achieving Sustainable Effectiveness*. Greenleaf, 1–21.
- Elkington, J. (1994). Towards the sustainable corporation: Win-win-win business strategies for sustainable development. *California Management Review*, 36(2), 90–100.
- Eriksson, P., & Kovalainen, A. (2008). *Qualitative methods in business research*. Lontoo: Sage.
- Ernst & Young (2017). EY’s Excellence in Integrated Reporting Awards 2017. Luettu 29.6.2018. https://greymatterfinch.com/pdf/EY_Top_100_Excellence_IR_Awards_2017.pdf
- Ernst & Young (2014). *Integrated Reporting – Elevating Value*. Luettu 5.6.2018. [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Integrated-reporting/\\$FILE/EY-Integrated-reporting.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Integrated-reporting/$FILE/EY-Integrated-reporting.pdf).

- Eskola, J., & Suoranta J. (2014). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Farooq, M. B., Ahmed, A., & Nadeem, M. (2018). Sustainability reporter classification matrix: explaining variations in disclosure quality. *Meditari Accountancy Research*, 26(2), 334–352.
- Fasan, M., & Mio, C. (2017). Fostering Stakeholder Engagement: The Role of Materiality Disclosure in Integrated Reporting. *Business Strategy and the Environment*, 26(3), 288–305.
- Fonseca, A., McAllister, M. L., & Fitzpatrick, P. (2014). Sustainability reporting among mining corporations: a constructive critique of the GRI approach. *Journal of Cleaner Production*, 84, 70–83.
- FAO (2017). *Global forest products facts and figures 2016*. Luettu 8.10.2018. <http://www.fao.org/3/I7034EN/i7034en.pdf>.
- Fortanier, F., Kolk, A., & Pinkse, J. (2011). Harmonization in CSR reporting: MNEs and global CSR standards. *Management International Review*, 51(5), 665–696.
- Freeman R. E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Lontoo: Pitman Publishing.
- Frias-Aceituno, J. V., Rodríguez-Ariza, L., & Garcia-Sánchez, I. M. (2014). Explanatory factors of integrated sustainability and financial reporting. *Business Strategy and the Environment*, 23(1), 56–72.
- FSC & PEFC (2018). *Double Certification FSC and PEFC – Estimations Mis 2017 and Corrections 2016*. Luettu 8.10.2018. <https://ic.fsc.org/file-download.double-certification-fsc-and-pefc-estimations-mid-2017-and-corrections-2016.a-7059.pdf>
- Garegnani, G. M., Merlotti, E. P., & Russo, A. (2015). Scoring firms' codes of ethics: An explorative study of quality drivers. *Journal of Business Ethics*, 126(4), 541–557.
- Gleeson-White, J. (2015). *Six Capitals, or Can Accountants Save the Planet?: Rethinking Capitalism for the Twenty-First Century*. New York: WW Norton & Company.
- Golob, U., & Bartlett, J. L. (2007). Communicating about corporate social responsibility: A comparative study of CSR reporting in Australia and Slovenia. *Public Relations Review*, 33(1), 1–9.
- Gray R., & Milne M. (2013). *Towards Reporting on the Triple Bottom Line: Mirages, Methods and Myths*. Teoksessa Henriques A. & Richardson J. (toim.) *The Triple Bottom Line*. Earthscan, 70–80.

- GRI (2018). About GRI. Luettu 1.9.2018.
<https://www.globalreporting.org/Information/about-gri/Pages/default.aspx>.
- GRI (2016). GRI Standards 101: FOUNDATION. Luettu 30.8.2018.
<https://www.globalreporting.org/standards/media/1036/gri-101-foundation-2016.pdf>.
- Habek, P., & Wolniak, R. (2016). Assessing the quality of corporate social responsibility reports: the case of reporting practices in selected European Union member states. *Quality & Quantity*, 50(1), 399–420.
- Hahn, R., & Kühnen, M. (2013). Determinants of sustainability reporting: a review of results, trends, theory, and opportunities in an expanding field of research. *Journal of Cleaner Production*, 59, 5–21.
- Hahn, R., & Lülfs, R. (2014). Legitimizing negative aspects in GRI-oriented sustainability reporting: A qualitative analysis of corporate disclosure strategies. *Journal of Business Ethics*, 123(3), 401–420.
- Hirsjärvi, S., & Remes, P., & Sajavaara P. (2008). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Hsieh, H. F. & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277–1288.
- IIRC (2015). Assurance on <IR> Overview of feedback and call to action. July 2015. IIRC. Luettu 5.6.2018. <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/07/IIRC-Assurance-Overview-July-2015.pdf>.
- IIRC (2018a). Integrated Reporting <IR>. IIRC. Luettu 21.6.2018.
<http://integratedreporting.org/>.
- IIRC (2018b). <IR> reporters. IIRC. Luettu 3.7.2018.
<http://examples.integratedreporting.org/reporters?start=A&page=1>.
- IIRC (2013). The International <IR> Framework. IIRC. Luettu 6.4.2018.
<https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf>.
- IIRC (2011). Towards Integrated Reporting. Luettu 15.3.2018.
http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2011/09/IR-Discussion-Paper-2011_spreads.pdf
- ICFPA (2017). 2017 ICFPA Sustainability Progress Report. Luettu 30.8.2018.
<https://www.icfpa.org/>.
- ILO (2018). Forestry, wood, pulp and paper sector. Luettu 8.10.2018.
<https://www.ilo.org/global/industries-and-sectors/forestry-wood-pulp-and-paper/lang--en/index.htm>.

- Kakabadse, A., & Korac-Kakabadse, N. (2001). Corporate governance in South Africa: Evaluation of the King II report (draft). *Journal of Change Management*, 2(4), 305–316.
- Kakkuri-Knuuttila, M. L., & Ylikoski P. (2004). Merkitys ja tulkinta. Teoksessa Kakkuri-Knuuttila, M. L. (toim.) *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*. Helsinki: Gaudeamus, 24–33.
- Koskinen, I., Alasuutari, P., & Peltonen, T. (2005). *Laadulliset menetelmät kauppatieteissä*. Tampere: Vastapaino.
- KPMG (2017). *The road ahead - The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2017*. Luettu 31.5.2018.
<https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2017/10/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017.pdf>.
- Michelon, G., Pilonato, S., & Ricceri, F. (2015). CSR reporting practices and the quality of disclosure: An empirical analysis. *Critical Perspectives on Accounting*, 33, 59–78.
- Mikkilä, M., & Toppinen, A. (2008). Corporate responsibility reporting by large pulp and paper companies. *Forest Policy and Economics*, 10(7–8), 500–506.
- Moilanen P., & Rähkä P. (2018) *Merkitysrakenteiden tulkinta*. Teoksessa Valli R.(toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 51–72.
- Mondi (2018a). About Mondi. Luettu 6.5.2018. <https://www.mondigroup.com/en/about-mondi/>.
- Mondi (2018b). *Mondi Group Integrated report and financial statements 2017*. Luettu 6.5.2018.
https://www.mondigroup.com/media/9131/integrated_report_2017.pdf.
- Mondi (2018c). *Results and reports*. Luettu 8.10.2018.
<https://www.mondigroup.com/en/investors/results-and-reports/>
- Montecalvo, M., Farneti, F., & de Villiers, C. (2018). The potential of integrated reporting to enhance sustainability reporting in the public sector. *Public Money & Management*, 38(5), 365–374.
- Mäkelä H. & Kujala J. (2017) *Integroitu raportointi yritysvastuun mittaamisen ja arvioinnin näkökulmasta*. Teoksessa Juholin, E. & Luoma-aho, V. (toim.) *Mitattava viestintä: ProComma Academic 2017*. Helsinki: ProCom - Viestinnän ammattilaiset ry.
- Niskala, M. & Pajunen, T. (2015). *Kohti integroitua raportointia*. Helsinki: ST-Akatemia.

- Pavlopoulos, A., Magnis, C., & Iatridis, G. E. (2017). Integrated reporting: Is it the last piece of the accounting disclosure puzzle?. *Journal of Multinational Financial Management*, 41, 23–46.
- Pistoni, A., Songini, L., & Bavagnoli, F. (2018). Integrated Reporting Quality: An Empirical Analysis. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. Luettu 30.5.2018. DOI: 10.1002/csr.1474
- PwC (2016). Global Forest, Paper & Packaging Industry Survey. 2016 edition survey of 2015 results. PricewaterhouseCoopers LLP. Luettu 6.4.2018. <https://www.pwc.com/gx/en/industries/assets/pwc-annual-fpp-industry-survey-2016-10.pdf>.
- Rashidfarokhi, A., Toivonen, S., & Viitanen, K. (2018). Sustainability reporting in the Nordic real estate companies: empirical evidence from Finland. *International Journal of Strategic Property Management*, 22(1), 51–63.
- Reimsbach, D., Hahn, R., & Gürtürk, A. (2018). Integrated reporting and assurance of sustainability information: An experimental study on professional investors' information processing. *European Accounting Review*, 27(3), 559–581.
- Rinaldi, L., Unerman, J., & de Villiers C. (2018). Evaluating the integrated reporting journey: insights, gaps and agendas for future research. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 31(5), 1294–1318.
- RobecoSAM (2018). Dow Jones Sustainability Index (DJSI). Luettu 6.4.2018. <http://www.sustainability-indices.com/>.
- Romolini, A., Fissi, S., & Gori, E. (2014). Scoring CSR reporting in listed companies—Evidence from Italian best practices. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 21(2), 65–81.
- Rowbottom, N., & Locke, J. (2016). The emergence of <IR>. *Accounting and Business Research*, 46(1), 83–115.
- Sappi (2018a). Annual reports. Luettu 8.10.2018. <https://www.sappi.com/fi/annual-reports>.
- Sappi (2018b). Company history. Luettu 6.5.2018. <https://www.sappi.com/company-history>.
- Sappi (2018c). Investing in growth 2017 Annual Integrated Report. Luettu 6.5.2018. <https://cdn-s3.sappi.com/s3fs-public/2017-Sappi-Annual-Integrated-Report.pdf>.
- Stacchezzini, R., Melloni, G., & Lai, A. (2016). Sustainability management and reporting: the role of integrated reporting for communicating corporate sustainability management. *Journal of Cleaner Production*, 136, 102–110.

- Stolowy, H., & Paugam, L. (2018). The expansion of non-financial reporting: an exploratory study. *Accounting and Business Research*, 48(5), 525–548.
- Stubbs, W., & Higgins, C. (2014). Integrated reporting and internal mechanisms of change. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 27(7), 1068–1089.
- Stubbs, W., & Higgins, C. (2018). Stakeholders' perspectives on the role of regulatory reform in integrated reporting. *Journal of Business Ethics*, 147(3), 489–508.
- SCA (2018a). Annual and Sustainability Report. Luettu 6.5.2018.
<https://www.sca.com/globalassets/sca-engelska/financial-reports/2017/annual-and-sustainability-report-2017.pdf>.
- SCA (2018b). Annual and sustainability reports. Luettu 8.10.2018.
<https://www.sca.com/en/about-us/Investors/financial-archive/annual--and-sustainability-reports/>.
- Toppinen, A., Li, N., Tuppuru, A., & Xiong, Y. (2012). Corporate responsibility and strategic groups in the forest-based industry: Exploratory analysis based on the Global Reporting Initiative (GRI) framework. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 19(4), 191–205.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi: Helsinki.
- UPM (2018a). Aiming Higher with Biofore. Annual Report 2017. Luettu 6.5.2018.
<https://cld.bz/bookdata/ZAG61je/basic-html/page-II-1.html>.
- UPM (2018b). Annual reporting and GRI. Luettu 8.10.2018.
<http://www.upm.com/Responsibility/fundamentals/Reporting/gri/Pages/default.aspx>
- UPM (2018c). UPM and its predecessor companies' share history. Luettu 6.5.2018.
<http://www.upm.com/Investors/Share/Share-history/Pages/default.aspx>.
- van Bommel, K. (2014). Towards a legitimate compromise? An exploration of integrated reporting in the Netherlands. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 27(7), 1157–1189.
- Velte, P., & Stawinoga, M. (2017). Integrated reporting: The current state of empirical research, limitations and future research implications. *Journal of Management Control*, 28(3), 275–320.
- Vigneau, L., Humphreys, M., & Moon, J. (2015). How do firms comply with international sustainability standards? Processes and consequences of adopting the global reporting initiative. *Journal of Business Ethics*, 131(2), 469–486.

LIITE 1 Raporteissa esitetyt riskit

<u>Riski</u>	<u>SCA</u>	<u>UPM</u>	<u>Mondi</u>	<u>Sappi</u>
Globaalien markkinoiden vaikutus kysyntään ja markkinahintaan	x	x	x	x
Kulutustottumusten muutokset		x	x	x
Tuotantokapasiteetin tasapaino		x	x	
Kilpailijat				x
Materiaalien hinnat & saatavuus	x	x	x	x
Energian hinta			x	
Ympäristövaikutukset	x	x	x	x
Liike-elämän etiikka / maineriski	x	x	x	
Toimitusketjuun liittyvät maineriskit		x		
Metsän & maan omistukseen liittyvät riskit	x			
Työturvallisuus	x	x	x	x
<i>Mondilla eritelty tuotannon koneet ja ihmiset</i>			x	
Poliittisten päätösten vaikutukset	x	x		
Riippuvuus tärkeimmistä asiakkaista	x			x
Riippuvuus tavarantoimittajista	x			
IT-riski	x	x	x	
Osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvät riskit	x	x	x	
Työneuvotteluihin liittyvät riskit				x
Kansainväliset tuontirajoitukset / Maariski		x	x	

Taloudelliset riskit:

Pääomarakenne			x	
Rahoitus / Maksuvalmius	x			x
Valuuttariski	x	x	x	x
Luottoriski	x			
Korkoriski	x			
Veroriski			x	
Kilpailukyvyyn jatkuva paraneminen		x		
Investointien valinta ja toteutus		x		
OL3:n valmistumisen ja käynnistymisen viivästys		x		
Yrityskauppojen valinta ja toteutus		x		
Innovaatioiden ja uusien liiketoimintojen kehittäminen ja kaupallistaminen		x		

yhteensä **15** **18** **15** **10**

LIITE 2 Analysoitavat raporttien osiot

	<u>otsikko</u>	<u>sivut</u>	<u>sivumäärä</u>
<u>SCA</u>	Riskit ja riskienhallinta (Risks and risk management)	50–53	4
	muut osiot		
	Reduced impact on climate change & Responsible forest management	34–37	4
	Risks at production plants: Care for people and community	38–41	4
	The zero program	40	
	Business ethics: Value-based culture	42–43	2
	Sensitivity analysis regarding interest rates	104	1
	Sustainability notes	123–135	13
	<i>yhteensä</i>		<u>28</u>
<u>UPM</u>	Riskit ja mahdollisuudet (Risks and opportunities)	22–23	2
	muut osiot		
	Globaalit megatrendit	20–21	2
	UPM’s financial targets	14	1
	One safety system	49	1
	Risks – Risk management	102–107	6
	Main earnings sensitivities & Cost structure 2017	122–123	2
	Risk management	148–149	2
	<i>yhteensä</i>		<u>16</u>
<u>Mondi</u>	Tärkeimmät riskimme (Our principal risks)	34–40	7
	muut osiot		
	Challenges and opportunities in the global packaging market	30–31	2
	We are well positioned to leverage global industry trends	32–33	2
	Sustainability performance	42–55	14
	<i>yhteensä</i>		<u>25</u>
<u>Sappi</u>	Riskienhallinta (Risk management)	90–93	4
	muut osiot		
	Sustainability	32–58	27
	<i>yhteensä</i>		<u>31</u>

LIITE 3 Kasvun teeman tunnistaminen raporteissa

1. taso	2. taso	3.taso	
increase	korostunut positiivisuus	kasvu	
aim higher			
targets			
long-term targets			
capture opportunities			
continuous improvement			
continuous optimisation			
focus on competitiveness			
market growth			
competitive advantage			
limitless opportunities			
looking forward			
limitless potential			eteenpäin suuntautuneisuus
growth competitiveness			
forward looking			
proactive			
proactively			
well positioned			
growing responsibly			
achieving goals			
aim to enhance			
value accretive growth	vahva usko kasvuun		
continuous drive			
continue to expand			
continue growing			
structural growth			

LIITE 4 Sidosryhmälähtöisyyden teeman tunnistaminen raporteissa

1. taso	2. taso	3.taso
working together	yhdessä tekeminen	sidosryhmälähtöisyys
co-operation		
mutual interest		
developing best solutions together		
collaboration		
stakeholder engagement		
engage with stakeholders	sidosryhmien osallistaminen	
ongoing avenues of engagement		
stakeholder relations		
building relationships		
connect with stakeholders		
community involvement	sidosryhmädialogi	
care for the people and the community		
relationships with communities		
connect with stakeholders		
dialogue with stakeholders		
continuous dialogue	arvon luominen & lisääminen sidosryhmäsuhteissa	
code of conduct		
human rights		
code of business ethics		
value-based culture		
enhance social value	etiikka sidosryhmäsuhteissa	
meaningful social investment		
social progress		
social challenges		
value add		